אשיחה נחמין

שיחות מפי

הרב **אורן נזרית** שליט"א

פרשת

ויצא

אשיחה בחקיך

שיחות מפי הרב אורן נזרית שליט"א

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחקיך (ה' כרכים)
ניתן להשיג בטלפונים 0509013000, 0506491414
למעוניינים ניתן לקבל השיחה במייל toraoren@gmail.com

פרשת ויצא

תוכן העניינים

"לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ"..... ג
דַּפֵּי גְּמָרָא - תְּלוּיִים עַל הַחַלּוֹנוֹת!..... ד
"קְנֵה בַּחַקְפָּה קְבִית סְבָר..."..... ד
הַבְּלִתִּי מִסְתַּפֵּק - לְעוֹלָם הוּא חָסֵר..... ד
'שְׂבַע רָצוֹן' - מָלֵא בִּרְכַּת ה'..... ה
וְלֹא הִלַּכְתִּי בִּגְדֹלוֹת..... ה
שְׁלִיטַת הַמּוֹחַ עַל הַלֵּב..... ה
מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת - מְבִיאָה שִׂמְחָה וַאֲשֶׁר..... ו
עֹמֶק מַעֲלַת 'הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ'..... ז
הַנּוֹהֶה אַחַר תַּאֲוֹת לִבּוֹ - בְּקַל יַגִּיעַ לִידֵי אִסּוּר..... ח
שְׁבִירַת הַתַּאֲוֹת - הַדֶּרֶךְ לִתְשׁוּבָה..... ט
חֲפָשִׁיוּת מִ'רַעֲבוֹן תַּאֲנִי' - תְּנַאי לְקִנְיַן הָאֱמוּנָה..... ט
שֹׁרֶשׁ הַגְּזֵירוֹת - פְּרִישׁוּת מֵהָאֲוִירָה הַשַּׁלֶּטֶת בָּעוֹלָם..... י
הַפְּרִישׁ מִן הַתַּאֲוָה - זוֹכֶה לְהַנְהָגָה עַל טִבְעִית..... יא
אֵין קָרוֹב לַה' יִתְבָּרֵךְ כְּמוֹ שֶׁמְּשַׁבֵּר תַּאֲוֹתָיו..... יא
'הַקְצָאַת הוֹן' לְמַטָּרוֹת נַעֲלוֹת..... יב
הַ'שְׁגָּעוֹן' לִרְדֹּף אַחַר קִנְיְנֵי הַחֹמֶר..... יב
"עוֹלָם הָפוּךְ רָאִיתִי..."..... יג
נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה - יוֹרֶדֶת לִשְׁאוֹל תַּחְתִּית..... יג
"לְתַאֲוָה יְבַקֵּשׁ נִפְרָד"..... יד
כֵּיצַד נִקְנֶה אֶת מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת?..... טו
הַשׁוֹאֵף לִפְרִישׁוּת - גַּם 'פָּרוּשׁ' יִקָּרֵא..... טז
הַתְּרוּפָה הַיְחִידָה לְמַחֲלַת הַתַּאֲוָה..... יז
מַהִי הַתַּכְלִית שֶׁל חַיֵּי הָאָדָם?..... יז
עֵצוֹת נִפְלָאוֹת לְ'מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת'..... יח
מְקוֹמָהּ הַמֻּרְכָּזִי שֶׁל הַפְּרִישׁוּת בְּחַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ..... יט
"גְּמֹל נַפְשׁוֹ אִישׁ חָסֶד"..... יט
'הִסְתַּפְּקוּת בְּמוּעָט - מְכַבְּשׁוֹנוֹ שֶׁל גְּאוֹן הַמּוֹסָר..... כ
"הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי"..... כב
מָשָׁלוֹ הַנּוֹקֵב שֶׁל ה'חָפֵץ חַיִּים'..... כב
'נָאֶה דוֹרֵשׁ וְנָאֶה מְקַיֵּם'..... כג
דֶּרֶךְ חַיָּיו הַמַּפְלָאָה שֶׁל ה'חֲזוֹן אִישׁ'..... כד

ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וביו"ב
לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

א.י.ש. אשדוד | 08-8650078 | 052-7627127

שִׂיחָה לְפָרָשַׁת וַיֵּצֵא

חִזּוּק נִפְלָא בְּמַעֲלַת 'הִסְתַּפְּקוּת בְּמוּעָט'

בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא, בְּפָרָשָׁתֵנוּ - פָּרָשַׁת וַיֵּצֵא - אָנוּ מִתְוַדְּעִים לְנִדְרוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ, הַיּוֹצֵא עַתָּה מִבְּאֵר שֶׁבַע, בְּדַרְכּוֹ לְחָרָן אֶל בֵּית לָבָן הָאֲרַמִּי אֲחִי אִמּוֹ. יַעֲקֹב אָבִינוּ גּוֹלֶה מִבֵּית מִדְרָשׁוֹ, מִן הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהֻבְטְחָה לַאֲבוֹתָיו, וְשָׂם פְּעָמָיו בְּגַפּוֹ אֶל אֶרֶץ הָעַמִּים הַמְנֻכֶּרֶת, וְתִקְוָה בְּלִבּוֹ, שֶׁיַּצְלִיחַ ה' דַּרְכּוֹ, יִזְכֶּה לָשׁוּב לְשָׁלוֹם לְבֵית אָבִיו, שָׁלֵם בְּגוּפוֹ וּבְנַפְשׁוֹ, וְכָךְ הוּא עוֹמֵד וְאוֹמֵר: "אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ: וְשַׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹהִים - וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ".

"לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ"

יַעֲקֹב אָבִינוּ אֵינוֹ מְבַקֵּשׁ מֵאֵת הַבּוֹרֵא חַיֵּי רְוָחָה וְעֹשֶׁר, צֹאן וּבָקָר, עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, הוּא מְבַקֵּשׁ אֶת הַמִּינִימוּם הַנִּצָּרְךָ לְחַיֵּי הָאָדָם: "לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ".

מִכָּאן לָמַד רַבֵּנוּ בְּחַיֵּי, שֶׁהַהִסְתַּפְּקוּת בְּמוּעָט - מִמַּעֲלַת הַצַּדִּיקִים הִיא: "וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ - זֹאת שְׁאֵלַת הַצַּדִּיקִים מֵאֵת ה', לֹא יִשְׁאֲלוּ הַמּוֹתָרוֹת, רַק הַדָּבָר הַהֶכְרֵחִי בִּלְבַד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְאָדָם שֶׁיִּחְיֶה בִּלְעָדָיו. וּבְיָדוּעַ כִּי נְטִיַּת אָדָם אַחַר בַּקָּשַׁת הַמּוֹתָרוֹת הוּא גּוֹרֵם לוֹ מְהוּמוֹת רַבּוֹת, וְעַל כֵּן כָּל אִישׁ יָרֵא אֶת ה' רָאוּי לוֹ שֶׁיִּהְיֶה שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ וְשֶׁיִּסְתַּפֵּק בִּמְעַט, וְשֶׁלֹּא יִתְאַוֶּה הַמּוֹתָרוֹת, וְיִיטַב לִבּוֹ בִּירֵאַת ה'".

"וּכְבָר אָנוּ רוֹאִים לְעַיִן בְּסֵדֶר הָעוֹלָם וְהַנְהָגָתוֹ שֶׁהִיא בְּחָכְמָה עֲמֻקָּה וְנִפְלָאָה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַזְמִין לִבְרִיּוֹתָיו וּמַמְצִיא לָהֶם הַדָּבָר הַהֶכְרֵחִי, וּמַה שֶּׁהוּא מֻכְרָח יוֹתֵר - הוּא מָצוּי יוֹתֵר, וּמַה שֶּׁאֵינוֹ מֻכְרָח כָּל כָּךְ - אֵינוֹ מָצוּי כָּל כָּךְ. כְּעִנְיַן **הַמַּרְגָּלִיּוֹת וּמִינֵי אֲבָנִים יְקָרוֹת** שֶׁאֵינָן מְצוּיוֹת כָּל כָּךְ בָּעוֹלָם וְאֵינָם תַּחַת יַד כָּל אָדָם לְפִי שֶׁאֵינָם מֻכְרָחוֹת כָּל כָּךְ, שֶׁהַרֵי הַבְּרִיּוֹת יְכוֹלִין לִחְיוֹת זוּלָתָן, אֲבָל **הַמָּזוֹן** שֶׁהוּא מֻכְרָח יוֹתֵר מִן הַמַּרְגָּלִיּוֹת הוּא יוֹתֵר מָצוּי מִן הַמַּרְגָּלִיּוֹת וכו', **וְהַמַּיִם** הֵם מֻכְרָחִים יוֹתֵר מֵהַמָּזוֹן, שֶׁהָרָעָב יָכוֹל אָדָם לְסָבְלוֹ ב' אוֹ ג' יָמִים, וְלֹא כֵּן הַצָּמָא, כִּי אֲפִלּוּ זְמַן מוּעָט לֹא יָכוֹל אָדָם לְסָבֵל, עַל כֵּן הַמַּיִם מְצוּיִים יוֹתֵר מִן הַמָּזוֹן, כִּי תִּמְצָאֵם בְּכָל מָקוֹם בַּמְּדִינוֹת וַאֲפִלּוּ בַּדְּרָכִים, **וְהָאֲוִיר** שֶׁהוּא יוֹתֵר מֻכְרָח מִן הַמַּיִם, שֶׁהַרֵי חֵשֶׁק הַצָּמָא יוֹכַל אָדָם לְסָבֵל מִיל אֶחָד אוֹ פַּרְסָה אַחַת, אֲבָל בְּלִי הָאֲוִיר לֹא יוּכַל אָדָם וְלֹא כָּל חַי לְהִתְקַיֵּם אֲפִלּוּ רֶגַע, עַל כֵּן הוּא מָצוּי יוֹתֵר, שֶׁלֹּא תִּמְצָא מָקוֹם רֵיק מִן הָאֲוִיר".

"וְהָא לָמַדְתָּ שֶׁהַדְּבָרִים הַמֻּכְרָחִים הֵם מְצוּיִים יוֹתֵר בָּעוֹלָם, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּחָכְמָתוֹ הַגְּדוֹלָה סִדֵּר אֶת עוֹלָמוֹ בָּהֶן וְהִזְמִינָן לִבְרִיּוֹתָיו. **וְעַל כֵּן שָׁאַל יַעֲקֹב הַצַּדִּיק "לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ" שֶׁהוּא הַדָּבָר הַמֻּכְרָח, וְשָׁאַל מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת שֶׁהִיא שְׁאֵלַת הַצַּדִּיקִים** וְלֹא שְׁאֵלַת הַמּוֹתָרוֹת, כִּי הַתּוֹרָה מוֹאֶסֶת בָּהֶן עַד שֶׁתִּמְנַע אוֹתָם וַאֲפִלּוּ מִן הַמֻּלָּךְ, הוּא שֶׁכָּתוּב: (דְּבָרִים יז, יז) 'לֹא יַרְבֶּה לּוֹ סוּסִים... וְלֹא יַרְבֶּה לּוֹ נָשִׁים, וְכֶסֶף וְזָהָב לֹא יַרְבֶּה לּוֹ מְאֹד'".

וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה בְּאֵר הֶ'חָפֵץ חַיִּים' בְּסִפְרוֹ 'שְׁפַת תָּמִים' (פֶּרֶק ה'): "וְהִנֵּה מָצִינוּ בְּיַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, אַף שֶׁהָיָה בֶּן יִצְחָק שֶׁהָיָה עָשִׁיר גָּדוֹל יוֹתֵר מֵאֲבִימֶלֶךְ, אַף עַל פִּי כֵן לֹא שָׁאַל מֵאֵת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּי אִם לֶחֶם

לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ... שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הָעֲשִׁירִים לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיְנֵי סְעוּדָתָן בְּדֶרֶךְ גְּבוֹהָה, כִּי יוֹתֵר מִתְפַּזֵּר מִמַּה שֶׁהוּא אוֹכֵל. וְכֵן בְּעִנְיְנֵי מַלְבּוּשׁ, לִהְיוֹת לוֹ בְּגָדִים שֶׁהוּא לוֹבֵשׁ עַל בְּשָׂרוֹ, וְגַם בְּגָדִים לְהִתְרָאוֹת בּוֹ בֵּין הַסּוֹחֲרִים מִינִים מִמִּינִים שׁוֹנִים, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה הַרְבֵּה. אֲבָל יַעֲקֹב אָבִינוּ, אַף שֶׁגָּדַל בְּבֵית יִצְחָק אָבִינוּ שֶׁהָיָה עָשִׁיר גָּדוֹל עַד מְאֹד, לֹא בִּקֵּשׁ מֵאֵת ה׳ יִתְבָּרַךְ כִּי אִם הַהֶכְרֵחִיּוּת, לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ וְלֹא יוֹתֵר״.

וְכֵן בֵּאֵר בְּ׳מִדְרַשׁ שְׁמוּאֵל׳ דִּבְרֵי הַתַּנָּא בְּאָבוֹת (ד, א): ״אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ שֶׁנֶּאֱמַר ׳יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ׳ אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב לָךְ לָעוֹלָם הַבָּא״ - ״כְּלוֹמַר שֶׁהוּא שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ הַצָּרִיךְ אֵלָיו בְּהֶכְרֵחַ, וְלֹא יְבַקֵּשׁ מוֹתָרוֹת, רַק יִיגַע וְיִטְרַח כְּדֵי אֲכָלוֹ לְבַד, כִּי זֶהוּ חֶלְקוֹ הַצָּרִיךְ בְּהֶכְרֵחַ אֵלָיו שֶׁמִּבְּלִתּוֹ לֹא יוּכַל לְהִתְקַיֵּם״.

וְעַל דֶּרֶךְ זוֹ פֵּרֵשׁ אֶת הַמִּקְרָא הַמּוּבָא בַּמִּשְׁנָה כְּסִיּוּעַ לָזֶה: ״שֶׁנֶּאֱמַר יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ״, כְּלוֹמַר בְּאִם יִהְיֶה יְגִיעַ כַּפֶּיךָ רַק כְּשִׁעוּר ׳כִּי תֹאכֵל׳, דְּהַיְנוּ שֶׁלֹּא תִּטְרַח יוֹתֵר מִכְּפִי צָרְכְּךָ, אֲזַי ׳אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ׳, אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה - שֶׁאֵינוֹ נִצְרָךְ לַבְּרִיּוֹת רַק נֶהֱנֶה מִיגִיעוֹ, וְטוֹב לָךְ לָעוֹלָם הַבָּא - לְפִי שֶׁאַחַר שֶׁיָּגַע שְׁעוּר אֲכִילָתוֹ, אֶת כָּל הָעֹדֶף מִן הַיּוֹם יָנִיחַ לוֹ לְמִשְׁמֶרֶת לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה.

דַּפֵּי גְּמָרָא - תְּלוּיִים עַל הַחַלּוֹנוֹת!

ה״חֶפֶץ חַיִּים׳ הָיָה מַקְפִּיד בְּיוֹתֵר עַל הַנְהָגַת בֵּיתוֹ, שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בְּהַרְחָבָה וּבְמוֹתָרוֹת. הוּא רָאָה בְּמִשִּׂיכָה אַחַר הַמּוֹתָרוֹת אֵם כָּל חַטָּאת, וּכְנִיסָה לְמַלְכוּדֶת מָוֶת אוֹתָהּ מַנִּיחַ הַיֵּצֶר הָרָע, כַּמְבֹאָר בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִפְרָט בְּסִפְרוֹ ׳שֶׁם עוֹלָם׳ (לְקַמָּן יוּבְאוּ כַּמָּה מִדְּבָרָיו שָׁם) אֲבָל עִקַּר הַטַּעַם שֶׁהָיָה מֵרָגֵל בְּפִיו: ״הֲרֵי לְמוֹתָרוֹת צְרִיכִים כֶּסֶף, וְאֵין כֶּסֶף מִתְגַּלְגֵּל בַּשּׁוּק, וּצְרִיכִים הַרְבֵּה זְמַן לְהַשִּׂיגוֹ, וּזְמַן הוּא חַיִּים, וְחַיִּים הוּא תּוֹרָה, וְיָפָה שָׁעָה אַחַת שֶׁל תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בָּעוֹלָם הַזֶּה מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וַהֲרֵי מַחֲלִיפִים מְאוֹת דַּפֵּי גְּמָרָא עַל כָּל הִדּוּר וְקִשּׁוּט״.

וְלָכֵן, כַּאֲשֶׁר רָאָה פַּעַם ה״חֶפֶץ חַיִּים׳ בְּבֵיתוֹ שֶׁל אֶחָד מִבְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ וִילוֹנוֹת מְהֻדָּרִים, פָּתַח וְאָמַר: ״אֲנִי רוֹאֶה כַּמָּה דַּפֵּי גְּמָרָא תְּלוּיִים עַל הַחַלּוֹנוֹת״, וְלֹא נִכְנַס שׁוּב לְבֵיתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ קָרוֹב יוֹתֵר מִשָּׁנָה.

״קְנֵה בַּהַקָּפָה קְבִיַּת סְכָר...״

הַגָּאוֹן רַבִּי יְחֶזְקֵאל אַבְרַמְסְקִי זַצַ״ל דִּבֵּר בְּאַחַת מִשִּׂיחוֹתָיו בְּמַעֲלַת מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת בַּמּוּעָט, וְתוֹךְ דְּבָרָיו סִפֵּר בְּהִתְרַגְּשׁוּת רַבָּה, שֶׁכַּאֲשֶׁר הוּא בָּא בִּשְׁנַת תרס״ג בְּהְיוֹתוֹ בֶּן שֶׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנִים לִנְוֹבַהֲרְדּוֹק לְהִתְקַבֵּל לִישִׁיבָתוֹ שֶׁל הַסַּבָּא קַדִּישָׁא רַבִּי יוֹזֵל זַצַ״ל, וְנִכְנַס אֶצֶל ה׳סַּבָּא׳, לֹא הָיָה בְּבֵיתוֹ כִּסֵּא שָׁלֵם לְהוֹשִׁיב אוֹתוֹ עָלָיו. בְּאוֹתָהּ הִזְדַּמְּנוּת אָמַר רַבִּי יְחֶזְקֵאל חִדּוּשׁ תּוֹרָה לִפְנֵי הַסַּבָּא, וְהַדְּבָרִים נָשְׁאוּ חֵן בְּעֵינָיו. אָמַר לְנָכְדּוֹ שֶׁהָיָה עִמּוֹ בְּבֵיתוֹ: ״הַבָּחוּר הַזֶּה אָמַר חִדּוּשׁ נִפְלָא, כְּמוֹ לַמְּדָן גָּדוֹל, וְצָרִיךְ לְכַבֵּד כָּזֶה לַמְּדָן בְּכוֹס תֵּה מָתֹק. לֵךְ נָא לַמַּכֹּלֶת, וּקְנֵה בְּהַקָּפָה קֻבִּיָּה אַחַת שֶׁל סֵכָר כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בְּמַה לְהַמְתִּיק אֶת הַתֵּה...״.

הַבְּלִתִּי מִסְתַּפֵּק - לְעוֹלָם הוּא חָסֵר

וְכָתַב הַשְּׁלָ״ה הַקָּדוֹשׁ (שַׁעַר הָאוֹתִיּוֹת אוֹת ס׳): ״מִדָּה שֶׁל הִסְתַּפְּקוּת הִיא אֶבֶן יְקָרָה, כֶּתֶר וַעֲטָרָה, אַשְׁרָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא. בָּעוֹלָם הַזֶּה אַשְׁרָיו, כִּי הוּא עָשִׁיר, כְּהָא דְּתְנַן ׳אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ׳. מַה שֶּׁאֵין כֵּן, הַבְּלִתִּי מִסְתַּפֵּק, לְעוֹלָם הוּא חָסֵר, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז״ל ׳אֵין אָדָם מֵת וַחֲצִי תַּאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ, יֵשׁ לוֹ מָנָה מִתְאַוֶּה מָאתַיִם׳. וְעַל כֵּן מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְּאָגָה, כִּי בְּיוֹתֵר שֶׁמַּרְבֶּה נְכָסִים, בְּיוֹתֵר מַרְבֶּה דְּאָגָה. כֵּיצַד? תָּמִיד מַה שֶּׁבְּיָדוֹ הוּא חֲצִי תַּאֲוָתוֹ, וּמִתְאַוֶּה עוֹד כָּהֵנָּה, נִמְצָא כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מָנָה אֵינוֹ דוֹאֵג אֶלָּא לְהַמְצִיא

עוֹד מָנֶה, וּכְשֶׁיֵּשׁ לוֹ מָאתַיִם הוֹאִיל לְעוֹד מָאתַיִם, וְכֵן לְעוֹלָם. נִמְצָא מְבֹאָר, הַמַּרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְּאָגָה. אֲבָל הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, וּמַמָּה שֶׁחָנָנוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֹאכַל, הֵן רַב הֵן מְעַט, וּמַסְפִּיק לוֹ בְּטוֹב, נִמְצָא הוּא לְעוֹלָם עָשִׁיר״.

'שְׂבַע רָצוֹן' - מָלֵא בִּרְכַּת ה'

וּבְשִׂיחוֹתֵינוּ (׳אֲשִׂיחָה בְּחֶקֶיךָ׳ דְּבָרִים׳ עמ׳ תמא) הִזְכַּרְנוּ מָשָׁל עַרְבִי קַדְמוֹן, הַמְסַפֵּר עַל אַחַד הַמּוֹשְׁלִים בְּאֶרֶץ עֲרָב, אֲשֶׁר לֹא הָיָה מְאֻשָּׁר בְּחַיָּיו. הָלַךְ וּבִקֵּשׁ עֵצָה מִגְּדוֹלֵי הַיּוֹעֲצִים וְלֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ. עַד שֶׁהִגִּיעַ לְגָדוֹל הַיּוֹעֲצִים וְשָׂטַח בְּפָנָיו אֶת מַר נַפְשׁוֹ, וַיַּעַן לוֹ הַיּוֹעֵץ: ״וְהָיָה אִם תִּמְצָא אָדָם מְאֻשָּׁר בֶּאֱמֶת, קַח מִמֶּנּוּ אֶת בִּגְדוֹ וְתַעֲטֵהוּ עָלֶיךָ, אָז תַּעֲלֶה תְּרוּפָה לְעִצְבוֹנְךָ״. פָּנָה הַמּוֹשֵׁל לְכָל חֲבֵרָיו הַמְלָכִים הָרוֹזְנִים וְהַנְּסִיכִים, אוּלָם גַּם לְאַחַר שֶׁנָּתְנוּ לוֹ אֶת בִּגְדֵיהֶם לֹא הִרְגִּישׁ שׁוּם אֹשֶׁר, כֻּלָּם הָיוּ מְאֻשָּׁרִים רַק כְּלַפֵּי חוּץ, בְּדִיּוּק כָּמוֹהוּ...

יוֹם אֶחָד, פָּגַשׁ אִכָּר פָּשׁוּט מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ, מְפַזֵּם וְשָׂר. שָׁאַל אוֹתוֹ הַמּוֹשֵׁל: ״אֱמֹר לִי, אַתָּה בֶּאֱמֶת מַרְגִּישׁ מְאֻשָּׁר?״, ״אָכֵן כֵּן״ - אִשֵּׁר הָאִישׁ בְּחִיּוּךְ לִבָּבִי - ״שֶׁבַח לָאֵל לֹא חָסֵר לִי דָּבָר״. בִּקֵּשׁ הַמּוֹשֵׁל: ״אוּלַי תּוּכַל לִמְכֹּר לִי אֶת חֶלְצָתְךָ, אֲשַׁלֵּם לְךָ עֲבוּרָהּ כֶּסֶף רַב״, אָמַר הָאִכָּר: ״בְּשִׂמְחָה אֲדוֹנִי הַמּוֹשֵׁל, אוּלָם חֶלְצָתִי שֶׁלְּעוֹרִי אֵינָהּ שֶׁלִּי, אֵין לִי אַף לֹא פְּרוּטָה לְתִפֹּר חֶלְצָה לְעַצְמִי, שָׁאַלְתִּי אוֹתָהּ מִיָּדִיד, עַל כֵּן אֵין בְּאֶפְשָׁרוּתִי לִמְכָּרָהּ לְךָ״.

אוֹ אָז הֵבִין הַמּוֹשֵׁל מַהוּ סוֹד הָאֹשֶׁר, דַּוְקָא אוֹתוֹ אִכָּר שֶׁאֲפִלּוּ חֶלְצָה מְשֻׁל עַצְמוֹ אֵין לוֹ - הוּא הַמְאֻשָּׁר הָאֲמִתִּי!

וְעַל דֶּרֶךְ זוֹ הָיָה מְפָרֵשׁ הַגָּאוֹן רַבִּי זַלְמָן סוֹרוֹצְקִין, בְּסִפְרוֹ ׳אָזְנַיִם לַתּוֹרָה׳, אֶת לְשׁוֹן בִּרְכַּת נַפְתָּלִי (דְּבָרִים לג, כג): ״נַפְתָּלִי שְׂבַע רָצוֹן וּמָלֵא בִּרְכַּת ה׳״, כַּאֲשֶׁר יֵשׁ ׳שְׂבִיעוּת רָצוֹן׳, אֲזַי הָאָדָם ׳מָלֵא בִּרְכַּת ה׳״, אֲבָל מִי שֶׁרוֹדֵף כָּל הַיּוֹם אַחַר עוֹד וָעוֹד - אֵין עָנִי וְאֶבְיוֹן מִמֶּנּוּ...

וְלֹא הִלַּכְתִּי בִּגְדֹלוֹת..

הַמַּהֲרִי״ל דִּיסְקִין זַצַ״ל הָיָה מִתְנַזֵּר וּבוֹרֵחַ מִטּוּב הָעוֹלָם, הַדָּבָר בָּא לִידֵי בִּטּוּי, בְּמָעוֹנוֹ הַדַּל בֶּן שְׁנֵי חֲדָרִים קְטַנִּים שֶׁתְּכוּלָתוֹ רְהוּט פָּשׁוּט. כַּאֲשֶׁר בָּא לִירוּשָׁלַיִם וּתְרוּ עַל כְּתַב הָרַבָּנוּת שֶׁהֻצַּע לוֹ, וְדָחָה כָּל הַצָּעָה לִשְׁכֹּן בְּדִירָה נָאָה וּרְחָבָה.

מַעֲשֶׂה בְּקִבּוּצַת אוֹרְחִים מִחוּץ לָאָרֶץ, שֶׁבָּאוּ לְהַקְבִּיל פָּנָיו בָּרֶגֶל, וּשְׁאָלוּהוּ: עַל שׁוּם מָה בָּחַר לָגוּר בִּדִירָה כֹּה עֲלוּבָה? עָמַד הַמַּהֲרִי״ל וּפָתַח בִּפְנֵיהֶם אֶשְׁנַב בֵּיתוֹ, הֶחֱוָה בְּאֶצְבָּעוֹ כְּלַפֵּי הַר הַבַּיִת הַשָּׁמֵם וְהֶחָרֵב, וְאָמַר: ״דַּיּוֹ לְעֶבֶד לִהְיוֹת כְּרַבּוֹ...״.

הוֹסִיפוּ וּשְׁאָלוּהוּ: הַאִם כָּךְ יָאֶה לִכְבוֹדָהּ שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהָרַב הַגָּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל יָדוּר בִּדִירָה עֲלוּבָה כָּזֹאת? הֵשִׁיב לָהֶם בְּעַנְוָתָנוּתוֹ: אֵין זֶה נָכוֹן שֶׁאֲנִי גָּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל, אוּלָם הַמְּעַט שֶׁהִשַּׂגְתִּי הֲרֵי זֶה הוֹדוֹת שֶׁלֹּא חָמַדְתִּי לָגוּר בִּדִירָה מְרֻוַּחַת, וְלֹא הִלַּכְתִּי בִּגְדֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת.

שְׁלִיטַת הַמּוֹחַ עַל הַלֵּב

שְׁנֵי כֹּחוֹת מְנַגְּדִים יֵשׁ בָּאָדָם[א], מֵחַד גִּיסָא - כֹּחַ הַשֵּׂכֶל, וּמֵאִידָךְ גִּיסָא - כֹּחַ תַּאֲוַת הַלֵּב, הַשֵּׂכֶל מְצַוֶּה אֶת הָאָדָם לִנְהֹג כְּפִי הָרָאוּי וְהַכְּדַאי לוֹ - ׳וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים׳, לְעֻמָּתוֹ כֹּחַ הַתַּאֲוָה מוֹשֵׁךְ אוֹתוֹ לְהִתְמַקֵּד בָּעֲרֵב לוֹ לְפִי שָׁעָה, וְלֹא לְהַרְחִיק מַבָּטוֹ מֵעֵבֶר לְכָךְ. כָּל הָעֲבוֹדָה בָּעוֹלָם הַזֶּה, הִיא **לְהַגְבִּיר אֶת הַשֵּׂכֶל עַל הַלֵּב**, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִבְדִּיל אֶת הָאָדָם מִכָּל חַיָּה וּבְהֵמָה, וְנָטַע בּוֹ שֵׂכֶל, כְּדֵי שֶׁיִּתְאַמֵּץ לִשְׁלֹט עַל לִבּוֹ, מִשְׁכֵּן הַתַּאֲוֹת, וְיָשִׂים לְעַצְמוֹ כְּמַטָּרָה אֶת חוֹבָתוֹ בְּעוֹלָמוֹ.

א. רֹב הַדְּבָרִים שֶׁהֻבְּאוּ בְּשִׂיחָתֵנוּ בְּנוֹשֵׂא הַ׳הִסְתַּפְּקוּת בְּמוּעָט׳, מְשְׁתָּתִים עַל הַמְּקוֹרוֹת שֶׁאָסַף מִזִּבֵּה הָרַבִּים הַגָּאוֹן רַבִּי יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל לוּנְסִי שליט״א בְּסִפְרוֹ ׳דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל׳, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁעוֹד הָאֲרִיךְ כָּהֲנָה וְכָהֲנָה, וּתְשׁוּאוֹת חֵן חֵן לוֹ.

אִם יִנָּהֶה הָאָדָם אַחַר הַלֵּב, בְּסוֹפוֹ שֶׁל תַּהֲלִיךְ יִמְצָא עַצְמוֹ נִטְרָד וְאָבוּד מִשְּׁנֵי עוֹלָמוֹת, כְּדִבְרֵי הַתַּנָּא בְּאָבוֹת (ד, כא): "רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַקַּפָּר אוֹמֵר הַקִּנְאָה וְהַתַּאֲוָה וְהַכָּבוֹד מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם".

הַיֵּצֶר הָרָע מְנַסֶּה בְּכָל דֶּרֶךְ לְהָסִית אֶת הָאָדָם מִמַּטָּרָתוֹ, הוּא יוֹדֵעַ שֶׁיְּמֵי הָאָדָם קְצוּבִים עֲלֵי אֲדָמוֹת, וְחַיָּיו לֹא אֲרֻכִּים כִּימֵי מְתוּשֶׁלַח, לְעֻמַּת זֹאת - חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא הֵם חַיֵּי נֶצַח, כַּמָּה שֶׁיִּתְאַמֵּץ הָאָדָם לְנַצֵּל אֶת הַזְּמַן, לְעוֹלָם אֵינוֹ יוֹדֵעַ הַאִם עֲבוֹדָתוֹ מַסְפֶּקֶת, "זָוְוּדַאי קַלְיֵלִי וְאוֹרְחָא רְחִיקְתָּא" (צִיָּדָה קַלָּה הֲכִינוֹתִי לְדֶרֶךְ רְחוֹקָה שֶׁאֲנִי יוֹצֵא לָהּ, רַשִׁ"י) אָמַר מַר עוּקְבָא לִפְנֵי פְּטִירָתוֹ - וְהַיֵּצֶר הָרָע מְצַדּוֹ, מְנַסֶּה עוֹד יוֹתֵר לְהַקְטִין אֶת הַצִּיָּדָה שֶׁבַּתַּרְמִיל, הוּא מֵסִית אֶת לִבּוֹ שֶׁל אָדָם לְהַשִּׁיג עוֹד וָעוֹד מוֹתָרוֹת, וּמַשְׁכִּיחַ מִמֶּנּוּ לְשֵׁם מָה נִשְׁלַח לָעוֹלָם.

וְזֶהוּ הַמּוּטָל עַל הָאָדָם, לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׂכְלוֹ תָּמִיד, וּלְהַגְבִּיר יִרְאַת שָׁמַיִם בְּקִרְבּוֹ, וְלִהְיוֹת מְחַשֵּׁב בְּשִׂכְלוֹ הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ וּשְׂכַר עֲבֵרָה כְּנֶגֶד הֶפְסָדָהּ, וְכָל זֶה בְּכֹחַ ה'שִּׂכֶל הַחוֹשֵׁב'.

וְכָתַב בַּעַל 'חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת' (שַׁעַר הַפְּרִישׁוּת פ"ב, עַל פִּי לֵב טוֹב):

"וְהַהֶכְרֵחַ שֶׁבְּגָלְלוֹ עַל שׁוֹמְרֵי הַתּוֹרָה לְהִתְנַהֵג בִּפְרִישׁוּת הַמְיֻחֶדֶת, הוּא מִפְּנֵי שֶׁמַּטָּרַת הַתּוֹרָה לְהַשְׁלִיט אֶת הַשֵּׂכֶל עַל כָּל תַּאֲוַת הַנֶּפֶשׁ, וּלְהַגְבִּיר אוֹתוֹ עֲלֵיהֶן.

וְיָדוּעַ הוּא, כִּי הִתְגַּבְּרוּת הַתַּאֲוָה עַל הַשֵּׂכֶל - שֹׁרֶשׁ שֶׁל כָּל חֵטְא, וְהַגּוֹרֵם שֶׁל כָּל מִדָּה מְגֻנָּה, וְכִי מֵעוֹלָם לֹא נָטוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל תַּאֲוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, אֶלָּא אַחֲרֵי שֶׁנָּטוּ מֵהַתּוֹרָה, וְאַחֲרֵי שֶׁהַיֵּצֶר פִּתָּה אוֹתָם לֹא לִדְאֹג לְמַעַן טוֹבָתָם בָּעוֹלָם, וְלָסוּר מִדֶּרֶךְ אֲבוֹתֵיהֶם שֶׁהִשְׁכִּילוּ לֶהָנוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה רַק מֵהַדְּבָרִים הַדְּרוּשִׁים לְקִיּוּמָם, וְגַם זֹאת רַק כְּדֵי צָרְכָּם בִּלְבַד, וּלְהִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶׁמַּסְפִּיק לְמִחְיָתָם.

הַיֵּצֶר הִטְעָה אוֹתָם, שֶׁיָּפֶה הוּא לִחְיוֹת חַיֵּי פְּאֵר בָּעוֹלָם הַזֶּה וּלְהַרְבּוֹת קִנְיָנָיו, וְחִבֵּב עֲלֵיהֶם אֶת הָעִדּוּן וְאֶת הַהִתְנַשְּׂאוּת, עַד שֶׁהִטְבִּיעָם בְּמְצוּלוֹת תַּעֲנוּגָיו, וְהִכְרִיחָם לְסַבֵּל אֶת הַדְּאָגוֹת וְהַצָּרוֹת שֶׁהַתַּעֲנוּגוֹת מְבִיאוֹת לָהֶם, וְהֵן נֶעֱרָמוֹת עֲלֵיהֶם, אוֹטְמוֹת אֶת אָזְנֵיהֶם וְעוֹצְמוֹת אֶת עֵינֵיהֶם".

אַי אַי, כַּמָּה כּוֹאֵב לִבּוֹ שֶׁל הַמִּתְבּוֹנֵן בְּדִבְרֵי הַ'חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת', הַמְּתָאֵר לָנוּ כֵּיצַד הַיֵּצֶר הָרָע מַטְבִּיעַ אֶת הָאָדָם בְּיָם הַתַּעֲנוּגוֹת, הוּא צָמֵא לְטֶלֶפוֹן סֶלוּלָרִי מִדֶּגֶם חָדָשׁ וּמִתְקַדֵּם יוֹתֵר, רֶכֶב עוֹד יוֹתֵר מְשֻׁבָּח וּמְפֻנָּק, דִּירָה גְּדוֹלָה מֻרְבַּת חֲדָרִים וּמִרְפָּסוֹת שֶׁמֶשׁ, וְכֶסֶף מְנֻלָּן? מֻכְרָח הוּא לִלְוּוֹת סְכוּמֵי כֶּסֶף אַדִּירִים מֵהַבַּנְק, וְכָךְ הוֹפֵךְ לְבַעַל חוֹב עַד יוֹם מוֹתוֹ, כָּל כֵּלּוֹ מְשֻׁעְבָּד וּמְמֻשְׁכָּן, וּמִכָּאן וְאֵילָךְ - יַעֲבֹד כְּשׁוֹר לְעֹל וְכַחֲמוֹר לְמַשָּׂא עַל מְנָת לַעֲמֹד בְּתַג הַמְּחִיר הַכָּבֵד שֶׁשִּׁלֵּם עֲבוּר כָּל חֲלוֹמוֹתָיו...

וּמָה עִם חַיֵּי נֶצַח? שְׁאֵלָה זוֹ כְּבָר עוֹבֶרֶת לוֹ לָאָדָם לְיַד הָאֹזֶן, "וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה", הַיֵּצֶר הָרָע מַכְנִיס אֶת הָאָדָם לְמַעְגָּל שֶׁאֵין לוֹ סוֹף שֶׁל רְדִיפַת מָמוֹן, לְקִיחַת חוֹבוֹת, "קֹצֶר רוּחַ וַעֲבוֹדָה קָשָׁה", וְכִיצַד יֵשׁ לְצַפּוֹת שֶׁיִּכָּנְסוּ בְּאָזְנָיו דִּבְרֵי מוּסָר? וְכִלְשׁוֹנוֹ הַנּוֹקֶבֶת שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַלֵּוִי בְּשִׁירוֹ הַנּוֹדָע 'ה' נֶגְדְּךָ כָּל תַּאֲוָתִי': "נְעוּרַי עַד הַלּוֹם עָשׂוּ לְנַפְשָׁם, וּמָתַי גַּם אֲנִי אֶעֱשֶׂה לְבֵיתִי? וְהָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן בְּלִבִּי, מְנָעַנִי לְבַקֵּשׁ אַחֲרִיתִי, **וְאֵיכָה אֶעֱבֹד יוֹצְרִי בְּעוֹדִי, אֶסִּיר יִצְרִי וְאֶעֱבֹד תַּאֲוָתִי**".

מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת - מְבִיאָה שִׂמְחָה וְאַשְׁר

אוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים ה'בַּעַל שֵׁם טוֹב' זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אָמֵן, הָיָה נוֹהֵג לוֹמַר: "עֲצָבוּת אֵינָהּ לָאוֹ מִן הַתּוֹרָה, וְאַף הַשִּׂמְחָה אֵינָהּ מִצְוַת עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה, אוּלָם הַנֵּזֶק הָרוּחָנִי שֶׁיְּכוֹלָה לְגָרֵם הָעֲצָבוּת, אֵינוֹ יָכוֹל לְגָרֵם שׁוּם חֵטְא נֵזֶק כְּמוֹתוֹ, וְהָעֲלִיָּה הָרוּחָנִית הַבָּאָה

בִּכְנָפֶיהָ שֶׁל הַשִּׂמְחָה - שׂוּם מִצְוָה אֵינָהּ יְכוֹלָה לִגְרֹם כְּמוֹתָהּ".

וְאִימָתַי יַגִּיעַ הָאָדָם לִידֵי שִׂמְחָה, הַמַּרְחִיבָה מֹחוֹ וְלִבּוֹ לִהְיוֹת פְּתוּחִים לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה? הֱוֵי אוֹמֵר: עַל יְדֵי מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת, וְכַמְבֹאָר בְּסֵפֶר 'רֵאשִׁית חָכְמָה' (שַׁעַר הָאַהֲבָה פי"ב): "אַךְ הַדֶּרֶךְ שֶׁיִּשְׂמַח הָאָדָם בְּחֶלְקוֹ, שֶׁיִּשְׂמַח עַל הָרָעָה כְּמוֹ עַל הַטּוֹבָה וְיִסְבֹּל אוֹתָהּ בְּשִׂמְחָה, כִּי הַסּוֹבֵל הוּא חָפְשִׁי מִדַּאֲגוֹת הָעוֹלָם, כִּי הַסּוֹבֵל יִסְתַּפֵּק בְּמִעוּט שֶׁיֵּשׁ לוֹ, כִּי יֹאמַר דַּי לִי בְּמַה שֶּׁגּוֹזֵר לִי הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה הַבֵּט וּרְאֵה כִּי הַשִּׂמְחָה כּוֹלֶלֶת אֶת הַכֹּל, כִּי כֹּל הַדּוֹאֵג עַל הָעוֹלָם הַזֶּה אֵין לוֹ מְנוּחָה כָּל יָמָיו, תָּמִיד הוּא מְחַשֵּׁב לְהַרְוִיחַ הַמָּמוֹן וְלֹא יִסְתַּפֵּק לוֹ בְּמַה שֶּׁחָלַק לוֹ הָאֵל יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן כָּל הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ - הוּא עָשִׁיר, אֲפִלּוּ אִם הוּא עָנִי, כִּי הוּא יִשְׂמַח בַּה' כִּי הוּא נַחֲלָתוֹ, וְכֵן כְּתִיב (אֵיכָה ג, טז) חֶלְקִי ה' אָמְרָה נַפְשִׁי, וּכְתִיב (תְּהִלִּים טז, ה) ה' מְנָת חֶלְקִי וְכוֹסִי וְגוֹ', וְנֶאֱמַר (שָׁם קה, ג) יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי ה', וְהַמִּדָּה הַזֹּאת אֵינָהּ אֶלָּא בְּנַפְשׁוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם בְּנֹעַם שָׁלֵם בְּעִנְיַן עֲבוֹדָתָם וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה בִּפְרִישׁוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם לב, יא) שִׂמְחוּ בַה' וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב, וְנֶאֱמַר (שָׁם צז, יא) אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה".

עִמֹּק מַעֲלַת 'הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ'

הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי יְהוּדָה לֵיב חַסְמָן זַצַ"ל, מְנַהֲלָהּ הָרוּחָנִי שֶׁל יְשִׁיבַת 'חֶבְרוֹן', מַעֲמִיק בְּסִפְרוֹ 'אוֹר יָהֵל' (חֵלֶק א' עַמּוּד פז) בְּדִבְרֵי חַזַ"ל "אֵיזֶהוּ עָשִׁיר? הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ", אֲשֶׁר לְכָאוֹרָה, יֵשׁ וְאָדָם 'שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ', אַךְ בְּנוֹסָף לְכָךְ שׂוֹאֵף הוּא לְחֵלֶק יוֹתֵר גָּדוֹל וּמְשֻׂבָּח, מִמֵּילָא כִּיצַד חַזַ"ל תּוֹלִים אֶת הָ'עֹשֶׁר' וְהַשְׂלֵמוּת רַק בִּהְיוֹת הָאָדָם 'שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ' לְבַד, וְהָיָה מַתְאִים יוֹתֵר לוֹמַר: "אֵיזֶהוּ עָשִׁיר? שֶׁאֵינוֹ מִתְאַוֶּה לְיוֹתֵר מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ".

מְבֹאָר הַמַּשְׁגִּיחַ זַצַ"ל: חַזַ"ל בְּחָכְמָתָם הָעֲמֻקָּה חָשְׁפוּ אֶת מִסְתְּרֵי לֵבָב אֱנוֹשׁ. רוֹאִים אֲנַחְנוּ שֶׁכַּאֲשֶׁר אָדָם מִתְאַוֶּה לִדְבַר-מָה, כָּל חוּשָׁיו וְרַעְיוֹנוֹתָיו שְׁקוּעִים רַק בְּעֶצֶם הָעִנְיָן שֶׁאֵלָיו הוּא שׁוֹאֵף וּמִתְאַוֶּה, וּבְדִמְיוֹנוֹ נִרְאֶה לוֹ שֶׁאִם רַק יַשִּׂיג דָּבָר זֶה - יִהְיֶה הַמְאֻשָּׁר בִּבְנֵי אָדָם, וּכְבָר נַפְשׁוֹ תִּמָּלֵא וְלֹא יֵדַע שׂוּם מַחְסוֹר. כֵּן הוּא בַּדִּמְיוֹן קֹדֶם שֶׁיַּשִּׂיג, אֲבָל כַּאֲשֶׁר רַק הִשִּׂיג מְבֻקָּשׁוֹ - רוֹאִים אָנוּ כִּי שִׂמְחָתוֹ אֲרָכָה רַק רֶגַע, וְלֹא נוֹדַע כִּי בָּא הָאִשָּׁר אֶל קִרְבּוֹ כְּלָל, וּכְבָר שְׁאִיפוֹת אֲחֵרוֹת לְנֶגֶד עֵינָיו, וְכָל מַה שֶּׁהִשִּׂיג - כְּאִלּוּ אֵין עִמָּדוֹ, חַיָּיו אֵינָם חַיִּים מִפְּנֵי שְׁאִיפוֹת תְּשׁוּקוֹתָיו הַחֲדָשׁוֹת, הַנִּמְשָׁכוֹת כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר, זֶה בָּא וְזֶה שׁוֹטֵף, וְהַמְּכוֹנָה הָאֱיָמָה רַבַּת הָאוֹפַנַּיִם הַלָּזוֹ סוֹבֶבֶת וּמְסַחֶרֶרֶת אֶת רֹאשׁוֹ, עַד שֶׁנִּמְצָא שֶׁהָאָדָם כָּל יָמָיו עוֹמֵד בְּמַחְסוֹר.

טֶבַע הָאָדָם שֶׁכַּאֲשֶׁר הוּא מִתְאַוֶּה לְעוֹד וָעוֹד, אֲזַי מַה שֶּׁכְּבָר הִשִּׂיג - אֵינוֹ שָׁוֶה בְּעֵינָיו כְּלָל, וּכְעִנְיַן מַאֲמַר הַפַּיָּט (יוֹם ב' דְּשָׁבוּעוֹת, דִּבֶּר 'לֹא תַחְמֹד'): "חוֹמֶד וּמִתְאַוֶּה שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ - מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ אֵינוֹ שֶׁלּוֹ", כָּךְ הוּא טִבְעוֹ שֶׁל אָדָם הַנָּתוּן בְּמְרוּצַת שֶׁטֶף תְּשׁוּקוֹתָיו, רַעְיוֹנוֹתָיו שְׁקוּעִים בְּתַשׁוּקוֹת אֵלּוּ, עַד שֶׁמַּה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ - אֵינוֹ שָׁם לִבּוֹ לָדַעַת כְּלָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ וּלְהִתְעַנֵּג מִמֶּנּוּ, כִּי לֹא יוֹעִיל לוֹ כָּל הוֹן בְּיוֹם שֶׁעָבְרָה עָלָיו רוּחַ הַתְּשׁוּקָה, וְלָכֵן 'חוֹמֶד וּמִתְאַוֶּה מַה שֶּׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ', מַדּוּעַ? מִפְּנֵי שֶׁ'מַּה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ אֵינוֹ שֶׁלּוֹ', אֵינוֹ מַכִּיר כְּלָל בְּמַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ. **אֲבָל אִלּוּ הָיָה מַעֲרִיךְ הָאָדָם מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ - הֲרֵי אֲפִלּוּ אִם הָיָה מִתְאַוֶּה לְיוֹתֵר, גַּם אָז הָיָה עָשִׁיר גָּדוֹל,** כִּי לְכָל אָדָם נָתַן אֱלֹקִים מֵרֹב טוּבוֹ לִשְׂמֹחַ בּוֹ.

וְזֶה יְבֹאָר מַאֲמַר חַזַ"ל (קה"ר פ"א): "אֵין אָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם וַחֲצִי תַּאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ, אֶלָּא יֵשׁ לוֹ מָנָה רוֹצֶה מָאתַיִם, יֵשׁ לוֹ מָאתַיִם רוֹצֶה אַרְבַּע מֵאוֹת". וְלִכְאוֹרָה אִם כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מָנָה רוֹצֶה מָאתַיִם, נִמְצָא שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ מָנָה נוֹסָף עַל הַמָּנָה שֶׁכְּבָר הִשִּׂיג, אִם כֵּן הֲרֵי יֵשׁ לוֹ חֲצִי תַּאֲוָתוֹ, וְאֵיךְ אָמְרוּ זַ"ל שֶׁאֵין חֲצִי תַּאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ? אֲבָל הַבֵּאוּר הוּא שֶׁמִּבְּחִינַת הַהַרְגָּשָׁה,

הַמָּנָה שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּיָדוֹ 'אֵינוֹ שָׁלוֹ' אַף כְּדֵי לְמַלֵּא לְפָחוֹת מַחֲצִית תַּאֲוַת לִבּוֹ בַּחֲצִי שֶׁהִשִּׂיג, כִּי לֹא כֵן תִּכּוּנַת הָאָדָם - מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ אֵינוֹ מַרְגִּישׁ בּוֹ כְּלָל, וְכָל מַעְיְנֵי רוּחוֹ וְעֶשְׁתּוֹנוֹתָיו כָּל הַיּוֹם נְתוּנִים רַק לְמַה שֶּׁאֵין לוֹ.

מִשּׁוּם כָּךְ, אָמְרוּ חַז"ל בְּחָכְמָתָם "אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ", שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַק חֵלֶק וְלֹא הַכֹּל, מִכָּל מָקוֹם אִם רַק מַכִּיר וּמַרְגִּישׁ בְּמַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ - זֶהוּ עָשִׁיר.

וּמִי שֶׁמִּתְבּוֹנֵן עַל דַּרְכֵי בְּנֵי אָדָם, בִּפְרָט אוֹתָם שֶׁלֹּא זָכוּ לְהִתְחַמֵּם נֶגֶד אוֹר הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, הוּא עֵד לְתִכּוּנָתָם זוֹ, אֲפִלּוּ יִהְיֶה לָהֶם הַרְבֵּה מְאֹד - אַף אִם תַּאֲוָה אַחַת עוֹמֶדֶת נֶגֶד עֵינֵיהֶם, כֹּל חַיֵּיהֶם אֵינָם חַיִּים.

וּכְדֶרֶךְ הַמְסֻפָּר בְּהָמָן הָרָשָׁע (אֶסְתֵּר ה, יא): "וַיְסַפֵּר לָהֶם הָמָן אֶת כְּבוֹד עָשְׁרוֹ וְרֹב בָּנָיו וְאֵת כָּל אֲשֶׁר גִּדְּלוֹ הַמֶּלֶךְ וְאֵת אֲשֶׁר נְשָׂאוֹ עַל הַשָּׂרִים וְעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר הָמָן אַף לֹא הֵבִיאָה אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עִם הַמֶּלֶךְ אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשָׂתָה כִּי אִם אוֹתִי וְגַם לְמָחָר אֲנִי קָרוּא לָהּ עִם הַמֶּלֶךְ: וְכָל זֶה אֵינֶנּוּ שֹׁוֶה לִי בְּכָל עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת מָרְדֳּכַי הַיְהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ", הָמָן מַקְדִּים וּמְסַפֵּר עַל כְּבוֹד עָשְׁרוֹ, רֹב בָּנָיו, הֱיוֹתוֹ הָאִישׁ הַכִּי מְקֹרָב לַמֶּלֶךְ, לְכְאוֹרָה כְּלוּם לֹא חָסֵר לוֹ, אֲבָל לֹא כֵן, כָּל עוֹד מְקֻנֶּנֶת בְּלִבּוֹ הַשְּׂאִיפָה לְהַשִּׂיג אֶת כְּנִיעָתוֹ שֶׁל מָרְדְּכַי, הַמַּתְרִיס כְּנֶגְדּוֹ וְלֹא מִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ, אֲזַי שׁוּם דָּבָר לֹא שׁוֶה לוֹ, כֹּל שֶׁהִשִּׂיג הוֹפֵךְ לְדִידוֹ חֲסַר עֵרֶךְ... זוֹ דַּרְכָּם שֶׁל הַמִּתְאַוִּים.

עִקַּר הַיְסוֹד שֶׁבֵּאֵר הגרי"ל חַסְמָן בָּאֲרֻכָּה, טָמוּן בְּעֹמֶק דִּבְרֵי הַגְּמָרָא (שַׁבָּת כה, ב): "אֵיזֶהוּ עָשִׁיר? **כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ נַחַת רוּחַ בְּעָשְׁרוֹ**, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר וכו'". וּכְפִי שֶׁבֵּאֲרָם הַמַּהַר"ל (נְתִיבוֹת עוֹלָם, נְתִיב הָעשֶׁר ב'): "וְיֵשׁ לְשָׁאֹל מַה שַּׁיָּכִים אֵלּוּ הַדְּבָרִים אֶל הָעשֶׁר? וְיֵשׁ לְךָ לָדַעַת כִּי כֹּל אֵלּוּ הַחָכְמִים הַסְכָּמָה אַחַת לָהֶם, כִּי הָעשֶׁר הוּא כַּאֲשֶׁר ה' יִתְבָּרַךְ נָתַן אֵלָיו קִנְיָן עַד שֶׁאֵין הָאָדָם חָסֵר, כִּי זֶהוּ עִנְיַן הָעשֶׁר, וּלְפִיכָךְ פֵּרֵשׁ רַבִּי מֵאִיר כִּי זֶה נִקְרָא עָשִׁיר כַּאֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ נַחַת רוּחַ בְּעָשְׁרוֹ, כִּי מֵאַחַר שֶׁעִקַּר הָעשֶׁר שֶׁה' יִתְבָּרַךְ נָתַן לָאָדָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה חָסֵר, אִם כֵּן בִּרְכַּת הָעשֶׁר שֶׁיֵּשׁ לוֹ נַחַת רוּחַ בְּעָשְׁרוֹ, וְאִם אֵין לוֹ נַחַת רוּחַ בְּעָשְׁרוֹ וְעֵינוֹ חָסֵר תָּמִיד - אֵין כָּאן בִּרְכַּת הָעשֶׁר, וּכְמוֹ שֶׁהִתְבָּאֵר לְפָנֵי זֶה, כִּי עִקַּר הַבְּרָכָה כַּאֲשֶׁר אֵינוֹ חָסֵר וְהוּא מִסְתַּפֵּק בְּעַצְמוֹ וְדַי לוֹ בְּעַצְמוֹ, וּלְפִיכָךְ הֶעָשִׁיר כַּאֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ נַחַת רוּחַ בְּעָשְׁרוֹ, וְהִיא מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת".

הַנּוֹהֶה אַחַר תַּאֲוֹת לִבּוֹ - בְּקַל יַגִּיעַ לִידֵי אִסּוּר

שְׁלִיטַת הַמּוֹחַ עַל הַלֵּב - כֹּחַהּ יָפֶה לֹא רַק לְהַצִּיל אֶת הָאָדָם מִרְדִּיפָה אַחַר הַהֶבֶל, אֶלָּא גַּם כֵּן מַצִּילָה אוֹתוֹ מִלְּהַגִּיעַ לִידֵי אִסּוּר רַחֲמָנָא לִצְלָן. כַּאֲשֶׁר אָדָם נוֹהֶה אַחַר תַּאֲוֹת לִבּוֹ, אֵינוֹ גּוֹדֵר אֶת עַצְמוֹ - אֲפִלּוּ בַּתַּאֲוֹת הַמּוּתָּרוֹת, בְּקַל יַגִּיעַ לִידֵי תַּאֲוֹת הָאֲסוּרוֹת.

כַּיָּדוּעַ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה תִּקְּנוּ בִּמְקוֹמוֹת רַבִּים אִסּוּרִים מִדִּבְרֵיהֶם, שֶׁטַּעְמָם הוּא הַרְחָקָה מֵאִסּוּר דְּאוֹרָיְתָא, כְּדֶגְמַת שְׁנִיּוֹת לָעֲרָיוֹת, הַרְחָקָה מִן הָאִשָּׁה בִּימֵי לִבּוּנָהּ, וְעוֹד כַּהֲנָּה וְכַהֲנָה.

בִּמְסִלַּת יְשָׁרִים (פֶּרֶק יא) מְבָאֵר, שֶׁכְּלָל גָּדוֹל זֶה, לָמְדוּ רַבּוֹתֵינוּ מִצִּוּוּי הַתּוֹרָה בְּפָרָשַׁת נָזִיר (בַּמִּדְבָּר ו, ג): "מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה... כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל" - **"אֲשֶׁר אַף עַל פִּי שֶׁעִקַּר הָאִסּוּר אֵינוֹ אֶלָּא שְׁתִיַּת יַיִן, הִנֵּה אָסְרָה לוֹ תּוֹרָה כֹּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ שַׁיָּכוּת עִם הַיַּיִן**. וְהָיָה זֶה לְמוּד שֶׁלְּמִדָּה תּוֹרָה לַחֲכָמִים אִיךְ יַעֲשׂוּ הֵם הַסְיָג לַתּוֹרָה בַּמִּשְׁמֶרֶת שֶׁנִּמְסַר בְּיָדָם לַעֲשׂוֹת לְמִשְׁמַרְתָּהּ, כִּי יִלְמְדוּ מִן הַנָּזִיר לֶאֱסֹר בַּעֲבוּר הָעִקָּר גַּם כָּל דְּדָמֵי לַהּ. וְנִמְצָא, שֶׁעָשְׂתָה הַתּוֹרָה בְּמִצְוָה זֹאת שֶׁל נָזִיר מַה שֶּׁמָּסְרָה לַחֲכָמִים שֶׁיַּעֲשׂוּ בְּשְׁאָר כָּל הַמִּצְוֹות, לְמַעַן דַּעַת שֶׁזֶּה רְצוֹנוֹ

שֶׁל מָקוֹם. וּכְשֶׁאוֹסֵר לָנוּ אֶחָד מִן הָאִסּוּרִין, יִלְמַד סָתוּם מִן הַמְפֹרָשׁ לֶאֱסֹר כֹּל הַקָּרוֹב לוֹ״.

עֲבָדָה זוֹ, שֶׁשִּׁלִּיטַת הַמֹּחַ עַל הַתַּאֲוָה בְּעִנְיְנֵי הָרְשׁוּת, מְסַיַּעַת לְהִתְרַחֲקוּת מִן הַתַּאֲוָה הַמְפֻתָּה לְדָבָר אִסּוּר, מְפֹרֶשֶׁת גַּם כֵּן בְּ׳שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה׳ לְרַבֵּנוּ יוֹנָה (ש״א): ״וְעוֹד תִּמְצָא לוֹ תוֹעֶלֶת בְּשָׁבְרוֹ הַתַּאֲוָה הַגַּשְׁמִית, כִּי אִם תִּשְׁאַלֶנּוּ תַּאֲוָתוֹ דָּבָר בְּלִיַּעַל וַעֲבֵרָה, יְדַבֵּר אֶל לִבּוֹ: הֵן בְּהֶתֵּר לֹא אֲמַלֵּא תַּאֲוָתִי, וְאֵיךְ אֶשְׁלַח יָדִי בְּאִסּוּר?״.

שְׁבִירַת הַתַּאֲוֹות - הַדֶּרֶךְ לִתְשׁוּבָה

לְפִי הַמְבֹאָר בְּ׳שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה׳ (שָׁם), שִׁבִירַת תַּאֲוֹות הָרְשׁוּת וְהַשְׁלָטַת הַמֹּחַ - הִיא חֵלֶק בִּלְתִּי נִפְרָד מִדֶּרֶךְ הַשָּׁב בִּתְשׁוּבָה: ״יָשִׁיב אֶל לִבּוֹ כִּי הַתַּאֲוָה עוֹלָה לְנַפְשׁוֹ לַחֲטֹא וְלִמְשֹׁךְ הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא, וְיַעֲשֶׂה גָּדֵר לִשְׁמֹר אֶת דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה, יִפְרֹשׁ מִן הַתַּעֲנוּגִים, וְלֹא יִמָּשֵׁךְ אַחַר תַּאֲוָתוֹ גַּם בִּדְבָרִים הַמֻּתָּרִים, וְיִתְנַהֵג בְּדַרְכֵי הַפְּרִישׁוּת וְלֹא יֹאכַל רַק לְשַׂבֵּע נַפְשׁוֹ וְקִיּוּם גּוּפוֹ, כָּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר: ׳צַדִּיק אֹכֵל לְשֹׂבַע נַפְשׁוֹ׳, וְאַל יִגַּשׁ אֶל אִשָּׁה רַק לְקַיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אוֹ לְמִצְוַת עוֹנָה, כִּי כָּל זְמַן שֶׁהָאָדָם הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַתַּאֲוָה, נִמְשָׁךְ אַחֲרֵי תּוֹלְדוֹת הַחֹמֶר, וְיִרְחַק מִדֶּרֶךְ הַנֶּפֶשׁ הַמַּשְׂכֶּלֶת, וְאָז יִתְגַּבֵּר יִצְרוֹ עָלָיו, כָּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר: ׳וַיִּשְׁמַן יְשֻׁרוּן וַיִּבְעָט׳. וְנֶאֱמַר: ׳פֶּן תֹּאכַל וְשָׂבָעְתָּ וְגוֹ׳ וְרָם לְבָבֶךָ׳, וְנֶאֱמַר: ׳פֶּן אֶשְׂבַּע וְכִחַשְׁתִּי׳, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סֹפָה נב, ב): אֵיבָר קָטָן יֵשׁ בָּאָדָם מַשְׂבִּיעוֹ רָעֵב מַרְעִיבוֹ שָׂבֵעַ״.

וְכֵן הוֹרָה הַמַּשְׁגִּיחַ רַבִּי יְחֶזְקֵאל לֵוִינְשְׁטֵיין זַצַ״ל בְּסִפְרוֹ ׳אוֹר יְחֶזְקֵאל׳ (יָמִים נוֹרָאִים עִמּוּד קס): ״בְּבוֹאֵנוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה - עָלֵינוּ בְּרֵאשִׁית הָעֲבוֹדָה לִבְדֹּק הֵיכָן נִמְצָא בָּנוּ עִקַּר הַחִסָּרוֹן, שֶׁהִיא דַּרְכֵּנוּ הָרָעָה, וְרַק עַל יְדֵי עֲזֵיבָתֵנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ הָרָעָה נוּכַל אַחַר כָּךְ לִפְתֹּחַ פֶּתַח לִתְשׁוּבָה.

וְנִרְאֶה שֶׁהַדֶּרֶךְ הָרָעָה הָעִקָּרִית שֶׁאָנוּ שְׁרוּיִים בָּהּ, הִיא תַּאֲוַת וּרְצוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה הַמֻּטְבָּע בָּנוּ, וּכְפִי שֶׁהִקְדַּמְנוּ דִּבְרֵי הַזֹּהַר (פָּרָשַׁת נָשֹׂא דַּף קכו, א): ״בַּר נָשׁ אָזֵיל בְּהַאי עָלְמָא וְהוּא חָשִׁיב דְּדִילֵיהּ הוּא תָּדִיר וְיִשְׁתְּאַר בְּגַוֵּיהּ לְדָרֵי דָּרִין״, אָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה שַׁיָּךְ לוֹ לְדוֹר דּוֹרִים, וְכָל זְמַן שֶׁנִּמְצָא בָּנוּ רְצוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה, אֵין מָקוֹם לִשְׁאִיפָה לָעוֹלָם הַבָּא, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה וְעוֹלָם הַבָּא, מְנַגְּדִים הָאֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, כִּלְשׁוֹן הַ׳חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת׳: הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא טֻמְאָה וְגַשְׁמִיּוּת, וְעוֹלָם הַבָּא קְדֻשָּׁה וְרוּחָנִיּוּת, וּמְשׁוּם הָכִי לֹא יִתָּכֵן שֶׁיִּהְיֶה בְּאָדָם אֶחָד הַשְׁאִיפָה וְהַתְּשׁוּקָה לִשְׁנֵיהֶם יַחַד״.

עוֹד כָּתַב הַ׳שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה׳ (שָׁם): ״וְהִנֵּה הַתַּאֲוָה הַנְּתוּנָה בְּלֵב אָדָם - שֹׁרֶשׁ כָּל הַפְּעֻלּוֹת. לָכֵן אִם יִתָּקֵן הַתַּאֲוֹות, תַּחַת אֲשֶׁר כָּל הָאֵיבָרִים יִשָּׁרְתוּם - יִמְשְׁכֵם אַחֲרֵי הַשֵּׂכֶל, וְיִלָּווּ עָלָיו וְיִשָּׁרְתוּהוּ, [וּבְכָךְ] יִכְשְׁרוּ כָּל הַפְּעָלִים, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כא, ח): וְזַךְ יָשָׁר פָּעֳלוֹ. וְנֶאֱמַר (שָׁם יג, יט): תַּאֲוָה נִהְיָה תֵּעָרֵב לְנָפֶשׁ וְתוֹעֲבַת כְּסִילִים סוּר מֵרָע - ״נִהְיָה״ כְּמוֹ נִשְׁבָּרָה, מִלְּשׁוֹן (דָּנִיֵּאל ח, כז): נִהְיֵיתִי וְנֶחֱלֵיתִי. אָמַר, כִּי כַּאֲשֶׁר יִשְׁבֹּר אָדָם תַּאֲוָתוֹ גַּם בִּדְבָרִים הַמֻּתָּרִים, בָּזֶה תֵּצְלִיחַ הַנֶּפֶשׁ, וְהַמִּדָּה הַזֹּאת תֵּעָרֵב לָהּ, כִּי יָרִים הַשֵּׂכֶל יָדוֹ וְגָבַר. וְתוֹעֲבַת כְּסִילִים סוּר מֵרָע - הַכְּסִילִים אֲשֶׁר אֵינָם שׁוֹבְרִים תַּאֲוָתָם וְרוֹדְפִים תָּמִיד תַּעֲנוּגוֹת בְּנֵי אָדָם, כִּי תִּפְגַּע תַּאֲוָתָם בְּדֶרֶךְ חֵטְא וְכָל דָּבָר רָע, לֹא יָסוּרוּ מִמֶּנּוּ.

וְנִקְרְאוּ כְּסִילִים עַל רְדִיפַת הַתַּעֲנוּגִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כא, כ): וּכְסִיל אָדָם יְבַלְּעֶנּוּ, וְנֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה ה, יא - יב): הוֹי מַשְׁכִּימֵי בַבֹּקֶר שֵׁכָר יִרְדֹּפוּ וְגוֹ׳ וְהָיָה כִנּוֹר וָנֶבֶל וְגוֹ׳ וְאֵת פֹּעַל ה׳ לֹא יַבִּיטוּ, וְנֶאֱמַר (מִשְׁלֵי יג, כה): וּבֶטֶן רְשָׁעִים תֶּחְסָר, וְנֶאֱמַר (מַלְאָכִי ב. ג): וְזֵרִיתִי פֶּרֶשׁ עַל פְּנֵיכֶם פֶּרֶשׁ חַגֵּיכֶם, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שַׁבָּת קנא ב): אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁכָּל יְמֵיהֶם כְּחַגִּים״.

חֻפְשִׁיוּת מֵ׳רָעֲבוֹן תַּאֲוָתִי׳ - תְּנַאי לִקְנְיַן הָאֱמוּנָה

מָשָׁל עַתִּיק אוֹמֵר: ׳הַלֵּב הוּא כְּמוֹ מַיִם, כַּאֲשֶׁר הוּא גּוֹעֵשׁ, הַכֹּל נֶעֱכָר וְלֹא נִתָּן לְהַבִּיט

בִּכְלוּם, אוּלָם כַּאֲשֶׁר הוּא שָׁקֵט וְרָגוּעַ, אֲזַי גַּם כֵּן צָלוּל הוּא לְהַבִּיט דַּרְכּוֹ. וְאָכֵן הַ'חָזוֹן אִישׁ' בְּסִפְרוֹ 'אֱמוּנָה וּבִטָּחוֹן' מְצַיֵּן אֶת **הַחָפְשִׁיּוּת מִן הַתַּאֲוֹוֹת כִּתְנַאי לְהַגִּיעַ לֶאֱמוּנָה בְּהִירָה:**

"מִדַּת הָאֱמוּנָה הִיא נְטִיָּה דַּקָּה מֵעֲדִינוּת הַנֶּפֶשׁ, אִם הָאָדָם הוּא בַּעַל נֶפֶשׁ, וּשְׁעָתוֹ שְׁעַת הַשֶּׁקֶט, חָפְשִׁי מֵרָעָבוֹן תַּאֲוָנִי, וְהוּא נִרְגָּשׁ וְנִדְהָם...

וּמַה נִּכְבָּד זֶה הָאִישׁ, אֲשֶׁר בַּעֲבוּרָתוֹ הַמַּתְמֶדֶת עָלְתָה בְּיָדוֹ לִקְבֹּעַ רֶסֶן עַל פִּי מִדּוֹת הַגַּסּוֹת עֶדְיוֹ לִבְלֹם, אֵין כַּעַס וְאֵין רֹגֶז, אֵין שִׂנְאָה וְאֵין אֵיבָה, אֵין נְקִימָה וְאֵין נְטִירָה, **אֵין שְׂאֵיפָה אַחַר כָּבוֹד וְאֵין תַּאֲוָה לְשַׁעֲשׁוּעֵי הַבְּלִים.** וּכְשֵׁם שֶׁשִּׁכְלוֹ שֶׁל הָאָצִיל נָכוֹן וְדַעְתּוֹ דַּעַת אֱמֶת, כֵּן הַדִּמְיוֹן שֶׁלּוֹ מַכְרִיעַ תָּמִיד אֶת כַּף הָאֱמֶת, וַאֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ מִתְקַבֶּלֶת עַל לִבּוֹ לְלֹא הִסּוּס וּלְלֹא פְּקָפּוּק, כִּי לִבּוֹ רוֹאֶה תָּמִיד בְּרִקֵּי נֹגַהּ לְמַעְלָה מִגְּדֶרֵי עוֹלָם, וּבְהַכָּרַת בּוֹרְאוֹ יִתְבָּרַךְ יִמְצָא פִּתְרוֹן הַחִידָה שֶׁל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֲשֶׁר הִדְרִיכָה מְנוּחָתוֹ לְלֹא הֲפוּגוֹת".

הַ'חָזוֹן אִישׁ' מְבָאֵר לָנוּ 'מַה נִּכְבָּד זֶה הָאִישׁ' הַחָפְשִׁי מִכָּל תַּאֲוָה, וּכְבָר הִזְכַּרְנוּ בְּשִׂיחוֹתֵינוּ ('אַשְׁיחָה בְּחֻקֶּיךָ' וַיִּקְרָא עמ' רע) אֶת דִּבְרֵי הָ'אִבְּן עֶזְרָא' בְּפָרָשַׁת נָזִיר הָרוֹאֶה בְּמִתְנַזֵּר מִן הַתַּאֲוֹוֹת מֶלֶךְ **שֶׁעֲטֶרֶת הַמַּלְכוּת הוֹלַמְתּוֹ** (בַּמִּדְבָּר ו, ז): "וְיֵשׁ אוֹמְרִים כִּי מִלַּת נָזִיר מִגְּזֶרֶת נֵזֶר, וְהָעֵד 'כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ', וְאֵינֶנּוּ רָחוֹק. וְדַע כִּי כָּל בְּנֵי אָדָם עַבְדֵי תַּאֲוֹוֹת הָעוֹלָם, וְהַמֶּלֶךְ **בֶּאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹ נֵזֶר וַעֲטֶרֶת מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ, כָּל מִי שֶׁהוּא חָפְשִׁי מִן הַתַּאֲוֹוֹת".**

וּמְפֻרָסָם הַמַּעֲשֶׂה: הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים מִבְּרִיסְק, פָּגַשׁ פַּעַם בְּאֶחָד מִתַּלְמִידֵי יְשִׁיבַת וולוז'ין בֶּעָבָר, שֶׁשָּׁנָה וּפָרַשׁ. לִשְׁאֵלַת הָרַב מַדּוּעַ רָאָה לְנָכוֹן לַעֲזֹב מְקוֹר מַיִם חַיִּים, עָנָה אוֹתוֹ תַּלְמִיד: "שְׁאֵלוֹת רַבּוֹת בֶּאֱמוּנָה הִצִּיקוּ לִי, וְלֹא מָצָאתִי תְּשׁוּבָה מַסְפֶּקֶת עֲלֵיהֶן, עַל כֵּן הִתְפַּקַּרְתִּי".

עָנָה לוֹ הָרַב: "אֶת שְׁאֵלוֹתֶיךָ בֶּאֱמוּנָה אֶפְשָׁר לְתָרֵץ בְּקַלּוּת, הַבְּעָיָה הִיא שֶׁהַשְּׁאֵלוֹת שֶׁלְּךָ אֵינָן שְׁאֵלוֹת אֶלָּא תֵּרוּצִים, הָעוֹלָם הַזֶּה עַל שְׁלַל תַּעֲנוּגוֹתָיו קָרַץ לְךָ, וְהָיָה נוֹחַ לְךָ לִפְרֹק עֹל תּוֹרָה וּמִצְוֹות, מִמֵּילָא חִפַּשְׂתָּ תֵּרוּצִים לְהַצְדִּיק אֶת דַּרְכְּךָ, כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְהִתְפַּקֵּר בְּמַצְפּוּן שָׁקֵט".

"הָעִנְיָן הוּא" - סִיֵּם הָרַב אֶת דְּבָרָיו - "שֶׁלַּתֵּרוּצִים שֶׁלְּךָ אַתָּה קוֹרֵא שְׁאֵלוֹת, וְעַל תֵּרוּצִים - אֵין לִי תְּשׁוּבוֹת...".

שׁוֹרֶשׁ הַנְּזִירוּת - פְּרִישׁוּת מֵהָאֱוִירָה הַשַּׁלֶּטֶת בָּעוֹלָם

בְּפָרָשַׁת הַנָּזִיר - מְאַלְּפֵנוּ בִּינָה הַמַּשְׂגִּיחַ רַבִּי יְחֶזְקֵאל לֵוִינְשְׁטֵיין זַצַ"ל - מֻזְכָּרִים יְסוֹדוֹת חֲשׁוּבִים וְעִנְיָנִים עֲמֻקִּים בְּדַרְכֵי הַפְּרִישׁוּת, אוּלָם הָאָדָם הַפָּשׁוּט, כַּאֲשֶׁר לוֹמֵד פָּרָשָׁה זוֹ, סָבוּר כִּי כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ נֶאֱמְרוּ רַק בְּנָזִיר שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ לְהַזִּיר עַצְמוֹ מִן הַיַּיִן, אוּלָם עַל הַמַּשְׂכִּיל בְּיִרְאַת ה' מֻטָּל לָדַעַת, כִּי עִנְיַן הַנָּזִיר הוּא **בִּגְדֶר כְּלָל**, הַמְלַמֵּד עַל פְּרָטִים וְעִנְיָנִים הַנּוֹגְעִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

"אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַה'": וּבְ'אִבְּן עֶזְרָא': יַפְלִיא - יַפְרִישׁ, **אוֹ יַעֲשֶׂה דְּבַר פֶּלֶא, כִּי רֹב הָעוֹלָם הוֹלְכִים אַחַר תַּאֲוָתָם.** וּמְבֹאָר כַּנַּ"ל, שֶׁכָּל הָעִנְיָן וְהַהִתְפַּעֲלוּת שֶׁמָּצָאנוּ בְּנָזִיר, שֶׁהֶחְשִׁיבָה אוֹתוֹ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְהִגְדִּירָה מַעֲלָתוֹ כְּמַעֲלַת כֹּהֵן גָּדוֹל, סִבַּת הַדָּבָר מִפְּנֵי שֶׁהַנָּזִיר עוֹשֶׂה דְּבַר פֶּלֶא שֶׁמַּפְרִישׁ אֶת עַצְמוֹ מִתַּאֲוָתוֹ, וְרֹב בְּנֵי הָעוֹלָם הוֹלְכִים אַחַר תַּאֲוָתָם. **וּמֵעַתָּה כָּל הָעוֹשֶׂה דְּבַר פֶּלֶא, וְשׁוֹבֵר תַּאֲוָותָיו, נַעֲשֶׂה קָדוֹשׁ כִּקְדֻשַּׁת הַנָּזִיר וְכֹהֵן גָּדוֹל,** כִּי בַּטֶּבַע הָאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר הֶרְגֵּלָיו וְהֶרְגְּלֵי שְׁאָר בְּנֵי אָדָם חֲבֵרָיו, וְאַף בְּשָׁעָה שֶׁמְּחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בּוֹחֵר רַק בְּעִנְיָנִים כָּאֵלּוּ שֶׁאַף שְׁאָר בְּנֵי אָדָם מִתְחַזְּקִים בָּהֶם, וְאֵלּוּ הָעִנְיָנִים הָרְפוּיִים בְּקֶרֶב הָעוֹלָם - רְפוּיִים אַף הֵם אֶצְלוֹ, וְהַקְּשֵׁי הַגָּדוֹל שֶׁבַּעֲבוֹדָה לְהַפְרִישׁ עַצְמוֹ וּלְהִתְחַזֵּק בְּעִנְיָנִים שֶׁבְּנֵי אָדָם מִתְרַשְּׁלִים

בָּהֶם. וְהִגְדִּירָה תּוֹרָה עִנְיָן זֶה כִּדְבַר פֶּלֶא, מִפְּנֵי שֶׁרֹב בְּנֵי אָדָם הוֹלְכִים אַחַר תַּאֲוָתָם וְאֵינָם פּוֹרְשִׁים מֵהֶם, וְאִלּוּ הַנָּזִיר פּוֹרֵשׁ מִתַּאֲוֹתָיו.

וּלְהַמְבֹאָר דְּהַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּכְלָלִים הַמְלַמְּדִים עַל הַפְּרָטִים, אִם כֵּן כְּלָל זֶה נֶאֱמַר בְּנָזִיר, וְאִלּוּ כָּל הַפּוֹרְשִׁים מִתַּאֲוֹתֵיהֶם - הֵם פְּרָטִים הַנִּלְמָדִים מֵעִנְיַן הַנָּזִיר, שֶׁכֹּל שֶׁפּוֹרֵשׁ מִתַּאֲוָתוֹ וְהוֹלֵךְ כְּנֶגֶד הַזֶּרֶם הַשּׁוֹטֵף **אֶת רֹב בְּנֵי אָדָם**, זוֹכֶה לְסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא, וּגְדוֹלָה מַעֲלָתוֹ **בְּעֵינֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא**, עַד הַגִּיעוֹ לְמַדְרֵגַת כֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁהִיא הַמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה בְּיוֹתֵר.

הַפּוֹרֵשׁ מִן הַתַּאֲוָה - זוֹכֶה לְהַנְהָגָה עַל טִבְעִית

יְהוּדִי הַפּוֹרֵשׁ מִתַּעֲנוּגוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, אֲפִלּוּ מִדְּבָרִי הָרְשׁוּת, בְּכַוָּנָה שְׁלֵמָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, לְהַעֲלוֹת אֶת דְּרָכָיו וּלְקַדֵּשׁ מַעֲשָׂיו, חֲרֵי הוּא אָהוּב לְמַעְלָה וְנֶחְמָד לְמַטָּה, וְכֹל אֲשֶׁר יִשְׁאַל מֵאֵת ה' יִנָּתֵן לוֹ.

וּבִפְרָט לְמַה שֶּׁבֵּאַרְנוּ שֶׁיֵּשׁ בְּהִמָּנְעוּת מִתַּאֲוָה מִימָד שֶׁל 'שְׁבִירַת הַטֶּבַע', אֲזַי כַּיָּדוּעַ בְּ'מִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ', **וּכְשֵׁם שֶׁהוּא יוֹצֵא מִגְּדֵרוֹ וּמְשַׁבֵּר אֶת הַטֶּבַע, כָּךְ מִשָּׁמַיִם יְשַׁבְּרוּ הַבּוֹרֵא אֶת כֹּל סִדְרֵי הַטֶּבַע עֲבוּרוֹ**, וְיִזְכֶּה לִישׁוּעָה עַל טִבְעִית בְּכָל עִנְיָנָיו. וְיָדוּעַ שֶׁהַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר פָּעֲלוּ פְּעֻלּוֹת לְמַעְלָה מִן הַטֶּבַע, כְּדֶגְמַת סִידְנָא 'בַּבָּא סָאלִי' זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אָמֵן, וְעוֹד צַדִּיקִים קְדוֹשֵׁי עֶלְיוֹן, הָיָה זֶה בִּזְכוּת שֶׁפָּעֲלוּ בְּהַנְהָגָתָם הָאִישִׁית וּבַעֲבוֹדַת ה' שֶׁלָּהֶם לְמַעְלָה מִן הַטֶּבַע, וְהָיוּ מְשַׁבְּרִים אֶת הַתַּאֲוֹת שֶׁכֻּלָּם נִמְשָׁכִים אַחֲרֵיהֶם, בַּעֲבוּר זֶה נָתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַיְכֹלֶת לִפְעֹל גְּדוֹלוֹת וְנִצּוֹרוֹת לְמַעְלָה מִן הַטֶּבַע, וְנִתְקַיֵּם בָּהֶם 'וְתִגְזַר אֹמֶר וְיָקֻם לָךְ'.

וְאִיתָא בַּגְּמָרָא (ב"מ סא, ב): "תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִלְמָלֵא הֶעֱלֵיתִי אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם אֶלָּא בִּשְׁבִיל דָּבָר זֶה, שֶׁאֵין מִטַּמְּאִין בִּשְׁרָצִים - דַּיָּי". מְדַיֵּק מִמַּאֲמַר חַזַ"ל זֶה בְּ'אוֹר יָהֵל' (ח"ב עַמּוּד קנז): וַהֲרֵי הַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, אִם עֲבוּר עִנְיָן לְכְאוֹרָה פָּעוּט זֶה, שֶׁל אִי אֲכִילַת שְׁרָצִים, אֲשֶׁר אֵין צֹרֶךְ בְּטָרְחָה מְרֻבָּה לְהִנָּזֵר מֵהֶם, שֶׁהֲלֹא יִשְׂרָאֵל בְּטִבְעָם קְדוֹשִׁים, וְהַשְּׁרָצִים מְאוּסִים עֲלֵיהֶם בְּאֹפֶן טִבְעִי, אֲפִלּוּ הָכִי דַּי לָהֶם זְכוּת זוֹ לִהְיוֹת נִגְאָלִים מִמִּצְרַיִם מִתַּחַת עֹל הַשִּׁעְבּוּד הַנּוֹרָא שֶׁהָיוּ נְתוּנִים בּוֹ, אִם כֵּן הַנִּמְנָעִים וְנוֹזְרִים אֶת עַצְמָם מֵאִסּוּרֵי מַאֲכָלוֹת הַמְתֻקִּים וּטְעִימִים לַחֵךְ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שְׂכָרָם כָּפוּל וּמְכֻפָּל לִהְיוֹתָם רְאוּיִים לְהִנָּשֵׂא מִכָּל צָרָה וְצוּקָה, וְכַל וָחֹמֶר **בֶּן בְּנוֹ שֶׁל כַּל וָחֹמֶר אִם אָדָם מוֹנֵעַ אֶת עַצְמוֹ מִלְּמַלֵּא תַּאֲוַת לִבּוֹ וּרְצוֹנוֹ בִּדְבַר הַתּוֹר שֶׁאֵין בַּאֲכִילָתוֹ שׁוּם אִסּוּר, וְרַק בְּכַוָּנָה לְשֵׁם שָׁמַיִם לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמוֹ לַעֲלוֹת אֹרַח חַיִּים לְמַעְלָה לַמַּשְׂכִּיל**, וַדַּאי וַדַּאי שֶׁגְּדוֹל עִנְיָנוֹ.

וְכָתַב הָ'אִבְּן עֶזְרָא' עַל פָּסוּק (וַיִּקְרָא יא, מג): "אַל תְּשַׁקְּצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם", אַל תְּשַׁקְּצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם - לִהְיוֹתָם מְטַנָּפוֹת וּמְגֹאָלוֹת. וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם - כִּי יָדוּעַ כִּי הַגּוּף הַנֶּאֱכָל יָשׁוּב בָּשָׂר בְּגוּף הָאוֹכֵל. כְּלוֹמַר שֶׁבַּאֲכִילַת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים הָאָדָם מְטַמֵּא עַצְמוֹ בְּטֻבַע, כִּי הַגּוּף הַנֶּאֱכָל יָשׁוּב בָּשָׂר בְּגוּף הָאוֹכֵל, וּמִמִּילָא מִי שֶׁאוֹכֵל שֶׁקֶץ - נַעֲשֶׂה בְּעַצְמוֹ חֲתִיכָה שֶׁל שֶׁקֶץ, וְכֵן אָמַר הַכָּתוּב "וַיִּלְכּוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ", הָאָדָם הַהוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַהֶבֶל נַעֲשֶׂה בְּעַצְמוֹ חֲתִיכָה שֶׁל הֶבֶל, וְאִם כֵּן מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, **שֶׁאִם אָדָם אוֹכֵל וּמִתְנַהֵג בִּקְדֻשָּׁה, חֲרֵי מַכְנִיס בּוֹ קְדֻשָּׁה, וְגַם בְּשָׂרוֹ נַעֲשֶׂה קָדוֹשׁ**, וְזֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ חַזַ"ל: "וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים", אִם אָדָם מְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ מִלְּמַטָּה מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה, וְקוֹנֶה לוֹ טֶבַע קָדוֹשׁ.

אֵין קָרוֹב לַה' יִתְבָּרַךְ כְּמִי שֶׁמְּשַׁבֵּר תַּאֲוֹתָיו

וְעַל פִּי כֹּל הָאָמוּר כָּאן, נִמְצָאוּ ב' פֵּרוּשֵׁי הָ'אִבְּן עֶזְרָא', בְּבֵאוּר הַמַּשָּׂג 'יַפְלִא' וּבְבֵאוּר הַמַּשָּׂג 'עָזִיר' מַשְׁלִימִים זֶה אֶת זֶה: "אִישׁ אוֹ

אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַה׳״, עִנְיַן ׳יַפְלִא׳ הַיְנוּ ״יַעֲשֶׂה דְּבַר פֶּלֶא, כִּי רֹב הָעוֹלָם הוֹלְכִים אַחַר תַּאֲוָתָם״, וּמִפְּנֵי שֶׁבָּא לִידֵי שְׁבִירַת הַטֶּבַע, וַהֲלִיכָה כְּנֶגֶד כֹּל הַמְקֻבָּל בִּסְבִיבָתוֹ, אֲזַי רָאוּי הוּא לְהִקָּרֵא ׳נָזִיר׳, וּכְפִי שֶׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל מִדִּבְרֵי הָ׳אִבְּן עֶזְרָא׳: ״מִלַּת נָזִיר מִגְּזֵרַת נֵזֶר... כִּי כָּל בְּנֵי אָדָם עַבְדֵי תַּאֲוֹות הָעוֹלָם, וְהַמֶּלֶךְ **בֶּאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹ נֵזֶר וַעֲטֶרֶת מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ, כָּל מִי שֶׁהוּא חָפְשִׁי מִן הַתַּאֲוֹות**״. אָדָם שֶׁנּוֹהֵג כֵּן, וְהוֹלֵךְ נֶגֶד זֶרֶם הָעוֹלָם - הֲלֹא הוּא נַעֲלֶה וּמְרוֹמָם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כְּמֶלֶךְ.

וְהֵבֵאנוּ בְּשִׂיחוֹתֵינוּ (׳אֲשִׂיחָה בְּחֻקֶּיךָ׳ בַּמִּדְבָּר עמ׳ צ-צא) אֶת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ״ן, שֶׁתָּמַהּ מַה טַּעַם צָרִיךְ הַנָּזִיר לְהָבִיא קָרְבַּן חַטָּאת בִּמְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ, הֲלֹא אַדְרַבָּה הָיָה לוֹ לְהָבִיא קָרְבָּן קֹדֶם שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ וְנִתְעַלָּה. אֶלָּא בֵּאֵר הָרַמְבַּ״ן: ״וְעַל דֶּרֶךְ הַפְּשָׁט, כִּי הָאִישׁ הַזֶּה חוֹטֵא נַפְשׁוֹ בִּמְלֹאת הַנְּזִירוּת, כִּי הוּא עַתָּה נָזוּר מִקְּדֻשָּׁתוֹ וַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, **וְרָאוּי הָיָה לוֹ שֶׁיַּזִּיר לְעוֹלָם וְיַעֲמֹד כָּל יָמָיו נָזִיר וְקָדוֹשׁ לֵאלֹהָיו**, כְּעִנְיַן שֶׁאָמַר: ׳וָאָקִים מִבְּנֵיכֶם לִנְבִיאִים וּמִבַּחוּרֵיכֶם לִנְזִרִים׳, הִשְׁוָה אוֹתוֹ הַכָּתוּב לְנָבִיא, וּכְדִכְתִיב: ׳כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ קָדֹשׁ הוּא לַה״ וְהִנֵּה הוּא צָרִיךְ כַּפָּרָה בְּשׁוּבוֹ לְהִטָּמֵא בְּתַאֲוֹות הָעוֹלָם״.

הַנָּזִיר בִּשְׁעַת נְזִירוּתוֹ קָרוֹב הוּא לַבּוֹרֵא בְּאֹפֶן מְיֻחָד, וּכְדִבְרֵי הָרַמְבַּ״ן שֶׁ״הָיָה רָאוּי לוֹ שֶׁיַּזִּיר לְעוֹלָם וְיַעֲמֹד כָּל יָמָיו נָזִיר וְקָדוֹשׁ לֵאלֹקָיו״, **הוֹאִיל וְאֵין קָרוֹב לַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר מֵהַמְשַׁבֵּר תַּאֲוֹותָיו!**

׳הַקְצָאַת הוֹן׳ לְמַטָּרוֹת נַעֲלוֹת

אָדָם שֶׁמִּנְהָגוֹ לְהִסְתַּפֵּק בְּמוּעָט, גַּם כַּאֲשֶׁר זָכָה אוֹתוֹ הַבּוֹרֵא בְּאֵיזוֹ מַתָּנַת כֶּסֶף - בְּקַלּוּת הוּא מְיַעֵד אוֹתוֹ לְמַטָּרוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד, שֶׁהֲלֹא אֵין לוֹ חֲלוֹמוֹת לְשַׂכְלֵל בֵּיתוֹ וְקִנְיָנָיו.

וְכָתַב הַ׳פֶּלֶא יוֹעֵץ׳ (עֵרֶךְ מוֹתָרוֹת): ״מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים, לֹא בְּכֹחַ יִגְבַּר עַל יִצְרוֹ, יִתְגַּבֵּר וְיִסְתַּפֵּק בְּמוּעָט בָּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה פָּחוֹת מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ, וְכֵן בְּמַלְבּוּשִׁים וְדִירוֹת יִבְחַר לוֹ דֶּרֶךְ אֶמְצָעִי כִּבְרָכַת ה׳ אֲשֶׁר נָתַן לוֹ, וְלֹא יֵלֵךְ אַחַר הַמּוֹתָרוֹת, וְהַמּוֹתָר יִתֵּן לִצְדָקָה לַעֲמֵלֵי תּוֹרָה, וְיִקְנֶה לוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְכֵן מָצִינוּ בְּדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל (דה״א כב, יד): ״וְהִנֵּה בְעָנְיִי הֲכִינוֹתִי לְבֵית ה׳ זָהָב כִּכָּרִים מֵאָה אֶלֶף...״, וּפֵרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יְרוּשַׁלְמִי פֵּאָה פ״ד ה״ב) **שֶׁמַּה שֶּׁהָיָה מְצִמְצָם בַּהֲנָאָתוֹ תַּעֲנוּגֵי מְלָכִים הָיָה מַפְרִישׁ לִבְנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ**, וְאָסַף הוֹן רַב. אַף אֲנַן נַמִּי תָּנִינָן (אָבוֹת א, ה) יְהִי בֵיתְךָ פָּתוּחַ לְרְוָחָה וְיִהְיוּ עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתֶךָ, וּפֵרְשׁוּ הַמְפָרְשִׁים שֶׁכְּדֵי שֶׁתּוּכַל לַעֲשׂוֹת שֶׁיִּהְיֶה בֵּיתְךָ פָּתוּחַ לְרְוָחָה, צָרִיךְ שֶׁתַּנְהִיג אֶת בְּנֵי בֵיתְךָ לְהִסְתַּפֵּק בַּמּוּעָט כַּעֲנִיִּים, וְאִם אַתָּה עוֹשֶׂה כֵּן - אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ״.

׳הַשְׁגָּעוֹן׳ לִרְדֹּף אַחַר קִנְיְנֵי הַחֹמֶר

לְאַחַר שֶׁעָסַקְנוּ בָּאֲרֻכָּה בְּמַעֲלַת הַהִסְתַּפְּקוּת בְּמוּעָט וּשְׁבִירַת הַתַּאֲוֹות, רָאוּי לֹא פָּחוֹת לְהִתְבּוֹנֵן בִּגְנוּת רְדִיפָה אַחַר הַמּוֹתָרוֹת, וּבְגֹדֶל טִפְּשׁוּתָם שֶׁל אֵלּוּ הַמְבַלִּים כָּל יְמֵיהֶם בְּתַחְבּוּלוֹת לְהַשִּׂיגָן.

הָרַמְבַּ״ם מְצַיֵּר בִּלְשׁוֹנוֹ הַזָּהָב אֶת הַ׳שִּׁגָּעוֹן׳ הַטָּמוּן בְּטִבְעוֹ שֶׁל הָאָדָם לִרְדֹּף אַחַר קִנְיְנֵי הַחֹמֶר: ״וּמַה טּוֹב אָמַר הָאוֹמֵר: לוּלֵי הַמִּשְׁתַּגְּעִים - נִשְׁאָר הָעוֹלָם חָרֵב. שֶׁאֵין בָּעוֹלָם שִׁגָּעוֹן דּוֹמֶה לְשִׁגָּעוֹן הָאָדָם, שֶׁהוּא חֲלוּשׁ הַנֶּפֶשׁ וְדַל הַהַרְכָּבָה, וְהוּא נוֹסֵעַ מִתְּחִלַּת הַגְּלִיל הַשֵּׁנִי מִשְּׁבָעָה גְּלִילוֹת הַיְשׁוּב עַד סוֹף הַשִּׁשִּׁי, וְהוּא עוֹבֵר יָמִים בִּזְמַן הַחֹרֶף, וְהוֹלֵךְ בְּאֶרֶץ תַּלְאוּבוֹת בִּזְמַן הַחֹרֶב וְהַקַּיִץ, וּמְסְתַּכֵּן בְּנַפְשׁוֹ לְחַיּוֹת הַשָּׂדֶה וְלִרְמָשִׂים, כְּדֵי שֶׁיַּרְוִיחַ דִּינָרִים. וּכְשֶׁיִּקַּבֵּץ כְּלוּם מִן הַזְּהוּבִים שֶׁמָּכַר בָּהֶם כֹּחַ נַפְשׁוֹ הַשָּׁלֵם, וְיִהְיֶה לוֹ מֵהֶם חֵלֶק, יַתְחִיל לַחֲלֹק אוֹתָם אֶל אֻמָּנִים, לִבְנוֹת לוֹ יְסוֹד עַל טַבּוּר הָאָרֶץ, בְּסִיד וּבָאֲבָנִים, כְּדֵי לְהָקִים עָלָיו קִיר שֶׁיַּעֲמֹד שָׁנִים רַבּוֹת, וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא נִשְׁאָר מִשְּׁנוֹת חַיָּיו, מַה שֶּׁיּוּכַל בָּהֶם לְבַלּוֹת בִּנְיָן עָשׂוּי מִן הַגֹּמָא, הַיֵּשׁ שְׁטוּת וְשִׁגָּעוֹן

כָּזֶה?! וְכֵן כֹּל תַּעֲנוּגֵי הָעוֹלָם הֵם הוֹלְלוּת וְסִכְלוּת גָּמוּר, אֲבָל הֵם סִבָּה לְיִשּׁוּב הָעוֹלָם. וְעַל כֵּן קָרְאוּ חֲכָמִים עֲלֵיהֶם הַשָּׁלוֹם (בְּרָכוֹת מז, ב) לְמִי שֶׁאֵין לוֹ חָכְמָה 'עַם הָאָרֶץ', כְּלוֹמַר לֹא נִמְצְאוּ כִּי אִם לְיִשּׁוּב הָאָרֶץ, לְפִיכָךְ הֵם מְיַחֲסִים שְׁמָם לָאָרֶץ".

"עוֹלָם הָפוּךְ רָאִיתִי..."

וּבְחוֹבַת הַלְּבָבוֹת (שַׁעַר הַפְּרִישׁוּת פ"ב, עַל פִּי לֵב טוֹב) מַאֲרִיךְ לְהַגְחִיךְ אֶת דַּרְכָּם הַמּוּזָרָה שֶׁל יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל, שֶׁהָפְכוּ אֶת הַתַּאֲוָה חַסְרַת הַמַּעֲצוֹרִים לְעוֹד וָעוֹד - לְמֵעֵין 'אֱלֹהִים אֲחֵרִים', וְעַל יְסוֹדוֹת אֵלּוּ מְחַנְּכִים אֶת בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם, וּבְנֵיהֶם לִבְנֵיהֶם, וְאַף אֶחָד לֹא עוֹצֵר לְרֶגַע לְהִתְבּוֹנֵן, עֲבוּר מָה כָּל זֶה?:

"וּשְׁנֵיהֶם גַּם יַחַד, בֵּין אִלֶּה הַמַּצְלִיחִים לְהַשִּׂיג אֶת תַּעֲנוּגֵיהֶם, וּבֵין אִלֶּה שֶׁעֲדַיִן לֹא עָלְתָה בְּיָדָם לְהַשִּׂיג, וְהֵם מְשִׁתּוֹקְקִים וְחוֹלְמִים עַל כָּךְ, נֶחֱשָׁבִים כְּטוֹבְעִים בְּמְצוּלוֹת הַתַּאֲוָה, וּמְגַלִּים פְּחִיתוּתָם וּבְחִירָתָם הָרָעָה, אֵין הֵם מְבִינִים אֶת הֶעָרֵךְ הָעָצוּם שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁהֵם מְוַתְּרִים עָלָיו, וְלֹא אֶת הֶעָרֵךְ הַפָּחוּת שֶׁל הַתַּעֲנוּגִים וְקִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהֵם מְרַדְּפִים אַחֲרֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קו, כ): "וַיָּמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אֹכֵל עֵשֶׂב". וּדְרִישׁוֹת הַהֶרְגֵּל הַגּוֹבְרוֹת עֲלֵיהֶם, אֵינָן פּוֹסְקוֹת מִלְּהַטְרִיד אֶת מַחְשְׁבוֹתֵיהֶם בְּהַמְצָאַת הַבָּלִים חֲדָשִׁים שֶׁל תַּעֲנוּגִים וְתַאֲוֹת, וּמִלְּהַעֲסִיק אֶת לִבָּם בְּמַה שֶׁמִּתְרַחֵשׁ סְבִיבָם. וּכְכָל שֶׁהִתְקָרְבוּ יוֹתֵר אֶל תַּאֲוֹת הָעוֹלָם - הִתְרַחֲקוּ יוֹתֵר מֵאוֹר הָאֱמֶת, וּכְכָל שֶׁהִתְרַחֲקוּ יוֹתֵר מֵאוֹר הָאֱמֶת שֶׁנִּפְרְדוּ מִמֶּנּוּ - הִתְחַבְּרוּ אֶל הַיֵּצֶר אֲשֶׁר חִבְּבוּהוּ, עַד שֶׁחָזְקָה עֲלֵיהֶם הָאֲפֵלָה, וְגָדְלָה בִּלְבָּם תַּאֲוַת הָעוֹלָם הַזֶּה, וְשִׁכְלוּלוֹ נַעֲשָׂה יָפֶה בְּעֵינֵיהֶם, אוֹתוֹ הֵם בָּנוּ עַל יְדֵי חֻרְבַּן שִׂכְלָם.

וּכְכָל שֶׁהָעוֹלָם נַעֲשָׂה מְשֻׁכְלָל יוֹתֵר, כָּךְ גָּדֵל אִתּוֹ חֻרְבַּן שִׂכְלָם, עַד שֶׁהַדֶּרֶךְ הָרָעָה נֶעֱשְׂתָה בְּעֵינֵיהֶם הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה, וְהַסְּכָךְ שֶׁהֵם תּוֹעִים בּוֹ נֶחְשָׁב אֶצְלָם הַמַּסְלוּל הַיָּשָׁר, וְשָׁמוּ אוֹתוֹ לְחֹק וּלְמוּסָרִיוּת, וְהוֹרִישׁוּהוּ הָאָבוֹת לִבְנֵיהֶם, וְגִדְּלוּ בּוֹ אֶת צֶאֱצָאֵיהֶם, וְצִוּוּ אֶת הֲמוֹן הָעָם לָלֶכֶת בּוֹ, וְהַשָּׂרִים הִתְחָרוּ בּוֹ, וְהֵם כָּל הַזְּמַן מְחַקְּקִים זֶה אֶת זֶה, עַד שֶׁהַיֵּצֶר הִתְבַּסֵּס הֵיטֵב בֵּינֵיהֶם, וּבֵיתָם הִתְמַלֵּא הֶבֶל. דַּרְכָּם הַמּוּזָרָה הָפְכָה בְּעֵינֵיהֶם לְהֶגְיוֹנִית, וְהַדֶּרֶךְ הַהֶגְיוֹנִית הָפְכָה בְּעֵינֵיהֶם לְמוּזָרָה, הַנְּהֻגָּה מֵהָעוֹלָם כְּדֵי צָרְכּוֹ בִּלְבַד - נִקְרָא אֶצְלָם עָצֵל, וְהַמִּסְתַּפֵּק בִּכְדֵי מִחְיָתוֹ - חַלָּשׁ, וּמִי שֶׁהוּא עֶבֶד נִרְצָע לְמוֹתָרוֹת - חָרוּץ, וּבְקִנְיָנֵי הָעוֹלָם מִתְפָּאֲרִים וּמִתְנַשְּׂאִים, וּכְדֵי לְהַשִּׂיגָם מִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה, וַעֲבוּרָם כּוֹעֲסִים זֶה עַל זֶה, וּמִתְפַּיְּסִים זֶה עִם זֶה, וּכְדֵי לֵהָנוֹת מֵהֶם עוֹשִׂים אֶת בִּטְנָם לֵאלֹהֵיהֶם, וְאֶת הַלְּבָשָׁתָם לְתוֹרָה שֶׁלָּהֶם, וְאֶת שִׂכְלוּל דִּירוֹתֵיהֶם לְמוּסָרִיוּת, וְהֵם תּוֹעִים בְּמַעֲמַקֵּי הַסִּכְלוּת, וּמִתְרוֹצְצִים בְּמַסְלוּל הָעֲצֵלוּת, וַעֲמוּסִים בְּמִטַּעֲנֵי הַתַּאֲוֹת, וּמְבַקְּשִׁים לְקַבֵּל אֶת שְׂכָרָם שֶׁל עוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ, בְּעוֹד בְּמַעֲשֵׂיהֶם הֵם עוֹבְרֵי רְצוֹנוֹ, וַחֲפֵצִים לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגוֹת הַצַּדִּיקִים, בְּעוֹד הִתְנַהֲגוּתָם כְּהִתְנַהֲגוּת הָרְשָׁעִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ: "עוֹשִׂים מַעֲשֵׂה זִמְרִי וּמְבַקְּשִׁים שָׂכָר כְּפִנְחָס".

נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה - יוֹרֶדֶת לִשְׁאוֹל תַּחְתִּית

וּבְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ש"ב): "כַּמָּה קָשֶׁה הַמָּוֶת לְמִי שֶׁלֹּא הִפְרִיד תַּאֲוֹת הָעוֹלָם מִנַּפְשׁוֹ עַד אֲשֶׁר יַפְרִידֶנָּה הַמָּוֶת! וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בְּמַסֶּכֶת דֶּרֶךְ אֶרֶץ: "רְצוֹנְךָ שֶׁלֹּא תָּמוּת? מוּת עַד שֶׁלֹּא תָּמוּת!" בְּאוֹר הָעִנְיָן: הֲרוֹצֶה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ יוֹם הַמָּוֶת לְחַיֵּי עַד, יְדַבֵּר אֶל לִבּוֹ אַחֲרֵי אֲשֶׁר סוֹפוֹ לַעֲזֹב אֶת הָאֲדָמָה וּלְהָנִיחַ חֻפְצֵי הַגּוּף וּבְאַחֲרִיתוֹ יִשְׂטֹם וְיִשְׂשֵׂם, יַעֲזֹבֵם בַּחַיִּים, וְלֹא יִשְׂתַּמֵּשׂ בָּאֲדָמָה רַק לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא יִתְעַלֶּה, וְאָז יִהְיֶה לוֹ יוֹם הַמָּוֶת לְחַיִּים שֶׁאֵין לָהֶם הֶפְסֵק.

וְדַע כִּי נֶפֶשׁ הָרָשָׁע אֲשֶׁר כָּל תַּאֲוָתָהּ לְחֻפְצֵי הַגּוּף בְּחַיָּיו, וְנִפְרֶדֶת תַּאֲוָתָהּ מֵעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא וְנִבְדֶּלֶת מִשָּׁרְשָׁיהָ, תֵּרֵד בְּמוֹתוֹ לְמַטָּה לָאָרֶץ אֶל מְקוֹם תַּאֲוָתָהּ, וּתְהִי תּוֹלַדְתָּהּ כְּטֶבַע הֶעָפָר

לָרֶדֶת וְלֹא לַעֲלוֹת, אֲבָל יַעֲלוּהָ לַמָּרוֹם לְדִין וּלְמִשְׁפָּט וְלִרְאוֹת אֵיךְ הֶחֱלִיפָה מָרוֹם בִּשְׁאוֹל. כַּאֲשֶׁר יַעֲלוּ אֶת הָאֶבֶן עַל יְדֵי כַּף הַקֶּלַע וְאַחֲרֵי עֲלוֹתָהּ לַמָּרוֹם תֵּרֵד בְּטִבְעָהּ לְמַטָּה לָאָרֶץ, כַּאֲשֶׁר הָאֶבֶן חוֹזֶרֶת וְנוֹפֶלֶת לָאָרֶץ אַחֲרֵי הַזְּרִיקָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ש״א כה, כט): ״וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים אֵת ה׳ אֱלֹקֶיךָ וְאֵת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקָּלַע״. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (קה״ר פ״ג): אַחַת נִשְׁמָתָם שֶׁל צַדִּיקִים וְאַחַת נִשְׁמָתָם שֶׁל רְשָׁעִים עוֹלוֹת לְמַעְלָה וְנִדּוֹנוֹת שָׁם, נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים זוֹכוֹת בַּדִּין וּגְנוּזוֹת תַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְנִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל רְשָׁעִים חוֹזְרוֹת וְיוֹרְדוֹת וּמִטְרָפוֹת לָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר: ׳וְאֶת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה וְגוֹ׳, וְנֶאֱמַר: ׳בְּמוֹת אָדָם רָשָׁע תֹּאבַד תִּקְוָה׳, כִּי לֹא תִּהְיֶה תִּקְוָה לְנֶפֶשׁ הָרָשָׁע לָצֵאת מֵחֹשֶׁךְ לְאוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר עַל נֶפֶשׁ הָרָשָׁע: ׳תָּבוֹא עַד דּוֹר אֲבוֹתָיו עַד נֵצַח לֹא יִרְאוּ אוֹר׳״.

"לְתַאֲוָה יְבַקֵּשׁ נִפְרָד"

הַמַּשְׁגִּיחַ רַבִּי יְחֶזְקֵאל לֵוִינְשְׁטֵיין זַצ״ל, שׁוֹאֵל שְׁאֵלָה מֻשְׁכֶּלֶת: לְכְאוֹרָה יִפָּלֵא, הֲלֹא כָּל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִמַּחֲצַב אֶחָד חֻצְּבוּ, כֻּלָּם חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמַּעַל, וּמְקוֹרָן נוֹבֵעַ מֵאֶחָד יָחִיד וּמְיֻחָד, וְאִם כֵּן הוּא, הָיוּ צְרִיכִים כֻּלָּם לְהִשְׁתַּוּוֹת וּלְהִתְחַבֵּר יַחַד, כְּשֵׁם שֶׁב׳ אַחִים הַנּוֹלָדִים מֵאָב אֶחָד חָשִׁים וּמַרְגִּישִׁים מְשִׂיכָה וְקִרְבָה אִישׁ לְאָחִיו, וּמַדּוּעַ עַל אַף הֱיוֹת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל נֶפֶשׁ אַחַת, אֵינֶנּוּ מַרְגִּישִׁים אֶחָד בְּיַחַס לַשֵּׁנִי כִּמְקֻשָּׁרִים לְשׁוֹרֶשׁ הָאֶחָד וּקְרוֹבִים זֶה לָזֶה?

וּבֶאֱמֶת יֵשׁ לְהוֹסִיף תְּמִיהָה עַל תְּמִיהָה, מַדּוּעַ אֵינֶנּוּ מַרְגִּישִׁים בְּהִתְקַשְּׁרוּת לַה׳ יִתְבָּרַךְ? וַהֲלֹא כֻּלָּנוּ חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמַּעַל, וּכְשֵׁם שֶׁכָּל אֶחָד מַרְגִּישׁ מְשִׂיכָה לָשׁוּב לְבֵית אָבִיו, כֵּן עָלֵינוּ לְהַרְגִּישׁ הִתְקָרְבוּת לְאָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וּלְצַעֲרֵנוּ, לֹא רַק בְּשֶׁטַח חַיֵּי הַיּוֹמְיוֹם אֵינֶנּוּ חָשִׁים קִרְבָה לַבּוֹרֵא, אֶלָּא אַפִלּוּ בְּעֵת הַתְּפִלָּה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹות אָנוּ מַרְגִּישִׁים רְחוֹק וּקְרִירוּת, וּמַדּוּעַ לֹא זָכִינוּ לְכִסּוּפֵי קְדֻשָּׁה כְּשֵׁם שֶׁמָּצִינוּ אֵצֶל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁאָמַר (תְּהִלִּים סג, ב): ״צָמְאָה לְךָ נַפְשִׁי כָּמַהּ לְךָ בְשָׂרִי בְּאֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף בְּלִי מָיִם״, דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הִרְגִּישׁ תְּשׁוּקָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּאָדָם הַמְהַלֵּךְ בַּמִּדְבָּר יָמִים רַבִּים לְלֹא מַיִם, וְנַפְשׁוֹ כָּלְתָה לִמְעַט מַיִם, כֵּן חָשׁ דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם צְמָאוֹן וּתְשׁוּקָה עַד בְּלִי דַּי לְהַשָּׂגַת קִרְבַת הַבּוֹרֵא, וְכָל רֶגַע וָרֶגַע הוֹסִיף תְּשׁוּקָה בְּנַפְשׁוֹ עַד אֲשֶׁר הִשִּׂיג מְבֻקָּשׁוֹ, וּמַדּוּעַ אָנוּ רְחוֹקִים מִזֶּה כָּל כָּךְ, בְּעוֹד שֶׁבְּאֹפֶן טִבְעִי הָיִינוּ אֲמוּרִים לְהַרְגִּישׁ הַרְגָּשָׁה שֶׁכָּזוֹ?

הַתְּשׁוּבָה לְכָל זֶה, **אָכֵן אָדָם קָשׁוּר בְּנַפְשׁוֹ בְּאֹפֶן טִבְעִי לַה׳ יִתְבָּרַךְ, אַךְ בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָזַם מִצִּדּוֹ חִבּוּר לְמָקוֹם אַחֵר**, אֲזַי מְחֻבָּר הוּא לְשָׁרְשׁוֹ הָאֲמִתִּי. אֲבָל כַּאֲשֶׁר מְחַבֵּר עַצְמוֹ לְמָקוֹם אַחֵר, לְתַאֲוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה וְכַדּוֹמֶה בְּקֶשֶׁר חָזָק, פּוֹעֵל הַשֹּׂרֶשׁ הָאַחֵר אֶת פְּעֻלָּתוֹ, וְאֵינוֹ נוֹתֵן מָקוֹם לְכֹחַ הַחִבּוּר הָרוּחָנִי וְהַדַּק לִפְעֹל אֶת פְּעֻלָּתוֹ.

וּמִטַּעַם זֶה אֵין מַרְגִּישִׁים בְּהִתְקַשְּׁרוּת בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, כֵּיוָן שֶׁהָאָדָם מְחַבֵּר אֶת עַצְמוֹ בְּאֹפֶן יָזוּם לִרְצוֹנוֹתָיו הָאִישִׁיִּים וּמִלּוּי וְהַגְשָׁמַת רְצוֹנוֹתָיו בְּתַאֲוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, מִמֵּילָא אֵין הַהִתְקַשְּׁרוּת הַנַּפְשִׁית בֵּין הָאֶחָד לַחֲבֵרוֹ פּוֹעֶלֶת אֶת פְּעֻלָּתָהּ. וּלְכָךְ בֶּאֱמֶת אָנוּ מַבְחִינִים שֶׁבִּשְׁעַת צָרָה כֻּלָּם מִתְקַשְּׁרִים וּמִשְׁתַּוִּים אֶחָד עִם זוּלָתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁבְּעֵת צָרָה מִתְבַּטְּלִים הַתַּאֲוֹת וְהָרְצוֹנוֹת הַמַּפְרִידִים אֶת הַהִתְקַשְּׁרוּת, וְנוֹתַר הַחוּט הַמְקַשֵּׁר בֵּין כָּל הַכְּלָל וּמְאַחֵד אֶת הַבְּרִיּוֹת כֻּלָּן.

וּמִכָּאן שֶׁיָּכוֹל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְחַזֵּק אֶת נַפְשׁוֹ בְּהִתְקַשְּׁרוּת לַבּוֹרֵא, **וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁיִּנַּתֵּק עַצְמוֹ מִכָּל הַקְּשָׁרִים הַחֲדָשִׁים הַמּוֹנְעִים וּמַפְרִידִים הַקָּשֶׁר שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם**, וְעַל יְדֵי הַהִתְקָרְבוּת לַבּוֹרֵא נוֹכַל אַף לְהִתְקַשֵּׁר בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, שֶׁכֵּן קֶשֶׁר אֶחָד הוּא, וְכֹל הַקָּרוֹב לַה׳ יִתְבָּרַךְ קָרוֹב אַף לְאַהֲבַת הַבְּרִיּוֹת, וְכֵן לְהֶפֶךְ: בְּעֵת שֶׁאַהֲבַת הַבְּרִיּוֹת נִמְצֵאת בָּאָדָם, כְּמוֹ כֵּן תִּהְיֶה אַהֲבַת ה׳ יִתְבָּרַךְ בְּלִבּוֹ.

יְסוֹדוֹ הַנּוֹקֵב שֶׁל הַמַּשְׁגִּיחַ זַצ"ל, מְפָרֵשׁ בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה בְּ'שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה': "נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי יח, א): לְתַאֲוָה יְבַקֵּשׁ נִפְרָד בְּכָל תּוּשִׁיָּה יִתְגַּלָּע, פֵּרוּשׁ: מִי שֶׁמְּבַקֵּשׁ לָלֶכֶת אַחַר תַּאֲוָתוֹ וּרְצוֹנוֹ, נִפְרָד מִכָּל חָבֵר וְעַמִּית, כִּי יִרְחֲקוּ מִמֶּנּוּ **אוֹהֵב וְרֵעַ, כִּי תַּאֲוֹת בְּנֵי אָדָם וּמִדּוֹתָם חֲלוּקוֹת, אֵין רְצוֹנוֹ שֶׁל זֶה כִּרְצוֹנוֹ שֶׁל זֶה**, אָכֵן אִם יֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַשֵּׂכֶל, אָז יִתְחַבְּרוּ לוֹ הַחֲבֵרִים, וְיִהְיוּ אוֹהֲבָיו רַבִּים. וְאָמְרוּ בַּמּוּסָר: מִי שֶׁהוּא רוֹצֶה אֶת מִדּוֹתָיו - רַבּוּ הַקּוֹפְצִים עָלָיו. וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ עַל הָעִנְיָן הַזֶּה בְּעַצְמוֹ: "לְתַאֲוָה יְבַקֵּשׁ נִפְרָד" - אִישׁ נִפְרָד מִכָּל אָח וְחָבֵר לְתַאֲוָה הוּא מְבַקֵּשׁ, וּבַעֲבוּר שֶׁמְּבַקֵּשׁ לָלֶכֶת אַחַר רְצוֹנוֹ, לְמַעַן זֹאת מֵרֵעֵהוּ רָחֲקוּ מִמֶּנּוּ, כְּעִנְיָן: וְדָל מֵרֵעֵהוּ יִפָּרֵד (מִשְׁלֵי יט, ד). "בְּכָל תּוּשִׁיָּה יִתְגַּלָּע" - הַהוֹלֵךְ אַחַר תַּאֲוָתוֹ לֹא בְּדָבָר אֶחָד יֵחֶטָא בִּלְבַד, אַף בְּכָל אַזְהָרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה יִתְגַּלָּע כִּי יַעֲבֹר עַל כֻּלָּנָה, לְשׁוֹן (שָׁם כ, ג): וְכָל אֱוִיל יִתְגַּלָּע".

כֵּיצַד נִקְנֶה אֶת מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת?

מַהֵן הַהוֹרָאוֹת הַמַּעֲשִׂיּוֹת לְשֵׁם קִנְיַן הַהִסְתַּפְּקוּת בְּמוּעָט?

כָּתַב בְּ'חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת' (שַׁעַר הַפְּרִישׁוּת פֶּרֶק ה') מִסְפֵּר כְּלָלִים, אֲשֶׁר הֵם 'תְּחִלַּת הַפְּרִישׁוּת', הַבָּסִיס הָרִאשׁוֹנִי שֶׁעִמּוֹ נִתָּן לְהַשִּׂיג אֶת מַעֲלַת הַהִסְתַּפְּקוּת בְּמוּעָט:

א. רֵאשִׁית כֹּל, עָלֶיךָ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּיָדֶיךָ לְהִתְעַפְּקוּת בְּמִלְאכָה אוֹ מִסְחָר לְשֵׁם הַשָּׂגַת הִצְטָרְכוּתְךָ הַהֶכְרְחִית, אֲשֶׁר תִּמְנַע אוֹתְךָ מִלְּבַקֵּשׁ מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם, וּמִלָּקַחַת מָמוֹן שֶׁאָסוּר לְקַחְתּוֹ, וּמִלְּהַזְקִק לְחַסְדֵיהֶם שֶׁל הָאֲנָשִׁים הַתּוֹמְכִים בְּךָ וּמְטִיבִים לְךָ, וּמִלְּמְכֹר זְכֻיּוֹתֶיךָ וַחֲסִידוּתְךָ לְמִי שֶׁמִּתְחַסֵּד אִתְּךָ, וּמִלִּהְיוֹת לְמַעֲמָסָה עַל בְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ שֶׁאָמַר אַחַד הַחֲכָמִים: "הֱאֱלֹהִים יְבָרֵךְ אֶת עֲבָדָיו הַפּוֹרְשִׁים מֵהָעוֹלָם הַזֶּה אֲשֶׁר פְּרִישׁוּתָם אֵינָהּ לְמַעֲמָסָה עַל אוֹהֲבֵיהֶם", וְהֵם לֹא מַטְרִיחִים אוֹתָם בְּצָרְכֵיהֶם, אֶלָּא עוֹסְקִים בְּאֶבְרֵיהֶם בְּאֵיזֶה מְלָאכָה לְשֵׁם הַשָּׂגַת הִצְטָרְכוּתָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קכח, ב): "יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ", וּכְבָר אָמַר הֶחָכָם: "רֹאשׁ הַפְּרִישׁוּת - תִּקּוּן הַפַּרְנָסָה", כְּלוֹמַר רֵאשִׁית הַפְּרִישׁוּת הִיא לַעֲשׂוֹת מַאֲמַצִּים לַעֲסֹק בְּאֶמְצָעֵי פַּרְנָסָה רָצוּי לְשֵׁם הַשָּׂגַת הַהִצְטָרְכוּת הַהֶכְרְחִית[ב].

[וְכֵן כָּתַב גַּם כֵּן הַמַּהֲרַ"ל (נְתִיבוֹת עוֹלָם, נְתִיב הָעֹשֶׁר ב'): "וְעוֹד כִּי אֵין רָאוּי שֶׁיִּהְיֶה רוֹדֵף אַחַר הָעֹשֶׁר, **רָאוּי שֶׁיִּשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה צָרִיךְ לַבְּרִיּוֹת כִּי זֶה הוּא חֶסְרוֹן הָאָדָם,** כִּי מַעֲלַת הָאָדָם כַּאֲשֶׁר הוּא מִסְתַּפֵּק בְּעַצְמוֹ וְאֵינוֹ

ב. דִּבְרֵי הַ'חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת' מַעֲלִים לִכְאוֹרָה תְּמִיהָה עַל הַדֶּרֶךְ הַנָּהוּגָה בְּיָמֵינוּ, שֶׁתַּלְמִידֵי חֲכָמִים אֵינָם עֲמֵלִים לְפַרְנָסָתָם, אֶלָּא יוֹשְׁבִים וְלוֹמְדִים בְּ'כוֹלֶל אַבְרֵכִים' וּפַרְנָסָתָם בָּאָה לָהֶם מִנְּדִבַת לִבָּם שֶׁל יְהוּדִים צַדִּיקִים, הַנּוֹהֲגִים מִנְהָג 'זְבוּלוּן' וְתוֹמְכִים בְּיַד לוֹמְדֵי תּוֹרָה.

אָמְנָם הֲלֹא הָרַמְבַּ"ם כָּתַב דְּבָרִים חֲרִיפִים מְזֶה (ת"ת ג, י): "כֹּל הַמֻּשָּׂם עַל לִבּוֹ שֶׁיִּעָסֵק בַּתּוֹרָה וְלֹא יַעֲשֶׂה מְלָאכָה וְיִתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה **הֲרֵי זֶה חִלֵּל אֶת הַשֵּׁם וּבִזֶּה אֶת הַתּוֹרָה וְכִבֶּה מְאוֹר הַדָּת וְגָרַם רָעָה לְעַצְמוֹ וְנָטַל חַיָּיו מִן הָעוֹלָם הַבָּא**, לְפִי שֶׁאָסוּר לֵהָנוֹת מִדִּבְרֵי תּוֹרָה בָּעוֹלָם הַזֶּה", וְאָכֵן עָמְדוּ רַבּוֹתֵינוּ נוֹשְׁאֵי כְּלֵי הָרַמְבַּ"ם עַל מְדוּכָה זוֹ וְהֶעֱמִיקוּ חֵקֶר בִּדְבָרָיו, וּלְמַסְקָנַת הַדְּבָרִים כּוֹתֵב הַ'כֶּסֶף מִשְׁנֶה': "וְרָאִינוּ כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל קֹדֶם זְמַן רַבֵּנוּ וְאַחֲרָיו נוֹהֲגִים לִטֹּל שְׂכָרָם מִן הַצִּבּוּר... וְאֶפְשָׁר שֶׁהִסְכִּימוּ כֵּן כָּל חַכְמֵי הַדּוֹרוֹת **מִשּׁוּם עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ** שֶׁאִלּוּ לֹא הָיְתָה פַּרְנָסַת הַלּוֹמְדִים וְהַמְלַמְּדִים מְצוּיָה לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְטָרֹחַ בַּתּוֹרָה כָּרָאוּי וְהָיְתָה הַתּוֹרָה מִשְׁתַּכַּחַת חַס וְשָׁלוֹם וּבְהֵיוֹתָהּ מְצוּיָה יוּכְלוּ לַעֲסֹק וְיַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר". וְתֵרוּץ זֶה שָׁיָּךְ אַף בְּיַחַס לְדִבְרֵי 'חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת'.

עוֹד יֵשׁ לוֹמַר, דְּעַל הַ'חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת' קְשָׁיָא מֵעִקָּרָא לֵיתָא, דְּאֵין הוּא שׁוֹלֵל אֶת הַהִתָּמְכוּת עַל הָאַחֵר כְּהָרַמְבַּ"ם, מִצַּד 'אָסוּר לֵהָנוֹת מִדִּבְרֵי תּוֹרָה', שֶׁלָּזֶה מְכָרְחִים אָנוּ לְתָרוּץ הכס"מ הַמְּתִיר זֹאת מִטַּעַם 'עֵת לַעֲשׂוֹת לַה'", אֶלָּא הוּא שׁוֹלֵל אֶת הַהִתָּמְכוּת מִצַּד דֶּרֶךְ אֶרֶץ וּ'בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ', שֶׁאֵין זוֹ דֶּרֶךְ אֶרֶץ לִפֹּל לְמַעֲמָסָה עַל אֲחֵרִים. וְזֹאת יֵשׁ לוֹמַר לֹא שַׁיָּךְ כְּלָל בְּלוֹמְדֵי תּוֹרָה, שֶׁכֵּן הַתּוֹרְמִים נוֹתְנִים בְּנֶפֶשׁ חֲפֵצָה, וְאֵינָם מַרְגִּישִׁים מַעֲמָסָה בָּזֶה, אֶלָּא אַדְרַבָּה חָשִׁים שֶׁזְּכוּת גְּדוֹלָה נָפְלָה בְּחֶלְקָם. וּבִפְרָט לְאוֹר הַדְּבָרִים שֶׁהִזְכַּרְנוּ פְּעָמִים רַבּוֹת, 'וְאִישׁ אֶת קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ', כָּל אָדָם שֶׁמּוֹצִיא מִכִּיסוֹ לְמַעַן הַתּוֹרָה - זוֹכֶה לְהַשְׁקָעָה בִּמְנָיָה נִצְחִית שֶׁתַּעֲמֹד לִזְכוּתוֹ בָּזֶה וּבַבָּא, וְכִי לָמָּה יֶאֱגֹר כֶּסֶף? לִרְכֹּשׁ רְהִיטִים יְקָרְתִּיִּים יוֹתֵר? עָלָיו לִשְׂמֹחַ וְלָשׂוּשׂ עַל שֶׁהוּא מְזֻכֶּה עַצְמוֹ בִּנְתִינָה לְלוֹמְדֵי תּוֹרָה, וּמוֹסִיף זְכֻיּוֹת רַבּוֹת וַעֲצוּמוֹת עַל יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁחָנַן אוֹתוֹ הַבּוֹרֵא.

חָסֵר, שֶׁאִם הוּא חָסֵר אֵין זֶה אָדָם שָׁלֵם, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהוּא נֶחֱשָׁב אָדָם חָסֵר כַּאֲשֶׁר הוּא צָרִיךְ לַבְּרִיּוֹת, וְלָכֵן אָמְרוּ (פְּסָחִים קיג, א) פִּשׁ֥ט נְבֵלָה בַּשּׁ֖וּק וְאַל תִּצְטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת, כִּי הַמַּפְשִׁיט נְבֵלָה בַּשּׁוּק בְּוַדַּאי הוּא גְּנוּת וּגְנַאי גָּדוֹל מְאֹד כַּאֲשֶׁר בַּשּׁוּק לִפְנֵי הַכֹּל פּוֹשֵׁט נְבֵילְתָּא, אֲבָל מִי שֶׁהוּא צָרִיךְ לַבְּרִיּוֹת דָּבָר זֶה חִסָּרוֹן לָאָדָם בְּעֶצֶם שֶׁהוּא חָסֵר כַּאֲשֶׁר צָרִיךְ לַבְּרִיּוֹת, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בַּחִסָּרוֹן כִּי הוּא מֵרֻגָּשׁ ומוּחָשׁ, לְכָךְ אֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה״].

ב. הִשְׁתַּדֵּל לְרַסֵּן אֶת רַגְלֶיךָ, וּמְנַע אוֹתָם מִלָּלֶכֶת בִּדְרָכֵי הָרְשָׁעִים מְבַקְּשֵׁי הַמּוֹתָרוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים א, א) ״אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד״, אֶלָּא רוּץ בְּרַגְלֶיךָ לְכָל הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים וְלִמְקוֹמוֹת הַחֲכָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי יג, כ) ״הוֹלֵךְ אֶת חֲכָמִים יֶחְכָּם״, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ב, כ) ״לְמַעַן תֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים״.

ג. פְּרֹשׁ בְּלִבְּךָ וּבְמַחְשְׁבוֹתֶיךָ מִקְּנִינֵי הָעוֹלָם, וְתַעֲסֹק בָּהֶם רַק לְשֵׁם תְּזוּנָתְךָ וּמִחְיָתְךָ בִּלְבַד וְלֹא לְשֵׁם אַף תַּעֲנוּג מִתַּעֲנוּגֵי הַגּוּף, וְלֹא כְּדֵי לְהַגִּיעַ עַל יָדָם לִידֵי אֵיזוֹ נוֹחִיּוּת אוֹ שְׁרָרָה, וְלֹא כְּדֵי לְהִתְפָּאֵר בִּרְכוּשׁ הָעוֹלָם הַזֶּה הַחוֹלֵף מְהֵרָה. וְתִהְיֶה פְּרִישׁוּתְךָ לְשֵׁם שָׁמַיִם, לֹא כְּדֵי לַעֲשׂוֹת לְךָ שֵׁם שֶׁהִנְּךָ פָּרוּשׁ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא כְּדֵי לְהִתְפָּאֵר בַּמֶּה שֶׁהִנְּךָ מִתְנַזֵּר מִתַּעֲנוּגִים, וְלֹא כְּדֵי לְהַגְדִּיל אֶת רְכוּשְׁךָ עַל יְדֵי פְּרִישׁוּתְךָ.

ד. צַמְצֵם אֶת שְׁאִיפוֹתֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה כְּאִלּוּ הִנְּךָ עוֹמֵד לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ עוֹד בְּאוֹתוֹ יוֹם בָּעֶרֶב, וְאַחַר כָּךְ עֲשֵׂה לְךָ חֶשְׁבּוֹן הַנֶּפֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּשַׁעַר חֶשְׁבּוֹן הַנֶּפֶשׁ, וְאַחַר כָּךְ הַסַּח אֶת דַּעְתְּךָ לְגַמְרֵי מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ לִבְנֵי אָדָם אֲחֵרִים, וּבְטַח עַל הָאֱלֹהִים וֶהֱיֵה מְרֻצֶּה מִגְּזֵרוֹתָיו וּמִדִּינָיו וְקַבֵּל אוֹתָם בְּאַהֲבָה.

ה. אַל תַּעֲבֹר אֶת גְּבוּל הַתּוֹרָה בִּפְרִישׁוּתְךָ עַל יְדֵי שֶׁתִּתְעַנֶּה בְּשַׁבָּתוֹת וּבְמוֹעֲדִים וּבְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים, וְעַל יְדֵי שֶׁתִּמָּנַע מִקִּיּוּם פְּרִיָּה וּרְבִיָּה בָּהּ חַיֵּב אוֹתְךָ הַבּוֹרֵא, אֶלָּא תִּהְיֶה פְּרִישׁוּתְךָ עַל פִּי דֶּרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַדָּת בְּעִנְיָנֶיךָ הַגְּלוּיִים וְהַנִּסְתָּרִים.

הַשׁוֹאֵף לִפְרִישׁוּת - גַּם 'פָּרוּשׁ' יִקָּרֵא

מַעֲלַת ה׳פְּרִישׁוּת׳ - מְלַמְּדֵנוּ בַּעַל ׳חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת׳, אֵינָהּ שַׁיֶּכֶת דַּוְקָא בְּאָדָם הַפָּרוּשׁ לְגַמְרֵי מֵעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, אֶלָּא גַּם בְּעֵת שֶׁעוֹסֵק לְפַרְנָסָתוֹ, לְצָרְכּוֹ הַהֶכְרְחִי כַּמּוּבָן, כָּל עוֹד בְּלִבּוֹ שׁוֹאֵף לְהַגִּיעַ לְמִצּוּי צָרְכּוֹ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהִתְמַסֵּר לַעֲבוֹדַת ה׳, גַּם הוּא ׳פָּרוּשׁ׳ יִקָּרֵא, וְכִדְכָתַב בְּסִפְרוֹ (שַׁעַר הַפְּרִישׁוּת פ״ה):

״אִם אֵין בִּיכָלְתְּךָ לְהִתְפַּנּוֹת לְגַמְרֵי לְעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַבָּא בְּגוּפְךָ, מֻחְלֶטֶת טִרְדוֹתֶיךָ וְהִתְעַסְּקוּתְךָ בְּהַשָּׂגַת פַּרְנָסָתְךָ וּמִחְיָתְךָ הַהֶכְרְחִית בָּעוֹלָם הַזֶּה, פְּרֹשׁ לְפָחוֹת בְּלִבְּךָ וּבְמַצְפּוּנְךָ לְגַמְרֵי מִכָּל מַה שֶּׁמַּרְחִיק אוֹתְךָ מִמְּצִוּוֹת הָאֱלֹהִים. כְּמוֹ שֶׁסִּפְּרוּ חֲכָמֵינוּ זַ״ל עַל הָרַבֶּה מֵרִבּוֹתֵינוּ, שֶׁעַל אַף שֶׁטָּרְחוּ בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה - הָיוּ פְּרוּשִׁים מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי, כְּמוֹ אַבָּא חִלְקִיָּה שֶׁהָיָה מַשְׁכִּיר אֶת עַצְמוֹ לַחֲפִירַת אֲדָמָה, וּכְמוֹ שֶׁמָּאי שֶׁהָיָה בְּמִלְאכֶת הַבִּנְיָן, וּכְמוֹ הִלֵּל שֶׁהָיָה עוֹסֵק בַּחֲטִיבַת עֵצִים.

וְכָל עוֹד שֶׁהִנְּךָ מֻכְרָח לַעֲסֹק בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי לְהַשִּׂיג אֶת פַּרְנָסָתְךָ הַהֶכְרְחִית, אֵין הַפְּרִישׁוּת שֶׁבְּלִבְּךָ צְרִיכָה לִמְנַע אוֹתְךָ מִזֶּה, מֵאַחַר שֶׁהִנְּךָ עוֹשֶׂה זֹאת מִתּוֹךְ כַּוָּנָה לַעֲבֹד אֶת ה׳, אֲבָל כַּאֲשֶׁר כְּבָר יֵשׁ לְךָ דֵּי פַּרְנָסָתְךָ, וְאֵין לְךָ כְּבָר צֹרֶךְ לַעֲסֹק בָּהּ - חָדַל מִזֶּה, כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְהִתְמַסֵּר לְגַמְרֵי לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא.

אַךְ גַּם כָּל עוֹד שֶׁאֵינְךָ יָכוֹל לְהִתְפַּנּוֹת לְגַמְרֵי לַעֲבוֹדַת ה׳, מִפְּנֵי שֶׁעָלֶיךָ לִטְרֹחַ בְּגוּפְךָ בְּהַשָּׂגַת פַּרְנָסָתְךָ הַחִיּוּנִית - אַל תִּסְתַּפֵּק בְּמַה שֶּׁהִנְּךָ פָּרוּשׁ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה בְּלִבְּךָ וּבְמַצְפּוּנְךָ בִּלְבַד, אֶלָּא בַּקֵּשׁ מֵה׳ שֶׁיְּעַזֵּר לְךָ שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לַעֲסֹק עוֹד בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לִהְיוֹת פָּרוּשׁ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה לְגַמְרֵי, גַּם בְּגוּפְךָ, וְאָז ה׳ הַמַּשְׁקִיף עַל פְּנִימִיּוּתְךָ, יְעָזֹר לְךָ לְהוֹצִיא שְׁאִיפָתְךָ לַפֹּעַל, וְתוּכַל לִהְיוֹת פָּרוּשׁ מֵהָעוֹלָם

הַזֶּה גַּם בְּגוּפְךָ, וּלְהִתְמַסֵּר לַעֲבוֹדַת ה׳ לְגַמְרֵי, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (אָבוֹת ד, ט): ׳כֹּל הַמְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה מֵעֹנִי סוֹפוֹ לְקַיְּמָהּ מֵעֹשֶׁר׳. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין לְךָ לְהִסְתַּפֵּק בַּמֶּה שֶׁהִנְךָ פָּרוּשׁ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה בְּלִבְּךָ, כַּאֲשֶׁר כְּבָר אֵין לְךָ צֹרֶךְ לַעֲסֹק בְּגוּפְךָ בְּהַשָּׂגַת פַּרְנָסָתְךָ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (שָׁם) וְכָל הַמְבַטֵּל אֶת הַתּוֹרָה מֵעֹשֶׁר סוֹפוֹ לְבַטְּלָהּ מֵעֹנִי״.

הַתְּרוּפָה הַיְחִידָה לְמַחֲלַת הַתַּאֲוָה

ה׳סַּבָּא מִנּוֹבַהְרְדּוֹק׳ בְּמַדְרֵגַת הָאָדָם, מַצְבִּיעַ עַל ה׳מַחֲלָה׳ הַמְקַנֶּנֶת בְּלִבּוֹ הַמִּתְאַוֶּה עוֹד וָעוֹד, שֶׁלְּעוֹלָם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעַ לִכְדֵי סִפּוּקוֹ. הוּא קוֹבֵעַ: **מִלּוּי וְהַגְשָׁמַת הָרָצוֹן, אֵינָם גּוֹרְמִים לְדַחַף הָרָצוֹן שֶׁלֹּא לְהַמְשִׁיךְ וְלִרְצוֹת, אַדְרַבָּה הֵם רַק מְזִינִים וּמַגְבִּירִים אוֹתוֹ**, הַתְּרוּפָה הַיְחִידָה לַמַּחֲלָה הִיא לִפְעֹל בְּשָׁרְשָׁם שֶׁל דְּבָרִים, לְדַכֵּא אֶת דַּחַף הָרָצוֹן, פָּשׁוּט ׳לְהַפְסִיק לִרְצוֹת׳, וְרַק לְאַחַר שֶׁיַּעֲשֶׂה הָאָדָם תִּקּוּן שֶׁכָּזֶה בְּנַפְשׁוֹ, יַגִּיעַ אֶל הַמְנוּחָה.

וְאֵלּוּ דְּבָרָיו:

״כַּמָּה בְּחִינוֹת עוֹבֵר עַל הָאָדָם, אֲשֶׁר אַחַר הַהַשָּׂגָה - הוּא מוֹצֵא אֶת עַצְמוֹ מַמָּשׁ כְּמוֹ קֹדֶם, וְעוֹד בְּיוֹתֵר חִסָּרוֹן, כִּי ׳יֵשׁ לוֹ מָנָה רוֹצֶה מָאתַיִם׳... וְיַחֲשֹׁב שֶׁאִם יַשִּׂיג מֻחֲמוּדוֹת הָעוֹלָם יַשְׂבִּיעַ נַפְשׁוֹ בָּזֶה, וְסוֹף כָּל סוֹף גַּם אַחַר כָּךְ הוּא נִשְׁאָר רָעֵב כְּבַתְּחִלָּה, **מִפְּנֵי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַפְסִיק מַחֲשֶׁבֶת הָרָצוֹן עַל יְדֵי הָעֲלָה שֶׁל מִלּוּי הָרָצוֹן**, כִּי כֹּחוֹת הַנֶּפֶשׁ הֵם בִּלְתִּי מֻגְבָּלִים מִצַּד עַצְמָם, וְאֵיךְ יַגְבִּילֵם דָּבָר מֻגְבָּל?

וְאִם הוּא רוֹצֶה בֶּאֱמֶת לְהִפָּטֵר מִן תְּבִיעַת הַטֶּבַע, **אֵין לוֹ שׁוּם עֵצָה, כִּי אִם שֶׁלֹּא לִרְצוֹת**, לְהַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִכָּל הַפִּתּוּיִים לְחַבֵּב מַה שֶּׁרוֹצֶה, וְזֶהוּ כֹּל הַחִסָּרוֹן בְּהָאָדָם שֶׁאֵינוֹ מְבַקֵּשׁ הַסְּבָּה הָאֲמִתִּית לְמַחֲלָתוֹ, וְלָכֵן הוּא דּוֹמֶה רַק כְּמוֹ מִי שֶׁמְּקַנֵּחַ אֶת הַמַּיִם הַיּוֹרְדִים עַל הַמַּלְבּוּשִׁים שֶׁלּוֹ, וְאֵינוֹ סוֹגֵר הַקָּנָה שֶׁל מַיִם שֶׁמְּמַנּוּ נוֹבְעִים כָּל הַמַּיִם, שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יוֹעִיל הַקִּנּוּחַ אִם לֹא יִסְגֹּר הַקָּנָה שֶׁל מַיִם לְגַמְרֵי. כֵּן הָאָדָם, אִם לֹא יִסְגֹּר הַסְּבָּה שֶׁהוּא הָרָצוֹן, אָז לֹא יָכוֹל לְהוֹעִיל לְנַפְשׁוֹ כְּלוּם. וְעֵצָה אַחַת יֵשׁ לוֹ שֶׁלֹּא לִרְצוֹת מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה - עַל יְדֵי שֶׁיִּלְמֹד מוּסָר בְּהִתְפַּעֲלוּת לְהַכִּיר שְׁטוּת הָרָצוֹן, וְיבַטְּלֶנּוּ וְיַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ, אָז יִמְצָא מָנוֹחַ לְנַפְשׁוֹ.

וְכֵן הוּא עִנְיַן הַדְּאָגוֹת לַמָּצָב הַחָמְרִי, הָאָדָם יוֹדֵעַ רַק כִּי הַדְּאָגוֹת מַדְאִיבוֹת אוֹתוֹ, וְהַנֶּפֶשׁ מְצָרָה עַל יָדָן, אָמְנָם עָלָיו לְהַשְׂכִּיל שֶׁהַדְּאָגָה תְּקַנֵּן בְּנֶפֶשׁ מְבֹהֶלֶת, וְאִם יִרְצֶה לְסַלֵּק הַדְּאָגוֹת מִבְּלִי תִּקּוּן הַנֶּפֶשׁ - אֵין רְפוּאָה לְמַכָּתוֹ, וְעַל הָאָדָם לַעֲבֹד בְּעִקָּר עַל תִּקּוּן נַפְשׁוֹ, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יָסוּרוּ מִמֶּנּוּ מִמֵּילָא הַדְּאָגוֹת הַמַּדְאִיבוֹת אוֹתוֹ, וְלֹא תַּטְרִידוֹ טִרְדַּת הָרָצוֹן, שֶׁהִיא שֹׁרֶשׁ הַצָּרוֹת וְסִבַּת הַמַּכְאוֹבִים, וְעַל יְדֵי תִּקּוּן נַפְשׁוֹ וּרְצוֹנוֹ יִשְׁתַּחְרֵר מִכָּל הַפְּגָעִים״.

מַהִי הַתַּכְלִית שֶׁל חַיֵּי הָאָדָם?

בְּסֵפֶר ׳חַיֵּי עוֹלָם׳ לְרַבֵּנוּ הַסְּטַיְפְּלֶר זַצַ״ל, כּוֹתֵב הוּא דִּבְרֵי מוּסָר, פְּשׁוּטִים וְנִלְבָּבִים, וּמוֹכִיחַ לְכָל בַּר דַּעַת, כִּי לֹא יִתָּכֵן שֶׁתַּכְלִית קִיּוּם הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה הִיא לִצְבֹּר עֹשֶׁר וּנְכָסִים, אֶלָּא הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא פְּרוֹזְדּוֹר לִפְנֵי הַטְּרַקְלִין, וְכָל הַמַּטָּרָה שֶׁלָּנוּ כָּאן הִיא לְהָכִין עַצְמֵנוּ לָעוֹלָם הַנִּצְחִי שֶׁמֵּעֵבֶר לַחַיִּים.

״כָּתַב הַמְסִלַּת יְשָׁרִים (פ״א): וְתִרְאֶה בֶּאֱמֶת, שֶׁכְּבָר לֹא יוּכַל שׁוּם בַּעַל שֵׂכֶל לְהַאֲמִין שֶׁתַּכְלִית בְּרִיאַת הָאָדָם הוּא לְמַצְּבוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי מַה הֵם חַיֵּי הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, אוֹ מִי הוּא שֶׁשָּׂמֵחַ וְשָׂלוֹ מַמָּשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה. יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן בְּכַמָּה מִינֵי צַעַר וָחֶלְאִים וּמַכְאוֹבִים וּטְרָדוֹת, וְאַחַר כָּל זֹאת, הַמָּוֶת. אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לֹא יִמָּצֵא שֶׁיַּרְבֶּה הָעוֹלָם לוֹ הֲנָאוֹת וְשַׁלְוָה אֲמִתִּית. וְגַם הוּא, אִלּוּ יַגִּיעַ לְמֵאָה שָׁנָה כְּבָר עָבַר וּבָטֵל מִן הָעוֹלָם, עַד כָּאן דְּבָרָיו.

וְהַמִּתְבּוֹנֵן בֶּאֱמֶת יִרְאֶה בְּעַצְמוֹ וּבְמַכִּירָיו, שֶׁרֹב יְמֵי חַיָּיו הֵם בְּצַעַר וּמַכְאוֹבִים שׁוֹנִים וּמְשֻׁנִּים, אִם בָּחֳלִי הַגּוּף אוֹ בִּבְעָיוֹת אֲחֵרוֹת.

כְּפִי הַיָּדוּעַ לִי בְּמִשְׁפָּחָה גְּדוֹלָה שֶׁל קָרוֹב לַעֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם, הִנֵּה רֹב יְמֵי הַשָּׁנָה אֶחָד מֵהֶם אוֹ יוֹתֵר חוֹלִים, אִם שֶׁנִּפְלוּ לְמִשְׁכָּב אוֹ שֶׁעוֹשִׂים מְלַאכְתָּם, אֲבָל חוֹלִים. פַּעַם בַּקֻּבָּה, פַּעַם בְּדַלֶּקֶת, פַּעַם כְּאֵב רֹאשׁ וַעֲצֵבִים, פַּעַם שִׁנַּיִם אוֹ עֵינַיִם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְכָהֵנָּה וְכָהֵנָּה. וְרֹב בְּנֵי אָדָם מִתְיַסְּרִים וְסוֹבְלִים מִמַּחְסוֹר בְּפַרְנָסָה אוֹ עִמֶּם הַחוֹבוֹת.

וְהָעֲשִׁירִים - הֲלֹא ׳מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְּאָגָה׳, וְהַקִּנְאָה אוֹכֶלְתּוֹ וְהַחֲרָטָה מְנַקֶּרְתּוֹ לָמָּה לֹא הִשְׂכִּיל בִּשְׂעָתוֹ לַעֲשׂוֹת אוֹ לְהָשִׁיב כָּךְ וְכָךְ, וּפַעַם הַשִּׁעְמוּם, וּפַעַם הַתַּאֲוָה שֶׁמִּתְאַוֶּה דָּוְקָא לְמַה שֶּׁאֵין בְּיָדוֹ לְהַשִּׂיג, וְהַפַּחַד אוֹדוֹת הֶעָתִיד, אוֹדוֹת מַצָּבוֹ הַפְּרָטִי אוֹ קֶרוֹבָיו אוֹ מַצָּב הַמְּדִינִי. וְעַל כֻּלָּם תַּאֲוַת הַכָּבוֹד אֲשֶׁר לֹא יִמָּלֵט מִמַּכְאוֹבָיו כְּמַעַט בְּכָל יוֹם, אִם מֵאִשְׁתּוֹ אִם מִמַּכִּירָיו; פַּעַם פָּגְעוּ בֶּאֱמֶת בְּכְבוֹדוֹ, פַּעַם הוּא בְּדִמְיוֹנוֹ, כְּמִדָּמֶה לוֹ שֶׁזֶּה הַפְּלוֹנִי לֹא הִתְחַשֵּׁב עִמּוֹ כַּהֶגֶן, וְצַעַר גִּדּוּל בָּנִים בְּקִטְנוּתָם, אֲשֶׁר כְּרֹב אַהֲבָתוֹ אוֹתָם כֵּן רֹב צַעֲרוֹ אוֹדוֹתָם, מִבִּלְתִּי יְכֹלֶת לְסַדְּרָם כִּרְצוֹנוֹ.

[וְאַתָּה דַּע לְךָ כִּי כִּמְעַט אֵין שׁוּם הֶבְדֵּל בְּצַעֲרֵי עוֹלָם הַזֶּה בֵּין דָּבָר גָּדוֹל לְדָבָר קָטָן, כִּי הַכְּאֵב תּוֹפֵס כָּל לְבָבוֹ; הֶפְסֵד שֶׁל עֲשִׂירִית רְכוּשׁוֹ, הוּא כְּמוֹ הֶפְסֵד שֶׁל כְּמַעַט כָּל רְכוּשׁוֹ. וְכֵן כְּשֶׁפְּלוֹנִי פָּגַע בִּכְבוֹדוֹ פְּגִיעָה כָּל שֶׁהִיא, הֲרֵי זֶה כְּמַעַט כְּמוֹ הַכְּאֵב שֶׁפְּלוֹנִי זִלְזְלוֹ וּבִיְּשׁוֹ בָּרַבִּים. וְכֵן הַצַּעַר וְהָעֹנֶג שֶׁל הֶעָנִי הוּא עַל מִשְׁקָל אֶחָד כְּמוֹ הַצַּעַר וְהָעֹנֶג שֶׁל הֶעָשִׁיר, כִּי תִּגְדַּל שִׂמְחַת הֶעָנִי מְאֹד כְּשֶׁהִשִּׂיג עַז לְחָלְבָה כְּשִׂמְחַת הֶעָשִׁיר בְּעֵסֶק שֶׁהִצְלִיחַ בּוֹ לִרְבָבוֹת, וְיִגְדַּל כְּאֵב לֵב הֶעָשִׁיר עַל אִי הַצְלָחָתוֹ לְאֵיזוֹ תַּאֲוָה שֶׁמִּשְׁתּוֹקֵק לָהּ כְּכְאֵב הֶעָנִי עַל חֹסֶר לַחְמוֹ, וְכָל רֵבִי תַּעֲנוּגוֹת הֶעָשִׁיר אֵין מוֹסִיף לוֹ הֲנָאָה וְעֹנֶג (אַחַר שֶׁהֻרְגַּל בָּהֶם) יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁמִּתְעַנֵּג וְנֶהֱנֶה הֶעָנִי עַל סְעוּדָתוֹ הַמְצֻמְצֶמֶת שֶׁל פַּת].

וּבְהִתְקָרֵב יְמֵי הַזִּקְנָה, יַרְגִּישׁ שֶׁהוּא נִדְחֶה מֵעֶמְדוֹתָיו וְנַעֲשֶׂה טָפֵל, אָמְנָם מִתְאַמֵּץ הוּא לְהַחֲזִיק מַעֲמָדוֹ כְּמִקֹּדֶם, אֲבָל לְאַט לְאַט נִדְחֶה הוּא לְקֶרֶן זָוִית, וְעֵינָיו רוֹאוֹת אֵיךְ אֲחֵרִים יוֹרְשִׁים מְקוֹמוֹ בְּחַיָּיו, וְאַחַר כָּךְ הוּא נַעֲשֶׂה לְמַשָּׂא וּלְעֹל לִבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ, וּלְכָל מִי שֶׁלְּפָנָיו זְמַן-מָה הָיָה הוּא הַשַּׁלִּיט עֲלֵיהֶם, וְאַחַר כָּךְ עוֹסֵק בִּרוֹפְאִים וּרְפוּאוֹת זְמַן זְמַנִּים עַד שֶׁמַּגִּיעַ יוֹמוֹ, כִּי הוֹלֵךְ הוּא לְבֵית עוֹלָמוֹ, וְהוּא נִרְעָשׁ וְנִפְחָד מֵאֲבֶרֶת עוֹלָם הַזֶּה וַעֲזֵיבָתוֹ לַחֲלוּטִין, וְנַעֲשֶׂה מְיֹאָשׁ וְעוֹבֵר בָּטֵל כַּחֶרֶס הַנִּשְׁבָּר, וְכִכְלוֹת הַכֹּל מְסַיֵּם הַחַיִּים בְּמָוֶת וְיִסּוּרֵי מִיתָה רַחֲמָנָא לִצְלָן.

וּמֵעַתָּה הֲלֹא תִּשְׁאֲלוּ, לָמָּה נִבְרָא הָאָדָם הַלָּזֶה? לִחְיוֹת חַיִּים מְעֹרָבִים; יָגוֹן וְשִׂמְחָה, צַעַר וָעֹנֶג, עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת, וַהֲמוֹן תְּמוּרוֹת, וְרֻבָּם צַעַר וּכְאֵב לֵב, מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה? **וְהַתְּשׁוּבָה הָאֲמִתִּית הִיא מִפְּנֵי שֶׁכָּל חַיֵּי עוֹלָם הַזֶּה אֵינוֹ אֶלָּא מַעֲבָר וּפְרוֹזְדוֹר לְחַיֵּי הַנֶּצַח, אֲשֶׁר אֵין עֵרֶךְ אֵלָיו, וְכָל חַיָּיו נִסְתַּדְּרוּ כְּפִי מַה שֶּׁנִּלְוִי לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ שֶׁהוּא רָצוּי בְּיוֹתֵר לַהֲכָנָתוֹ לְחַיֵּי עַד**, וְכֵן נִדּוֹן לְפִי זְכֻיּוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו. וְהַדָּבוּק בַּה׳ יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, יְקַבֵּל בְּאַהֲבָה כָּל פִּגְעֵי הַזְּמַן יִהְיוּ מַה שֶּׁיִּהְיוּ, בְּיָדְעוֹ כִּי ה׳ יִתְבָּרַךְ אִתּוֹ, וְכָל דַּעֲבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עֲבִיד״.

עֵצוֹת נִפְלָאוֹת לְ׳מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת׳

וּבְסֵפֶר ׳אֶרֶךְ אַפַּיִם׳ הֵבִיא מִסִּפֵּר עֵצוֹת נִפְלָאוֹת, שֶׁכֹּחָן יָפֶה לְעִנְיַן קִנְיַת מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת:

א. לִלְמֹד **בְּסִפְרֵי מוּסָר** מִמַּעֲלַת שְׂכַר הַמִּסְתַּפֵּק בְּמוּעָט, וּמִגְּנוּת הָרוֹדֵף אַחַר הַתַּאֲוֹת.

ב. לְהִתְבּוֹנֵן וּלְהַעֲמִיק **בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ תָּמִיד בְּאַחְדוּת ה׳**, וְשֶׁכָּל הַנִּמְצָאִים וְכָל כֹּחוֹתֵיהֶם וּתְנוּעוֹתֵיהֶם בְּכָל מָקוֹם וּבְכָל רֶגַע וְאַף בַּעֲלֵי הַבְּחִירָה, וְאַף הֶסָּתַת הַיֵּצֶר וְכֹחוֹת הַסִּטְרָא אַחֲרָא, הַכֹּל כִּבְיָכוֹל אַךְ מֵה׳ לְבַדּוֹ.

ג. לְהִתְבּוֹנֵן **בְּעֹמֶק מַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁכָּל הָעוֹלָם הַזֶּה הֶבֶל הֲבָלִים**, וְכָל מַה שֶּׁתַּחַת הַזְּמַן יִהְיֶה בְּעֵינָיו כְּעָבַר מַמָּשׁ.

ד. **לִהְיוֹת רָגִיל תָּמִיד בִּתְפִלָּה לִפְנֵי ה׳ יִתְבָּרֵךְ** בִּבְכִי וּבְדִמְעוֹת עַל זֶה, שֶׁיְצַיְּלֵהוּ מִיֵּצֶר הָרָע, וּמֵרֶשֶׁת הַתַּאֲוָה אֲשֶׁר פּוֹרֵשׂ לְרַגְלָיו, וְיִקָּרְבֵהוּ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ.

מְקוֹמָהּ הַמְּרְכָּזִי שֶׁל הַפְּרִישׁוּת בְּחַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ

בַּעַל ׳חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת׳ מֵבִיא דֻּגְמָאוֹת רַבּוֹת מֵהַמְסֻפָּר בַּתּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים, בָּהֶן אָנוּ מוֹצְאִים כֵּיצַד מְצוּדַּת הַפְּרִישׁוּת - פְּרוּשָׂה עַל כָּל מַהֲלַךְ חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ גְּדוֹלֵי וּמְאוֹרֵי הָאֻמָּה:

יַעֲקֹב אָבִינוּ, פָּתַח וְאָמַר: ״אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ״, בִּקֵּשׁ רַק אֶת הַנִּצְרָךְ הַהֶכְרֵחִי וּמָאַס בַּמּוֹתָרוֹת.

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ - צָם אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, בְּכָל אַחַת מִשְּׁלֹשׁ עֲלִיּוֹתָיו אֶל הַר סִינַי, וְכֵן **אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא** צָם אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מ״א יט, ח): ״וַיֵּלֶךְ בְּכֹחַ הָאֲכִילָה הַהִיא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵב״.

אֶת הַנָּזִיר - כִּנָּה הָאֱלֹקִים כְּ׳קָדוֹשׁ׳, ״כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ קָדֹשׁ הוּא לַה׳״, וְזֹאת אַף עַל פִּי שֶׁהִתְנַזֵּר רַק מִפְּרִי הַגֶּפֶן, וְגִדֵּל שְׂעַר רֹאשׁוֹ בִּלְבַד, וְאִם כֵּן, כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁפָּסְקוּ תַּאֲוֹתָיו מִכָּל הַתַּעֲנוּגִים, וַדַּאי קוֹנָה הוּא קְדֻשָּׁה שֶׁאֵין לְתָאֵר.

לְ**אַהֲרֹן** הַכֹּהֵן בְּחִיר ה׳, צִוָּה לֵאמֹר (וַיִּקְרָא י, ט): ״יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָּמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר: וּלְהוֹרֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה׳ אֲלֵיהֶם בְּיַד מֹשֶׁה״. בָּזֶה הִזְהִיר הַבּוֹרֵא אֶת כֹּל הָעוֹסֵק בַּעֲבוֹדַת ה׳, שֶׁלֹּא יִפְנֶה לְדָבָר הַמַּטְרִיד אוֹתוֹ מִלַּעֲשׂוֹת אֶת הָעֲבוֹדָה בִּשְׁלֵמוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (עֲרוּבִין סד, א): ״שָׁתָה רְבִיעִית יַיִן - אַל יוֹרֶה, שָׁתָה רְבִיעִית - אַל יִתְפַּלֵּל״.

בְּנֵי יְהוֹנָדָב בֶּן רֵכָב, נִצְטַוּוּ עַל יְדֵי אֲבִיהֶם שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת יַיִן, שֶׁלֹּא יִזָּרְעוּ שָׁדֶה, לֹא יִטְּעוּ כֶּרֶם, לֹא יִבְנוּ בַּיִת, אֶלָּא יָגוּרוּ בְּאֹהָלִים מִחוּץ לְיִשּׁוּב כָּל יְמֵיהֶם, וְהַבּוֹרֵא שִׁבַּח הַנְהָגָתָם זוֹ, וְהִבְטִיחַ לִבְנֵי יְהוֹנָדָב עַל יְדֵי עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים (יִרְמְיָה לה, יט): ״יַעַן אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם עַל מִצְוַת יְהוֹנָדָב אֲבִיכֶם וַתִּשְׁמְרוּ אֶת כָּל מִצְוֹתָיו וַתַּעֲשׂוּ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם: לָכֵן כֹּה אָמַר ה׳ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִכָּרֵת אִישׁ לְיוֹנָדָב בֶּן רֵכָב עֹמֵד לְפָנַי כָּל הַיָּמִים״.

עוֹד מַמְשִׁיךְ וּמֵבִיא שָׁם דֻּגְמָאוֹת נוֹסָפוֹת מֵ**אֱלִישָׁע**, שֶׁעָזַב אֶת כָּל קִנְיָנֵי רְכוּשׁוֹ וְדָבַק בַּנָּבִיא אֵלִיָּהוּ, **אִיּוֹב** - שֶׁכְּפִי אֲשֶׁר הֵעִיד עַל עַצְמוֹ, הָיָה מְזַלְזֵל בְּקִנְיָנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וּמְיַחֵד כָּל מָמוֹנוֹ לְהַצִּיל עֲשׁוּקִים וּלְהֵיטִיב לְדַלִּים וְאַלְמָנוֹת, כְּדֶרֶךְ הַצַּדִּיקִים וְהַפְּרוּשִׁים, **דָּנִיֵּאל** - שֶׁהִפְרִישׁ עַצְמוֹ מֵעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה כְּבִטּוּי לְאֶבְלוֹ עַל חֻרְבַּן הַבַּיִת, **אַנְשֵׁי נִינְוֵה** - בִּתְשׁוּבָתָם לִפְנֵי הָאֱלֹקִים, וְעוֹד כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, עַיֵּן שָׁם.

וְעַל כָּל פָּנִים, הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבְּכָל הַדֻּגְמָאוֹת הַנִּזְכָּרוֹת לְמַעְלָה הוּא הַמֶּסֶר הֶחָשׁוּב הָעוֹלֶה מֵהֶן: הָעִסּוּק בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה מְהַוֶּה סְתִירָה מַהוּתִית לָעֲלִיָּה בְּסֻלַּם הַמַּעֲלוֹת הָרוּחָנִיּוֹת וְהַשָּׂגַת הַדְּבֵקוּת בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְרַק כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מֵשִׁיל מֵעַל עַצְמוֹ אֶת תַּאֲוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, הַמְלַכְלְכוֹת אוֹתוֹ מִכָּל עֵבֶר, זוֹכֶה הוּא לֵאוֹר בְּאוֹר ה׳, וּלְהַגִּיעַ לְהַשָּׂגָה רוּחָנִית שְׁלֵמָה.

״גֹּמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ חָסֶד״

וּבַמִּדְרָשׁ (וַיִּקְרָא רַבָּה פל״ד): ״גֹּמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ חָסֶד - זֶה הַלֵּל הַזָּקֵן שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהָיָה נִפְטָר מִתַּלְמִידָיו, הָיָה מְהַלֵּךְ וְהוֹלֵךְ עִמָּם, אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, לְהֵיכָן אַתָּה הוֹלֵךְ? אָמַר לָהֶם: לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, אָמְרוּ לוֹ: וְכִי מַה מִּצְוָה זוֹ? אָמַר לָהֶם: לִרְחֹץ בְּבֵית הַמֶּרְחָץ. אָמְרוּ לוֹ: וְכִי זוֹ מִצְוָה הִיא? אָמַר לָהֶם: הֵן, מָה אִם אִיקוֹנִין שֶׁל מְלָכִים שֶׁמְּעַמְּידִים אוֹתוֹ בְּבָתֵּי טְרָטִיאוֹת וּבְבָתֵּי קַרְקְסִיאוֹת, מִי שֶׁנִּתְמַנָּה עֲלֵיהֶם הוּא מוֹרְקָן וְשׁוֹטְפָן וְהֵן מַעֲלִין לוֹ

מְזוֹנוֹת, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁהוּא מִתְגַּדֵּל עִם גְּדוֹלֵי מַלְכוּת, אֲנִי שֶׁנִּבְרֵאתִי בְּצֶלֶם וּבִדְמוּת דִּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית ט) 'כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם' עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה".

דָּבָר אַחֵר, "גֹּמֶל נַפְשׁוֹ אִישׁ חָסֶד" - זֶה הִלֵּל הַזָּקֵן, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהָיָה נִפְטָר מִתַּלְמִידָיו הָיָה מְהַלֵּךְ וְהוֹלֵךְ עִמָּם, אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, לְהֵיכָן אַתָּה הוֹלֵךְ? אָמַר לָהֶם: לִגְמֹל חֶסֶד עִם הָאוֹרְחַ הַמָּצוּי בְּבֵיתִי, אָמְרוּ לוֹ: כְּלוּם כָּל יוֹם יֵשׁ לְךָ אוֹרֵחַ בְּבֵיתְךָ? אָמַר לָהֶם: וְכִי הַנֶּפֶשׁ הָעֲלוּבָה, אֵינָהּ אוֹרַחַת בְּתוֹךְ גּוּפִי? הַיּוֹם הִיא כָּאן וּמָחָר אֵינֶנָּה כָּאן".

מִדִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הַלָּלוּ, מַסִּיק הָרַב מֵאִיר לֶהְמָן זַצַ"ל, רַבָּהּ שֶׁל מִינְץ שֶׁבְּגֶרְמַנְיָה, בְּפֵרוּשׁוֹ עַל אָבוֹת 'מֵאִיר נָתִיב' (ב, ז):

"הָרְחִיצָה הָאֲכִילָה וְהַשְׁתִיָה וּשְׁאָר תַּעֲנוּגֵי הַגּוּף, לֹא הָווּ בְּעֵינֵי הִלֵּל מַטָּרָה לְעַצְמָהּ, הֵם הָיוּ מְיֻעָדִים רַק כְּאֶמְצָעִי לְאַפְשֵׁר לַגּוּף אֶת הֶשֵּׂג הָעֲרָכִים הָרוּחָנִיִים הַנִּשְׂגָּבִים. לֹא כֵן הָאָדָם שֶׁחוֹשֵׁב אֶת הַתַּעֲנוּגִים הָאַרְצִיִים כְּשֶׁלְעַצְמָם בְּתוֹר מַטָּרָה, אֲשֶׁר לֹא דַּי שֶׁאֵינוֹ דּוֹאֵג לְטוֹבָתוֹ הַחִיּוּנִית הָאֲמִתִית, אֶלָּא עוֹד גּוֹרֵר אַחֲרָיו בְּעִקְבוֹת הֶלֶךְ מַחֲשָׁבָה זֶה תּוֹצָאוֹת רָעוֹת בִּלְבַד.

מִי שֶׁמְּבַלֶּה אֶת יָמָיו בִּרְדִיפָה אַחֲרֵי בְּדוּר, בַּאֲכִילַת מַעֲדָנִים וּבִשְׁתִיַת מַשְׁקָאוֹת יְקָרִים וּטְעִימִים, בִּהְיוֹתוֹ סָבוּר בְּצוּרָה כָּזֹאת לְחַזֵּק וּלְהַבְרִיא אֶת גּוּפוֹ לְהַאֲרִיךְ אֶת יָמָיו, טוֹעֶה לַחֲלוּטִין! אֵין הוּא מוֹסִיף שָׁנִים לְחַיָּיו, אֶלָּא מוֹסִיף רִמָּה - 'מַרְבֶּה בָּשָׂר מַרְבֶּה רִמָּה'".

וּמוֹסִיף עַל דְּבָרָיו בְּסֵפֶר 'שַׁלְמֵי מֹשֶׁה' (אָבוֹת שָׁם): הַמּוּבָן הַפָּשׁוּט בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה 'מַרְבֶּה בָּשָׂר מַרְבֶּה רִמָּה', רְצוֹנוֹ לוֹמַר מִי שֶׁמַּרְבֶּה בָּאֲכִילָה וּבִשְׁתִיָה עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה שָׁמֵן וּבַעַל בָּשָׂר - מַרְבֶּה רִמָּה בַּקֶּבֶר לְאַחַר מוֹתוֹ, וְאָמְרוּ חֲזַ"ל (בְּרָכוֹת יח, ב) 'קָשָׁה רִמָּה לְמֵת כְּמַחַט בִּבְשַׂר הַחַי'.

בְּרָם מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ מֹשֶׁה בֶּן מַיְמוֹן זַ"ל, עָנָק הַתַּלְמוּד וְהַמַּחְשָׁבָה וּגְדוֹל הָרוֹפְאִים בְּכָל הַדּוֹרוֹת, **נִרְאֶה כִּי רִבּוּי הָאֲכִילָה וְהַשְׁתִיָה גּוֹרֵם נְזָקִים חֲמוּרִים גַּם בְּחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם**, וְכָךְ הוּא כּוֹתֵב (דֵּעוֹת פ"ד):

"הוֹאִיל וְהֱיוֹת הַגּוּף בָּרִיא וְשָׁלֵם מִדַּרְכֵי הַשֵּׁם הוּא, שֶׁהֲרֵי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיָּבִין אוֹ יֵדַע דָּבָר מִידִיעַת הַבּוֹרֵא וְהוּא חוֹלֶה, לְפִיכָךְ צָרִיךְ לְהַרְחִיק אָדָם עַצְמוֹ מִדְּבָרִים הַמְאַבְּדִים אֶת הַגּוּף, וּלְהַנְהִיג עַצְמוֹ בִּדְבָרִים הַמַּבְרִים וְהַמַּחְלִימִים, וְאֵלּוּ הֵם: לְעוֹלָם לֹא יֹאכַל אָדָם אֶלָּא כְּשֶׁהוּא רָעֵב, וְלֹא יִשְׁתֶּה אֶלָּא כְּשֶׁהוּא צָמֵא, לֹא יֹאכַל אָדָם עַד שֶׁתִּתְמַלֵּא כְּרֵסוֹ אֶלָּא יְפֹחֹת כְּמוֹ רְבִיעִית מִשְׁבֵּעָתוֹ, וְעוֹד כְּלָל אָמְרוּ בִּבְרִיאוּת הַגּוּף: כָּל זְמַן שֶׁאָדָם מִתְעַמֵּל, וְיָגֵעַ הַרְבֵּה, וְאֵינוֹ שָׂבֵעַ, וּמֵעָיו רָפִים - אֵין חֹלִי בָּא עָלָיו וְכֹחוֹ מִתְחַזֵּק, וַאֲפִלּוּ אוֹכֵל מַאֲכָלוֹת הָרָעִים. וַאֲכִילָה גַּסָּה לְגוּף כָּל אָדָם כְּמוֹ סַם הַמָּוֶת, וְהוּא עִקָּר לְכָל הֶחָלָאִים, וְרֹב הֶחָלָאִים שֶׁבָּאִים עַל הָאָדָם אֵינָם אֶלָּא אוֹ מִפְּנֵי מַאֲכָלִים רָעִים אוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַלֵּא בִּטְנוֹ וְאוֹכֵל אֲכִילָה גַּסָּה אֲפִלּוּ מִמַּאֲכָלִים טוֹבִים. וְהוּא שֶׁשְּׁלֹמֹה אָמַר בְּחָכְמָתוֹ 'שֹׁמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ שֹׁמֵר מִצָּרוֹת נַפְשׁוֹ' (מִשְׁלֵי כא, כג) כְּלוֹמַר 'שֹׁמֵר פִּיו' - מִלֶּאֱכֹל מַאֲכָל רָע אוֹ מִלִּשְׂבֹּעַ, 'וּלְשׁוֹנוֹ' - מִלְּדַבֵּר אֶלָּא בְּצָרְכָיו".

'הִסְתַּפְּקוּת בְּמוּעָט - מִכְּבְשׁוֹנוֹ שֶׁל גְּאוֹן הַמּוּסָר

עַל מִדַּת הַ'הִסְתַּפְּקוּת בְּמוּעָט' הַמַּבְהִילָה, שֶׁל גְּאוֹן הַמּוּסָר רַבִּי יִשְׂרָאֵל סַלַנְטֶר זַצַ"ל, מֵעִיד תַּלְמִידוֹ הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי יִצְחָק בְּלָאזֶר זַצַ"ל בִּ'נְתִיבוֹת אוֹר':

בְּדַרְכֵי הַמִּדּוֹת עָמַל וְיָגַע הַרְבֵּה מִימֵי עֲלוּמָיו, בְּכֹחַ חָכְמַת הַמּוּסָר וּבְכֹחַ הַלִּמּוּד וְהַהֶרְגֵּל, עַד אֲשֶׁר הֵעֱלָם לְמַדְרֵגָה רָמָה מְאֹד, וְתִקֵּן כָּל כֹּחוֹתָיו וּמִדּוֹתָיו, עַד אֲשֶׁר כָּבַשׁ לְפָנָיו כָּל הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת וְהַחֲמוּדוֹת לִהְיוֹת לוֹ כְּטֶבַע קַיָּם.

חֶמְדַּת הַמָּמוֹן וְתַאֲוַת הַכָּבוֹד, אֲשֶׁר הִיא כִּמְצוּדָה פְּרוּשָׂה כְּמְעַט עַל כָּל הַחַיִּים, הָיָה מְשֻׁלָּל מֵהֶם כְּמְעַט עַד קָצֶה הָאַחֲרוֹן. עֹל הָרַבָּנוּת לֹא קִבֵּל עָלָיו מִיָּמָיו, עַל כֵּן הִתְגַּלְגֵּל תָּמִיד תַּחַת דַּחַק וְעֹנִי, וְאַף עַל פִּי כֵן, כֹּל מַחְסוֹר לֹא עָצַבוֹ מִיָּמָיו, וּמֵעוֹלָם לֹא נִשְׁמָע מִמֶּנּוּ, וְאַף לֹא נִשְׁמָט מִפִּיו בִּמְרוּצַת דְּבָרָיו, שׁוּם דָּבָר עַל דְּבַר מַצָּבוֹ הַגַּשְׁמִי.

בִּהְיוֹת מִשְׁכַּן כְּבוֹדוֹ בָּעִיר וִילְנָא, הִתְפָּרְנֵס שָׁם מֵהַגְּדַת שִׁעוּרִים, וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר עַל יְדֵי סִבָּה יְדוּעָה עָזַב אֶת הָעִיר וְהֶעְתִּיק אֶת אָהֳלוֹ לָעִיר קוֹבְנָא, שָׁמוּ עָלָיו נִכְבְּדֵי הַקְּהִלָּה הַמִּשְׂרָה לִהְיוֹת מְנַהֵל עִנְיְנֵי הָעִיר, וְקִבֵּל שָׂכָר בְּעַד זֶה. וּבְאֶמְצַע שְׁנוֹתָיו עָזַב הַמִּשְׂרָה הַזֹּאת, וְאָז הָיָה מֻכְרָח לֵהָנוֹת מִשֶּׁל אֲחֵרִים, וְהָיְתָה פַּרְנָסָתוֹ מֻשְׁפַּעַת אֵלָיו עַל יְדֵי אֶחָד מִיחִידֵי סְגֻלָּה מִגְּדוֹלֵי תַּלְמִידָיו, וְעַל דָּבָר זֶה הִצְטַעֵר אוֹתוֹ צַדִּיק כָּל יָמָיו, כִּי מִלִּבַּד אֲשֶׁר הוּא הֶחֱזִיק בִּשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁאֵין לְתַלְמִיד חָכָם לֵהָנוֹת מִכְּבוֹד תּוֹרָתוֹ, אַךְ בְּיוֹתֵר פָּחַד וְחָרַד לְנַפְשׁוֹ פֶּן הָעוֹלָם טוֹעִים בּוֹ, וְהוּא גֶּזֶל בְּיָדוֹ, וְעַל זֶה הָיָה נֶאֱנָח וּמִצְטַעֵר תָּמִיד.

פַּעַם אַחַת נִקְרָא לְבֵיתוֹ רַב אֶחָד גָּדוֹל, וּבְעֵת הָאֲכִילָה אָמַר לוֹ מוֹרִי וְרַבִּי: "אוּלַי יִרְצֶה כְּבוֹדוֹ לִטְעֹם דָּבָר מָה - יוֹכַל לִטְעֹם, כִּי הוּא מַאֲכָל כָּשֵׁר", תָּמַהּ אוֹתוֹ רַב עַל דְּבָרָיו, וּבִקֵּשׁ לְהָבִינָם. וְאָז הֵשִׁיב לוֹ בְּצַחוּת לְשׁוֹנוֹ: "בְּיַחַס אֵלַי, יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁמַּאֲכָל אֵינוֹ כָּשֵׁר, כִּי הוּא גֶּזֶל בְּיָדִי, אָכֵן אָנֹכִי קְנִיתִיו בְּשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, וְלִפְנֵי כְּבוֹדוֹ - כְּבָר מַאֲכָל כָּשֵׁר הִנֵּהוּ".

בְּכָל מֶשֶׁךְ יְמֵי חַיֵּי אִשְׁתּוֹ, הָיְתָה פַּרְנָסַת הַכְּנָסָתוֹ הַמְצֻמְצֶמֶת בָּאָה לְיָדָהּ, וְהוּא לֹא יָדַע מְאוּמָה מִכֹּל אֲשֶׁר אִתָּהּ, וְכִמְעַט לֹא הִבִּיט בְּצוּרַת מַטְבֵּעַ. וּלְעֵת זִקְנוּתוֹ, כַּאֲשֶׁר מֵתָה עָלָיו אִשְׁתּוֹ, נִמְצָא בְּעֻזְבוֹנָהּ אֵיזֶה סְכוּם מָעוֹת אֲשֶׁר קִמְּצָה מֵעָסָתָהּ, וַיַּעַן כִּי הוּא הָיָה נֶהֱנֶה מִשֶּׁל אֲחֵרִים - עַל כֵּן לֹא נָגַע מִזֶּה אַף פְּרוּטָה אַחַת, וְכֵן לֹא נָתַן מִזֶּה מְאוּמָה גַּם לְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו, וְרַק פִּזֵּר אוֹתָם לִצְדָקָה.

מוֹרִי וְרַבִּי לֹא קִבֵּל מַתָּנָה מִשּׁוּם אָדָם, גַּם בִּהְיוֹתוֹ מֻכְרָח לֵהָנוֹת מִשֶּׁל אֲחֵרִים - הִנֵּה מִלְּבַד פַּרְנָסָתוֹ הַמְצֻמְצֶמֶת אֲשֶׁר נִתְּנָה לוֹ עַל יְדֵי אֶחָד מִיחִידֵי סְגֻלָּה מִתַּלְמִידָיו כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, לֹא קִבֵּל שׁוּם מַתָּנָה, כַּאֲשֶׁר יָדַעְתִּי מִכַּמָּה מַעֲשִׂים, אֲשֶׁר כַּמָּה רָצוּ לִתְמֹךְ בּוֹ בְּסַךְ מִסִּים וְלֹא קִבֵּל בְּשׁוּם אֹפֶן. וְגַם אַחַר כָּךְ כַּאֲשֶׁר מֵתָה עָלָיו אִשְׁתּוֹ וְנִשְׁאַר יְחִידִי, וְלוּ רָצָה לְשַׁחֵד כְּלוֹמַר לְהַעֲנִיק מִכֹּחוֹ וּלְקַבֵּל - הָיָה יָכוֹל לִהְיוֹת וּלְהִתְפָּרְנֵס בְּכָבוֹד, אוּלָם הוּא צִמְצֵם אֶת עַצְמוֹ בְּמִחְיָתוֹ וּמַלְבּוּשָׁיו בְּכָל הַיְכֹלֶת לְקַבֵּל אֶת הָרָע בְּמְעוּטוֹ, שֶׁלֹּא לֵהָנוֹת הַרְבֵּה מִשֶּׁל אֲחֵרִים.

וְסִפֵּר לִי אִישׁ אֱמוּנִים מֵעִיר קֶנִיגְסְבֶּרְג, כִּי בַּחֹרֶף הָאַחֲרוֹן מִימֵי חַיָּיו, בִּהְיוֹת מוֹרִי וְרַבִּי בָּעִיר קֶנִיגְסְבֶּרְג, נִקְרָה לְשָׁם גְּבִיר אֶחָד מֵאֶרֶץ אַשְׁכְּנַז, מִן הַיְרֵאִים וְהַחֲרֵדִים לִדְבַר ה', וּבִקֵּר אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ. כַּאֲשֶׁר הִתְבּוֹנֵן עַל מְעוֹנוֹ וְסִדֵּר מְחִיָתוֹ, בִּקֵּשׁ לֵהָנוֹת אוֹתוֹ בְּמִדָּה נִפְרָזָה, אוּלָם מוֹרִי וְרַבִּי לֹא אָבָה שְׁמֹעַ וְלֹא קִבֵּל בְּשׁוּם אֹפֶן. כַּאֲשֶׁר הִתְפַּלֵּל הַגְּבִיר אַחַר כָּךְ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, הִתְבּוֹנֵן כִּי הַגָּאוֹן מִתְעַטֵּף בְּטַלִּית יְשָׁנָה נוֹשָׁנָה מְאֹד, בִּקֵּשׁ מֵאֵת מַכִּירָיו וּמְקֹרָבָיו לְדַבֵּר עַל לִבּוֹ שֶׁלְּכָל הַפָּחוֹת יְקַבֵּל מִיָּדוֹ מַתָּנָה קְטַנָּה, טַלִּית שֶׁל מִצְוָה חֲדָשָׁה מִן הַטּוֹב הַמֻּבְחָר. כְּשֶׁרָאָה שֶׁאֵינוֹ נַעֲנֶה, הִרְבָּה לְדַבֵּר עַל לִבּוֹ, וְנִסָּה לְשַׁכְנְעוֹ כִּי הִדּוּר מִצְוָה יֵשׁ בְּטַלִּית נָאָה, וּבִמְרוּצַת הַדְּבָרִים אָמַר לוֹ הָאִישׁ: "גַּם אָנֹכִי הוֹלֵךְ בְּטַלִּית יְשָׁנָה, וְאִם הִזְמִין ה' לְיָדִי אֵיזֶה רֶוַח - הָיִיתִי קוֹנֶה לָרִאשׁוֹנָה טַלִּית נָאָה", הֵשִׁיב לוֹ מוֹרִי וְרַבִּי בְּצַחוּת: "אִם ה' אִנָּה לְיָדִי אֵיזֶה רֶוַח, גַּם כֵּן הָיִיתִי קוֹנֶה טַלִּית נָאָה, אֲבָל מַתָּנוֹת - אֵינִי חָפֵץ לְקַבֵּל". סוֹף דָּבָר לֹא הִסְכִּים לְקַבֵּל בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן.

גַּם בְּמוֹתוֹ, לֹא קָרֵי אַנַפְשֵׁיהּ וְעָזְבוּ לַאֲחֵרִים חֵילָם, כְּעוּבְדָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ בְּגִטִּין דַּף מ"ז, שֶׁאָמְרוּ שָׁם: כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ, שָׁבַק קַבָּא

דְּמוֹרִיקָא, קָרֵי אַנַפְשֵׁיהּ ׳וְעָזְבוּ לַאֲחֵרִים חֵילָם׳. וְהִנֵּה קַבָּא דְּמוֹרִיקָא הוּא דָּבָר מוּעָט, וְכַמְבאָר בְּגִטִּין דַּף י״ב כִּי קַבָּא דְּמוֹרִיקָא הוּא מַתָּנָה מוּעֶטֶת, אוּלָם מוֹרִי וְרַבִּי לֹא הֵנִיחַ לְבָנָיו אַף קַבָּא דְּמוֹרִיקָא, אַף לֹא שׁוּם סֵפֶר, כִּי לֹא רָצָה לֵהָנוֹת מִשֶּׁל אֲחֵרִים לִקְנוֹת סְפָרִים, וְהָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בִּסְפָרִים שְׁאוּלִים, וְלֹא נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ מְאוּמָה כִּי אִם טַלִּית יְשָׁנָה נוֹשָׁנָה וּתְפִלִּין״.

״הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי״

רַבִּים אֲשֶׁר שׁוֹמְעִים דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים, כַּמָּה בְּזִבּוּז יֵשׁ בִּרְדִיפַת הַמּוֹתָרוֹת, מְתָרְצִים אֶת הַנְהָגָתָם בְּטַעֲנַת אָדָם הָרִאשׁוֹן לְאַחַר חֶטְא עֵץ הַדַּעַת ״הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי״ - מֻכְרָח אֲנִי לִפְעֹל עַל פִּי רְצוֹנוֹתֶיהָ שֶׁל אִשְׁתִּי, אֲשֶׁר תּוֹבַעַת מִמֶּנִּי הַשְׁכֵּם וְהַעֲרֵב שֶׁאֲמַלֵּא כָּל תְּשׁוּקוֹתֶיהָ, וַאֲנִי הוֹפֵךְ עֶבֶד נִרְצָע עֲבוּר זֶה. כְּלַפֵּי טַעֲנָה זוֹ, מַבִּיעַ הֶ׳חָפֵץ חַיִּים׳ (שֵׁם עוֹלָם ח״ב פ״ה) דְּבָרִים נִמְרָצִים:

״וּבֶאֱמֶת עִנְיַן זֶה, שֶׁשָּׁמַע אָדָם לְקוֹל אִשְׁתּוֹ בְּחֵטְא עֵץ הַדַּעַת, הַנִּזְכָּר בַּתּוֹרָה לַסִּבָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהָיְתָה לְהַמְרוֹת פִּי ה׳ יִתְבָּרַךְ, וְעַל יְדֵי זֶה נָפַל הָרִבּוּי מִמַּדְרֵגָתוֹ, עִנְיַן זֶה מָצוּי הָרִבּוּי גַּם בְּמִדִּינוֹתֵינוּ אֵלֶּה. **כִּי יֵשׁ חֵלֶק גָּדוֹל מֵהָאֲנָשִׁים, אֲשֶׁר נֶאֱבָד לָהֶם בְּתִמָּהוֹן מִסְפָּר רַב מִימֵי חַיֵּיהֶם עַל יְדֵי שֶׁשּׁוֹמְעִים תָּמִיד לַעֲצַת נְשׁוֹתֵיהֶם בְּעִנְיַן חֲמוּדֵי הַהֶבֶל**, לִרְאוֹת שֶׁלֹּא יֶחְסַר לָהֶן מִכָּל מַה שֶּׁעֵינֵיהֶן רוֹאוֹת, וּמִמֵּילָא עַל יְדֵי זֶה הֵם מֻטְרָדִים מְאֹד כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, וְלֹא נִשְׁאָר לָהֶם פְּנַאי לַחְשֹׁב עִם נַפְשָׁם אוֹדוֹת תּוֹרָה וּמִצְוֹות, וְלִפְעָמִים בָּאִים עַל יְדֵי זֶה גַּם לְגֶזֶל וְחָמָס.

וּכְמוֹ שֶׁלֹּא נִתְקַבְּלָה תְּשׁוּבַת הָאָדָם שֶׁהֵשִׁיב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי וְגוֹ׳ הִיא גָּרְמָה לְכָל זֶה, וְהֵשִׁיב לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וְגוֹ׳, וְנִגְזַר עָלָיו כַּמָּה עִנְיָנִים רָעִים עַל יְדֵי שֶׁבִּטֵּל רְצוֹן ה׳ מִפְּנֵי רְצוֹן אִשְׁתּוֹ, **כֵּן בְּוַדַּאי לֹא תִתְקַבֵּל לֶעָתִיד לָבוֹא תְּשׁוּבַת הָאָדָם שֶׁיָּשִׁיב כִּי אִשְׁתּוֹ הֵסִיתַתּוּ לְכָל זֶה**. וְאֵין לוֹ לִשְׁמֹעַ לָהּ אֶלָּא רַק לְעִנְיְנֵי הֶכְרֵחַ שֶׁעַל זֶה מִצְוָה לְהִשְׁתַּדֵּל, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב ׳אִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע׳, וְאָמְרוּ חַז״ל שְׁאֵרָהּ אֵלּוּ מְזוֹנוֹת״.

וְהֵעִיד אֶחָד מִזְּקֵנֵי הַדּוֹר שליט״א, שֶׁהָיוּ עִמּוֹ בַּיְשִׁיבָה בִּצְעִירוּתוֹ כַּמָּה וְכַמָּה בַּחוּרִים שֶׁהָיוּ לַמְדָנִים גְּדוֹלִים בַּתּוֹרָה, וְגַם יִרְאָתָם קָדְמָה לְחָכְמָתָם, הָיוּ לוֹמְדִים בְּהַתְמָדָה נִפְלָאָה וְכֹל תְּשׁוּקָתָם הָיְתָה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, וְאַחֲרֵי נִשּׂוֹאֵיהֶם פָּרְשׁוּ כַּמָּה מֵהֶם לְעִסְקֵי הָעוֹלָם, וְעָמַד לְבָרֵר סִבַּת הַדָּבָר, וְנוֹדַע שֶׁנֶּאֱלְצוּ לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּלַחַץ נְשׁוֹתֵיהֶם מִפְּנֵי רְצוֹנָן לְמוֹתָרוֹת (בִּנְיַן עוֹלָם פֶּרֶק יד).

מְשָׁלוֹ הַנּוֹקֵב שֶׁל הֶ׳חָפֵץ חַיִּים׳

בְּאֹפֶן טִבְעִי, יִתָּכֵן וְאִם יַכְרִיז הַבַּעַל בְּאָזְנֵי אִשְׁתּוֹ: ״הִפְסַקְתִּי לְהַשְׁקִיעַ בְּעוֹלָם חוֹלֵף, רְצוֹנִי לְהַשְׁקִיעַ בְּעוֹלָם עוֹמֵד וְלַעֲסֹק כָּל הַיּוֹם בַּתּוֹרָה״, הָאִשָּׁה תִּתְקַשֶּׁה לְקַבֵּל זֹאת, וּבִפְרָט בְּיָמֵינוּ אֵלּוּ, דּוֹר עִקְבְתָא דִּמְשִׁיחָא, שֶׁבַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים הָרְדִיפָה אַחַר מוֹתָרוֹת פָּשְׁתָה גַּם כֵּן בְּתוֹכֵי הַצִּבּוּר הָאָמוּן עַל שְׁמִירַת תּוֹרָה וּמִצְוֹות, וְאִשָּׁה מִתְקַנְּאָה בְּחַבְרוֹתֶיהָ, לְבָהּ מוֹשֵׁךְ אוֹתָהּ לְבֵית מְשֶׁפָּץ, רָהִיטִים חֲדִישִׁים, יְצִיאָה לְנֹפֶשׁ וּבָתֵּי מָלוֹן, טִיסוֹת לְחוּץ לָאָרֶץ, הֵיא רוֹצָה לֵהָנוֹת מִמַּעֲמֵי תֵּבֵל, וְדוֹרֶשֶׁת מִבַּעְלָהּ לְסַפֵּק לָהּ אֶת הַמָּמוֹן לְצֹרֶךְ כָּךְ.

וּבְמַצָּב שֶׁכָּזֶה, מַה יָּשִׁיב הַבַּעַל לְאִשְׁתּוֹ? כֵּיצַד יָבִיא לִידֵי כָּךְ שֶׁלֹּא תַּצִּיק לוֹ בִּדְרִישׁוֹתֶיהָ?

מָשָׁל נִמְרָץ מֵבִיא בָּזֶה הֶ׳חָפֵץ חַיִּים׳ (שֵׁם עוֹלָם ח״א פי״א): ״שָׁמַעְתִּי לְאִישׁ חָכָם אֶחָד, שֶׁהֵשִׁיב לְאִשְׁתּוֹ עַל דָּבָר זָרוּזָה אוֹתוֹ תָּמִיד רַק לְפַרְנָסָה. וְאָמַר לָהּ: אֶמְשֹׁל לָךְ מָשָׁל לְמַה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְאֶחָד שֶׁנִּתְפְּסוּ בְּבֵיתוֹ שְׁטָרוֹת כֶּסֶף מְזֻיָּפִים, וְרָצָה לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ בְּטַעֲנוֹתָיו וְלֹא עָלָה בְּיָדוֹ, וְיָצָא גְּזַר דִּינוֹ מֵאֵת הַמֶּמְשָׁלָה שֶׁיִּקָּצְצוּ יָדָיו.

בְּהַגִּיעַ הַזְּמַן, וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לְבֵית הַמִּשְׁפָּט וְרָצוּ לְקַצֵּץ יָדָיו, הִתְחִילָה אִשְׁתּוֹ לִבְכּוֹת בִּבְכִי תַּמְרוּרִים כִּי מַה תַּעֲשֶׂה בְּבַעַל גִּדֵּם, וְגַם שֶׁהִיא אוֹהַבְתּוֹ, וַתִּפֹּל לִפְנֵי רַגְלֵי הַשּׁוֹפְטִים וַתִּתְחַנֵּן בִּשְׁבִיל בַּעֲלָהּ. וַיַּעֲנוּ לָהּ, שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּם רְשׁוּת לִפְטֹר אוֹתוֹ מֵעֹנֶשׁ, בַּאֲשֶׁר נִמְצְאוּ הַשְּׁטָרוֹת הַמְזֻיָּפִים בְּבֵיתָם, וְאִם תֹּאמְרִי שֶׁאֵין עָלָיו שׁוּם אַשְׁמָה - אִם כֵּן הָאַשְׁמָה עָלַיִךְ, וְאֵין לָךְ שׁוּם עֵצָה כִּי אִם לְהַטִּיל הָעֹנֶשׁ עַל עַצְמֵךְ.

וַיְהִי כִּי רָאֲתָה כִּי כָּלְתָה אֵלֶיהָ הָרָעָה וְאֵין שׁוּם עֵצָה לְהִפָּטֵר מִן הָעֹנֶשׁ, וּכְבָר רָצוּ לִטֹּל יָדֶיהָ וּלְהַכְנִיסָן תַּחַת הַקֶּרֶנָס, שָׁמְטָה עַצְמָהּ מִן הָעֹנֶשׁ, שֶׁהֲלֹא עִם כָּל אַהֲבָתָהּ לְבַעֲלָהּ, הִיא קְרוֹבָה יוֹתֵר אֵצֶל עַצְמָהּ.

וְכֵן אַתְּ רַעְיָתִי, אַף שֶׁאַתְּ מְזֻוֶּגֶת אוֹתִי תָּמִיד לְעִנְיַן פַּרְנָסָה וְכַוָּנָתֵךְ לֹא לְרָעָה, מִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁנָּבוֹא שְׁנֵינוּ לֶעָתִיד לַיּוֹם הַמּוּכָן לְדִין עַל בִּטּוּל תּוֹרָה וּבִטּוּל כַּמָּה מְאוֹת מִצְוֹות בִּימֵי חַיַּי, וְיִגְזְרוּ גְּזַר דִּין לְהַכְנִיסֵנִי לַגֵּיהִנֹּם, בְּוַדַּאי תַּתְחִילִי לִבְכּוֹת עַל צָרוֹתַי וְתִתְחַנְּנִי לְהַצִּילֵנִי שֶׁאֵין בִּי אַשְׁמָה. וְיָשִׁיבוּ לָךְ וְיֹאמְרוּ, אִם כֵּן בְּמִי הָאַשְׁמָה? הַאִם לֹא עָלַיִךְ שֶׁבִּטַּלְתְּ אוֹתוֹ תָּמִיד מִתּוֹרָה וּמִצְוֹות בְּפִתּוּיַיִךְ וּבְזִרּוּזֵךְ לְעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא חָשַׁבְתְּ עַל עִנְיְנֵי הָאַחֲרִית כְּלָל וּכְלָל, אִם כֵּן לְכִי לְגֵיהִנֹּם תַּחְתָּיו. וּכְשֶׁתִּרְאִי שֶׁאֵין שׁוּם עֵצָה לְהִפָּטֵר מִן הַדִּין, וּמַלְאֲכֵי הַדִּין יִרְצוּ לְהַשְׁלִיכֵךְ תַּחְתֵּי לְבוֹר שׁוּחָה שֶׁל הַגֵּיהִנֹּם, בְּוַדַּאי תִּצְעֲקִי וְתַחְזְרִי מִדְּבָרַיִךְ וְתֹאמְרִי: אֵין בִּי אַשְׁמָה, לֹא לָמַדְתִּי מֵעוֹלָם בַּאֲשֶׁר אֲנִי אִשָּׁה וְאֵין עָלַי חִיּוּב תַּלְמוּד תּוֹרָה, וְעַל כֵּן לֹא יָדַעְתִּי גֹּדֶל חִיּוּב הָאָדָם לְתוֹרָה וּלְמִצְוֹות, הוּא אִישׁ שֶׁהָלַךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְשָׁמַע מֵהָרַב אוֹ מִשְּׁאָר בַּעֲלֵי תּוֹרָה גֹּדֶל חִיּוּבוֹ שֶׁל הָאָדָם לְתוֹרָה וּלְמִצְוֹות, וְגַם הוּא יוֹדֵעַ סֵפֶר בְּעַצְמוֹ, אִם יֵשׁ אַשְׁמָה - עָלָיו הִיא הָאַשְׁמָה וְלֹא עָלַי.

כְּלַל הַדָּבָר, אַתְּ רַעְיָתִי אוֹהַבְתִּי רַק כָּל זְמַן שֶׁאֵין מְבִיאִים לְבֵית הַמִּשְׁפָּט, אֲבָל בְּעֵת הַיִּסּוּרִים, בְּכָל כֹּחֵךְ תִּתְחַכְּמִי לְהַצִּיל עַצְמֵךְ, וְאִם כֵּן חָזְרִי מִזִּרּוּזֵךְ, וַהֲנִיחִינִי לֵילֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לְתוֹרָה וּלְתִפְלָה, כִּי אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי. וְאַדְרַבָּה, אִם יֵשׁ לָךְ חָכְמָה - הָיָה לָךְ לְזָרְזֵנִי תָּמִיד שֶׁלֹּא יֵלְכוּ יָמַי לָרִיק וּלְסַיְּעֵנִי בְּכַמָּה דְּבָרִים כְּדֵי שֶׁאוּכַל לֵילֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לְתוֹרָה וּלְתִפְלָה".

'נָאֶה דוֹרֵשׁ וְנָאֶה מְקַיֵּם'

וְאָכֵן כְּבָר סִפַּרְנוּ בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים מֵהַנְּהָגָתוֹ הַנִּפְלָאָה שֶׁל ה'חָפֵץ חַיִּים', שֶׁהָיָה תָּמִיד שָׂמֵחַ וּמוֹדֶה לַה' עַל כָּךְ שֶׁזִּוּג לוֹ לְאִשָּׁה, בַּת אִישׁ פָּשׁוּט וַחֲסַר אֶמְצָעִים, אֲשֶׁר הִיא בַּעֲלַת מֻשָּׂגִים דַּלִּים בָּ'עוֹלָם הַזֶּה', וְכָךְ לֹא פִּתְּתָה אוֹתוֹ לָרָמַת חַיִּים גְּבוֹהָה יוֹתֵר. וְאַף בְּהַנְהָגָתוֹ הָיָה 'נָאֶה דוֹרֵשׁ וְנָאֶה מְקַיֵּם', תָּמִיד חַי בְּצִמְצוּם עַד גְּבוּל הַיְכֹלֶת, לְבוּשׁוֹ הָיָה בְּפַשְׁטוּת, וְהָיָה נִרְאֶה מַמָּשׁ כְּעָנִי מָרוּד.

וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר 'הַשַּׁקְדָּן', מַעֲשֶׂה בְּתַלְמִיד חָכָם אֶחָד, שֶׁהָיָה חָבוּשׁ כּוֹבַע מְרֻפָּט וּמְעֻקָּם, וְהָיוּ מִתְלַחֲשִׁים הַבְּרִיּוֹת: אֵין זֶה 'כְּבוֹד הַתּוֹרָה' שֶׁתַּלְמִיד חָכָם יֵרָאֶה כָּךְ, אוֹתוֹ תַּלְמִיד חָכָם פָּנָה לָרַב אֶלְיָשִׁיב זַצַ"ל בִּשְׁאֵלָה, הַאִם יֵשׁ לוֹ לְהַקְשִׁיב לְדִבְרֵיהֶם וּלְהַחֲלִיף אֶת כּוֹבָעוֹ, אוֹ לְהַמְשִׁיךְ וְלָלֶכֶת עַל פִּי נְטִיַּת לִבּוֹ, שֶׁבְּגָדִים אֵינָם תּוֹפְסִים אֶצְלוֹ מָקוֹם כְּלָל וּכְלָל. עָנָה לוֹ הָרַב אֶלְיָשִׁיב בְּחִיּוּךְ: "זָכוּר אֲנִי שֶׁבִּילְדוּתִי לְקָחוּנִי לְהִתְבָּרֵךְ אֶל ה'חָפֵץ חַיִּים', וְהַכּוֹבַע שֶׁאַתָּה חוֹבֵשׁ - יָפֶה וְחָדָשׁ לְאֵין עֲרֹךְ מֵהַכּוֹבַע שֶׁחָבַשׁ הוּא לְרֹאשׁוֹ... אֲזַי תָּנוּחַ דַּעְתֵּךְ".

וְהֵעִיד גְּאוֹן הַמּוּסָר רַבִּי חַיִּים זַיְיצִ'יק זַצַ"ל (הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים עַמּוּד רסא): כְּשֶׁהָיִיתִי אֶצְלוֹ (אֶצֶל ה'חָפֵץ חַיִּים') בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיֵּרָא תר"ץ, שָׁמַעְתִּי בְּאָזְנַי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: כָּל יָמַי עָשִׂיתִי חִבּוּרִים, וְלֹא הָיָה לִי פְּנַאי, אֲבָל עַכְשָׁו מִתְפַּנֶּה אָנֹכִי וְאָבוֹא בִּתְבִיעוֹת, כִּי יֵשׁ לִי לְדַבֵּר אֶל ה'פְּרוּשִׁים' (הֵם בְּנֵי הַיְשִׁיבָה שֶׁהָיוּ קוֹרְאִים אוֹתָם פְּרוּשִׁים). וְאַחֲרֵי הַתְּפִלָּה הִכְרִיז בְּעַצְמוֹ: "בֹּאוּ וְיִשְׁמְעוּ! לוֹמְדִים הֵם,

חֲרִיפִים הֵם וּמִתְחַדְּדִים בְּפִלְפּוּלָא דְּאוֹרָיְתָא, אֲבָל אֵין יוֹדְעִים מֵעִקָּר דְּאוֹרָיְתָא״.

וּכְשֶׁנִּתְכַּנְּסוּ בַּלַּיְלָה לִשְׁמֹעַ אֶת דְּבָרָיו, הִצִּיעַ לִפְנֵיהֶם מַאֲמָר אָרֹךְ, וְתֹכֶן הַמַּאֲמָר הָיָה שֶׁהָעִקָּר הוּא לִלְמֹד לְחִיּוֹת חַיֵּי הִסְתַּפְּקוּת וְצֶנַע בְּכָל הֲלִיכוֹת וְהַנְהָגוֹת הַבַּיִת, לַחֲזֹר אַחֲרֵי אִשָּׁה וּלְהִנָּשֵׂא לְלֹא כָּל דְּחִיּוֹת וַאֲמַתְלָאוֹת שֶׁצְּרִיכִים לְהִסְתַּדֵּר כְּפִי נְמוּסֵי וְסֵדֶר הָעוֹלָם, כִּי כָּל הָאֲמַתְלָאוֹת וְהַנִּמּוּקִים הָאֵלֶּה הֵם בְּעֶטְיוֹ שֶׁל יֵצֶר הָרָע, שֶׁגַּם בְּנֵי תּוֹרָה וְגַם יְרֵאִים נִתְפָּשִׂים בְּמַלְכֻּדְתּוֹ, וְלֹא זוּ בִּלְבַד אֶלָּא שֶׁמְּשַׁתְּפִים בָּזֶה שֵׁם שָׁמַיִם, וּמְעַטְּפִים אֶת הָרְצוֹנוֹת הַגַּשְׁמִיִּים בִּכְרִיכָה שֶׁל הִדּוּר מִצְוָה, אוֹמְרִים הֵם שֶׁצְּרִיכִים לְכֵלִים נָאִים - לִכְבוֹד שַׁבָּת, לְדִירָה נָאָה - לְשֵׁם הִתְבּוֹדְדוּת בַּבַּיִת לִלְמֹד תּוֹרָה, עֲשִׁירוּת - כְּדֵי לִהְיוֹת יוֹשֵׁב אֹהֶל וכו׳. בְּרָם כָּל הַנִּזְקָר לְמַעְלָה הוּא מִתַּחְבּוּלוֹת הַיֵּצֶר לְהוֹלִיכָם שׁוֹלָל בְּגִלַּל אֵלֶּה הַחִשּׁוּבִים.

וּבְדַבְּרוֹ הָיָה בּוֹכֶה בִּדְמָעוֹת רַבּוֹת...

דֶּרֶךְ חַיָּיו הַמְּפֹלָאָה שֶׁל הַ'חֲזוֹן אִישׁ'

מְסֻפָּר עַל הַ'חֲזוֹן אִישׁ' זַצ״ל, שֶׁכָּל יָמָיו חַי בְּעֹנִי בְּחֹסֶר אֶמְצָעִים, וַאֲפִלּוּ שֵׂ״ס וּילָנָא לֹא הָיָה לוֹ מֵרְכּוּשׁוֹ הַפָּרָטִי. וְלִפְעָמִים כְּשֶׁהִגִּיעַ לְמַסֶּכְתּוֹת שֶׁחָסְרוּ לוֹ, הִשְׁתַּמֵּשׁ בִּגְמָרוֹת שֶׁלָּקַח בִּשְׁאֵלָה אֵצֶל קְרוֹבָיו. לְעֵמַת זֹאת - עָשִׁיר הָיָה בְּמַעֲשִׂים, הָיָה מְעַשֶּׂה וְעוֹשֶׂה, עַד שֶׁפְּעֻלּוֹת הַצְּדָקָה וְהַחֶסֶד נִסְתַּכְּמוּ בִּסְכוּמִים עֲצוּמִים בְּרִבְבוֹת אֲלָפִים. יָדְעוּ אַחֵינוּ שֶׁבַּגּוֹלָה, וְיָדְעוּ מַעֲרִיצִים וּמוֹקִירִים בָּאָרֶץ, אוֹתוֹ וְאֶת טַהַר לִבּוֹ וְצִדְקַת פְּעָלוֹ, וְרָחֲשׁוּ לוֹ אֱמוּן בְּלִי מְצָרִים, הֵם שִׁלְּשְׁלוּ לְיָדוֹ עֲשָׂרוֹת וּמְאוֹת אַלְפֵי לִירוֹת לְצָרְכֵי מִצְוָה, **מִכְסָפִים אֵלֶּה יִפַּד וְחֻקִּים בְּאֶמְצָעוּת אִישׁ אֱמוּנָיו רַבִּי זְלִיג שַׁפִּירָא בְּרַחֲבֵי הָאָרֶץ לֹא פָּחוֹת מִתְּשָׁעִים וּשְׁלוֹשָׁה מְקוֹמוֹת טָהֳרָה, מִכְסָפִים אֵלֶּה הִשִּׂיא לְמַעְלָה מִמֵּאָה יְתוֹמוֹת פְּלִיטוֹת הַשּׁוֹאָה לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים.** בַּשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה לְחַיָּיו הִגִּיעוּ תְּמִיכוֹתָיו בְּמוֹסְדוֹת תּוֹרָה, בְּמִשְׁפָּחוֹת עֲנִיּוֹת וּבַאֲנָשִׁים חוֹלִים, עַד מֵאָה אֶלֶף לִירוֹת . אוּלָם הוּא כְּשֶׁלְּעַצְמוֹ - כַּד נָח נַפְשֵׁיהּ שָׁבִיק קַבָּא דְּמוֹרִיקָא...

יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַבֵּעַ בְּתוֹךְ תּוֹכֵנוּ מִדָּה נִפְלָאָה זוֹ שֶׁל ׳הִסְתַּפְּקוּת בְּמוּעָט׳, שֶׁהִיא יְסוֹד מוּסָד לְכָל עֲבוֹדַת ה׳. עָלֵינוּ לִזְכֹּר אֶת אֲשֶׁר הִזְכַּרְנוּ בְּמַהֲלַךְ הַשִּׂיחָה, **שֶׁהַהֶצְמֵדוּת לְגַשְׁמִיּוּת הָעוֹלָם הַזֶּה מְהַוָּה סְתִירָה לְכָל עֲלִיָּה רוּחָנִית, וּמִי שֶׁאוֹהֵב אֶת הַמּוּתָרוֹת, לְעוֹלָם לֹא יָכוֹל לִהְיוֹת דָּבֵק בֶּאֱלֹקָיו כִּדְבָעֵי.**

יֵשׁ לְשַׁנֵּן הַשִּׂכֶם וְהַעֲרֵב שֶׁכֹּל הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ, וּכְדִבְרֵי הַגְּרָ״א מִוִּילְנָא בְּאִגַּרְתּוֹ: ״וְאַל תְּקַנֵּא בָּעוֹלָם הַזֶּה, הַכֹּל הֶבֶל מַעֲשֶׂה תַּעְתּוּעִים, שֶׁבֵּן לַיְלָה הָיָה וּבֵן לַיְלָה אָבַד... וְאַף בְּשָׁעָתוֹ הוּא הֶבֶל אֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וּמָאוּס וּבָזוּי בְּעֵינֵי כָּל בַּעַל שֵׂכֶל. אוֹי וַאֲבוֹי לְמִי שֶׁשּׁוֹגֶה בּוֹ״.

אָכֵן מַחֲשָׁבָה זוֹ נוֹגֶדֶת אֶת תְּפִיסַת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, אֲשֶׁר מוּנָע כְּבָר אַלְפֵי שָׁנִים מֵרְדִיפָה אַחַר כֶּסֶף תַּעֲנוּגוֹת וְכָבוֹד, אוּלָם בְּהִתְבּוֹנְנוּת מוּעֶטֶת וּנְטוּלַת שֹׁחַד, כְּפִי שֶׁהֶרְאִינוּ בְּשִׂיחָתֵנוּ, אָנוּ נוֹכְחִים לָדַעַת שֶׁכָּל בָּאֵי עוֹלָם מְהַלְּכִים כְּעִוְרִים, ׳וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ׳, כַּמָּה דָּם נִשְׁפַּךְ בְּמִלְחָמוֹת מְיֻתָּרוֹת וּמַאֲבְקֵי שְׁלִיטָה עַל מַשְׁאַבִּים וּמוֹקְדֵי כֹּחַ לְמִינֵיהֶם. וְגַם בָּעִדָּן הַמּוֹדֶרְנִי, יְדֵיהֶם שֶׁל הַפְּסִיכוֹלוֹגִים וְהַפְּסִיכִיאַטְרִים מְלֵאוֹת עֲבוֹדָה, כָּל יְדוּעָן אוֹ בַּעַל הוֹן - מַחֲזִיק פְּסִיכוֹלוֹג צָמוּד, שֶׁבֵּן אֲפִלּוּ אֱלִילֵי הַתַּרְבּוּת הַמַּעֲרָבִית אֵינָם מַצְלִיחִים לִחְיוֹת עִם עַצְמָם בְּשָׁלוֹם.

וּמִמֵּילָא כַּמָּה יֵשׁ לָנוּ לִשְׁמֹחַ שֶׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בָּנִים לָעָם הַנִּבְחָר, לְהָבִין מַהִי תַּכְלִית הַחַיִּים, אֵינֵנוּ מְגַשְּׁשִׁים בָּאֲפֵלָה כִּשְׁאָר בָּאֵי עוֹלָם, אֶלָּא זָרַח עָלֵינוּ אוֹר ה׳, אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרָתוֹ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ. מִי יִתֵּן וְנִזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ, וְנִזְכֶּה לְבִיאַת גּוֹאֵל צֶדֶק בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן.

לה"ו בינ"ו עמ"י עש"ו

בשורה טובה
לאוהבי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם סדרת הספרים

"אֲשִׂיחָה בְּחֻקֶּיךָ"

על פרשיות השבוע באגדה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחקיך באגדה ובהלכה

מהרב אורן נזרית שליט"א

הספרים מעוטרים בהסכמת גדולי הדור שליט"א
מלאים בהלכות בקניני תורה ובדרכים לעבודת ה' יתברך
משולבים בסיפורים על גדולי ישראל ודרך עבודתם

וכעת מבקשים לזכות את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף
להשלים את סדרת הספרים בהלכה לזיכוי הרבים
וזכות לימוד התורה וזיכוי הרבים תגן בעדכם
ניתן להקדיש פרשיות
לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב

לקבלת גיליונות אלו חינם
יש לשלוח בקשה למייל:
toraoren@gmail.com

א.י.ש. אשדוד 052-7627127

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0509013000 ,0506491414

בשורה טובה לשוחרי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם

ספר 'יגדיל תורה בהלכה'

שבת כרך א

ניתן להשיגו בכולל יגדיל תורה

ברחוב קלאוזנר 24 באר שבע

ובטל: 0506491414,

0509013000,

0504158840

עוד שנה
ואין בית כנסת ברמות

יש אישור. יש תוכניות. יש צורך עצום.

יש רק בעיה אחת:

אם לא מתחילים בנייה עכשיו
האישור מתבטל!

זו ההזדמנות האחרונה
להקים בית כנסת, בית מדרש ומקוואות טהרה
למאות משפחות בבאר שבע.

182 ₪ בחודש >> שותפות אמיתית

050.901.3000

bit

בנק מזרחי
סניף 426 מ.ח 371407
ע"ש יגדיל תורה

שותפים להקים
מקום לה' משכנות ל'אביר יעקב'

אי"ה רוצים להתחיל בבניית בית כנסת
ובית מדרש יגדיל תורה
ומקוה טהרה לנשים ולגברים
ברחוב שמשון עמיצור בשכונת רמות בבאר שבע

רוצים לשתף 840 חברים שישתתפו בס"ך של תרומה בשם 'יעקב'
מו"ז רבי יעקב אביחצירא זיע"א
סה"כ 'יעקב' 182 ש"ח כפול 36 חודשים

דרך הקישור של נדרים פלוס מקבלים החזר מס לפי סעיף 46
וקבלה דיגיטלית למייל
בטלפון 03-7630585 שלוחה 9219

מי שיהיה שותף
יזכה בספר חדש
יגדיל תורה בהלכה
שבת כרך א'

ערוץ יגדיל

או בסריקה

לפרטים: 0548410379

לפרטי הפקדה לחשבון בנק מזרחי סניף 426 מ.ח 371407 ע"ש יגדיל תורה